

ПОЕМАТА ЗА МОЯ СИД

Превод от неизвестен език: Тома Ст. Томов, 1983

chitanka.info

ПЪРВА ПЕСЕН. ИЗГНАНИЧЕСТВОТО НА СИД

(Липсва първият лист от ръкописа на Пер Абат. Дон Рамон Менендес Пидал го замества с разказа в проза от „Хрониката на Двадесетте крале“.)

КРАЛ АЛФОНСО ИЗПРАЩА СИД ДА ПРИБЕРЕ ДАНЬКА ОТ МАВЪРСКИЯ ЕМИР НА СЕВИЛИЯ. ТОЙ Е НАПАДНAT ОТ КАСТИЛСКИЯ ГРАФ ГАРСИЯ ОРДОНЕС. СИД ВЗЕМА ПОД СВОЕ ПОКРОВИТЕЛСТВО МАВЪРА, ВАСАЛ НА КРАЛЯ НА КАСТИЛИЯ, ПОБЕЖДАВА ГАРСИЯ ОРДОНЕС В КАБРА И ГО ПЛЕНЯВА, КАТО МУ НАНАСЯ СРАМНА ОБИДА. СИД СЕ ВРЪЩА В КАСТИЛИЯ С ДАНЬКА, НО НЕПРИЯТЕЛИТЕ МУ НАСТРОИВАТ КРАЛЯ ПРОТИВ НЕГО. КРАЛЯТ ИЗПРАЩА СИД НА ЗАТОЧЕНИЕ.

Кралят дон Алфонсо изпрати Руи Диас моя Сид за данька, който емирите на Кордова и Севиля трябаше да му плащат всяка година. Алмутамис, емир на Севиля, и Алмудафар емир на Гранада, бяха по онова време големи неприятели и се мразеха до смърт. На страната на Алмудафар, емир на Гранада, бяха тогава следните благородни рицари от старинно потекло, които му помагаха: граф дон Гарсия Ордонес и Фортун Санчес, зет на краля дон Гарсия от Навара и Лопе Санчес, негов брат и дон Диего Перес, един от най-добрите в Кастилия; и всеки от тези благородни рицари помагаше с войската си на Алмудафар, и те нападнаха Алмутамис, емир на Севиля.

Когато Руи Диас Сид узна, че така нападаха емира на Севиля, който беше васал и данъкоплатец на неговия господар, краля дон Алфонсо, той не одобри това и много се наскърби; и изпрати на всички писма с молба да не помислят да нападат емира на Севиля, нито да опустошават земята му, поради задължението, което имаха към краля дон Алфонсо; и ако искат да постъпят иначе, да знаят, че кралят дон Алфонсо не ще изостави своя васал, без да му помогне, понеже той му плаща данък. Емирът на

Гранада и благородните рицари не обърнаха никакво внимание на писмата на Сид и нападнаха с големи сили и опустошиха цялата земя на емира на Севиля, чак до замъка Кабра.

Като видя това, Руи Диас Сид събра цялата войска, която можа да има от християни и маври, и тръгна срещу емира на Гранада, за да го изгони от земята на емира на Севиля. Когато емирът на Гранада и благородните рицари, които бяха с него, узнаха, че той има такова намерение, пратиха да му кажат, че не ще напуснат земята заради него. Когато Руи Диас Сид чу това, сметна, че не ще бъде добре, ако не ги нападне и тръгна срещу тях и се сражава с тях на открито поле и битката трая от третия час до обед; и голяма сеч бе на маври и християни от страна на емира на Гранада, и Сид ги разби и ги принуди да побегнат от бойното поле. И в тази битка Сид взе в плен граф дон Гарсия Ордонес и му оскуба част от брадата и Лопе Санчес и Диего Перес и много други рицари и толкова други неприятели, че човек не можеше да ги изброи; и Сид ги държа в плен три дни, а после ги пусна всички. Когато ги плени, той заповядва на своите да приберат имуществата и богатствата, които оставаха по бойното поле, след което Сид се върна с цялата си дружина и с всичките си богатства при Алмутамис, емир на Севиля, и даде нему и на всичките му маври онова, което те познаваха, че е тяхно и още от останалото колкото пожелаха да вземат. И оттогава нататък маври и християни нарекоха този Руи Диас де Бивар Сид Кампейдор, което значи войнствуващ.

Алмутамис му даде тогава много хубави дарове и данъка, за който бе дошъл; после потвърдиха мира, който съществуваше между краля дон Алфонсо и този Алмутамис; и Сид се върна с целия данък при краля Алфонсо своя господар. Кралят го прие много добре, отнесе се много сърдечно с него и остана много доволен от всичко, което бе извършил. Поради това мнозина му завидяха, търсеха начин да му навредят и го скараха с краля.

След като Сид пристигна при краля дон Алфонсо, кралят бе вече съbral много голяма войска, за да навлезе в мавърската земя. И Сид искаше да отиде с него, но заболя много тежко и не можа да отиде и тогава кралят го оставил да пази земята. А кралят дон Алфонсо навлезе в мавърската земя и разори много земя и им стори голямо зло. Но докато кралят ходеше по Андалусия и вършеше каквото му се иска, от другата страна се събраха многобройни мавърски сили и навлязоха в неговата земя и обсадиха замъка Гормас и го нападаха и сториха голямо зло по цялата тази земя. Между това Сид вече оздравяваше и като чу какво вършеха маврите в Сан Естебан, събра хора, колкото можа и отиде в мавърската земя, извърши набези и разори цялата земя на Толедо и плени седем хиляди маври и мавърки. После той се върна в Кастилия богат и почитан с голяма плячка.

Когато узна за това кралят дон Алфонсо, той се наскърби в сърцето си. Като видяха това благородниците, които бяха с него, понеже завиждаха на Сид, наговориха за него много лоши неща на краля, скараха го с него, като му казваха: „Господарю, Руи Диас Сид наруши мира, който вие сключихте и утвърдихте с маврите; и той направи това не за друго, но за да убият вас и нас.“ Тъй като кралят беше много сприхав и разгневен срещу Сид, веднага им повярва, понеже го мразеше поради клетвата, която взе от него в Бургос за смъртта на неговия брат краля дон Санcho, както вече се каза, и прати веднага да известят на Сид чрез писмо да напусне цялото му кралство. Сид, след като прочете писмото, макар че му беше много мъчно, не пожела да постъпи иначе, защото не разполагаше с повече от девет дена, за да напусне цялото кралство.

(Следва разказът от *Хрониката на Двадесетте крале*, продължен със стихове от една преправка на поемата.) *Прощаване на Сид с Бивар*

Той прати за своите роднини и за своите васали и им каза, че кралят му заповядва да напусне цялата му земя и му дава срок не повече от девет дена; и той желае да узнае от тях, кои искат да отидат с него и кои ще останат.

СТИХОВЕ ОТ ЕДНА ПРЕРАБОТКА НА ПОЕМАТА

„.... и тези от вас, които отидат с мен, от бога да имат награда,

а с онези, които останат тук, искам да се разделя в мир.“

Тогава проговори Алвар Анес, пръв негов братовчед:

„С вас ще отидем, Сиде, през пустини и населени места,

и никога не ще ви оставим, докато сме живи и здрави, с вас ще довършим мулетата и конете си,

и имота си, и дрехите си,

и винаги ще ви служим, като верни приятели и васали.“

Тогава всички одобриха това, което каза дон Алваро, моят Сид благодари много за всичко, което бе решено там...

Моят Сид тръгна от Бивар, като се отправи за Бургос,

така той оставил своите палати пустини и сиротни.

ТУК ЗАПОЧВА РЪКОПИСЪТ НА ПЕР АБАТ

От своите очи, обилно проливайки сълзи,

*той извръщаше глава и се спираше да ги гледа.
Видя отворени порти и врати без катанци,
празни пръчки за птици, без кожи и наметки
и без соколи и ястrebи, менили перушина.*

5 *Въздъхна моя Сид, понеже му беше много мъчно.
Проговори моят Сид мъдро и разумно:
„Хала на тебе, Господи, отче, небесен!
Това ми скроиха моите зли неприятели.“*

2

ПРЕДЗНАМЕНОВАНИЯ ПО ПЪТЯ ЗА БУРГОС

10 *Тогава те се готовят да пришпорят конете,
тогава те отпушкат поводите.
При излизането от Бивар видяха враната отдясно;
а като влязоха в Бургос, я видяха отляво.
Моят Сид вдигна рамене и тръсна глава:
„Дерзай, Алвар Анес! Ние сме изгонени от
страната!
14 (б) но с голяма чест ще се върнем в Кастилия.“*

3

СИД ВЛИЗА В БУРГОС

15 *Моят Сид Руи Диас влезе в Бургос,
в дружината му — шестдесет конници;
16 (б) мъже и жени излязоха да го видят,
граждани и гражданки са по прозорците,
те проливат сълзи, понеже толкова им бе мъчно.
От устата на всички се чува една и съща дума:
„Боже, какъв добър васал, ако имаше добър
господар!“*

4

НИКОЙ НЕ ДАВА ПОДСЛОН НА СИД. САМО ЕДНО МАЛКО МОМИЧЕ МУ ЗАГОВОРВА,
ЗА ДА МУ ПОРЪЧА ДА СЕ ОТДАЛЕЧИ. СИД СЕ ВИЖДА ПРИНУДЕН ДА СТАНУВА ВЪН
ОТ ГРАДА, НА ПЯСЪЧНИЯ БРЯГ

Te биха го поканили на драго сърце, но никой не смееше;

толкова голям беше гневът на крал Алфонсо срещу него.

Преди нощта пристигна от него писмо в Бургос със строги заръки и здраво запечатано:

*25 на моя Сид Руи Диас никой да не му дава подслон,
и оня, който го подслони, да знае сигурно,
че ще загуби имота си и още очите от лицето си
и освен това още тялото и душата си.*

Голяма скръб почувствуваха християнските люде;

30 те се крият от моя Сид, понеже не смеят да му кажат нищо.

*Кампейдорът се отправи към своето жилище;
като стигна до вратата, намери я добре затворена,
зашото така бяха наредили от страх пред краля
Алфонсо:*

освен ако я разбие, да не му отварят за нищо в света.

*Хората на Сид повикват с висок глас,
тези отвътре не искат да им отвърнат ни дума,
Моят Сид пришпори коня и стигна до вратата,
извади крака си от стремето и удари веднъж;
вратата не се отваря, понеже беше добре
затворена.*

*40 Едно деветгодишно момиченце се представи
пред погледа му:*

*„О, Кампейдоре, в добър час препасахте вие меч!
Кралят забрани, снощи дойде писмо от него
със строги заръки и здраво запечатано.*

*Не бихме посмели за нищо в света да ви отворим,
нито да ви приемем;*

*45 иначе бихме загубили имота и къщите си
и освен това още очите от лицето си.
Сиде, от нашата беда вие нищо не печелите;
но Създателят да ви помага с цялата си света
благодат.“*

Това каза момиченцето и си влезе в къщи.
50 Сид вече вижда, че не намира милост пред краля.
Отдалечи се от вратата, премина с коня през
Бургос,
дойде в Санта Мария и веднага слезе от коня;
той коленичи и от сърце се помоли.
След молитвата веднага се качи на коня;
55 излезе от вратата и премина Арлансон.
Близо до самия този град Бургос се установи на
пясъчния бряг,
опъна шатрата си и веднага слезе от коня.
Моят Сид Руи Диас, който в добър час препаса меч,
станува на пясъчния бряг, понеже никой не го
приема в дома си,
около него — многобройна дружина.
Така станува моят Сид, като да бе в планината.
Забранили са му да купува вътре в града Бургос
от всички неща, които са храни;
не биха посмели да продадат нещо дори заpara.

МАРТИН АНТОЛИНЕС ДОХОДА ОТ БУРГОС ДА СНАБДИ СИД С ХРАНИ

65 Мартин Антолинес, превъзходният бургосец,
снабдява моя Сид и воините му с хляб и вино;
не ги купува, понеже си ги има в къщи;
снабди ги той изобилно с всякакви храни.
Зарадва се моят Сид, съвършеният Кампейдор,
70 и всички други, които са на негова служба.
Заговори Мартин Антолинес, ще чуете, какво
каза:
„О, Кампейдоре, в добър час се родихте вие!
Да си починем тази нощ и да тръгнем сутринта,
защото ще бъда обвинен, че съм ви у служил
и ще попадна под гнева на крал Алфонс.
Ако се измъкна с вас здрав и читав,
75 рано или късно кралят ще ме поисква за приятел;

иначе, каквото оставям, не го ценя за пара.“

6

**ОБЕДНЕЛИЯТ СИД ПРИБЯГВА ДО ХИТРОСТТА НА МАРТИН АНТОЛИНЕС. —
КОВЧЕЗИТЕ С ПЯСЪК**

*Моят Сид, който в добър час препаса меч,
заговори:*

- 80 *„Мартин Антолинес, вие сте смел копиеносец!
Ако бъда жив, ще ви удвоя заплатата.
Изразходвах златото и всичкото сребро,
вие наистина виждате, че не нося нищо,
а то би ми било нужно за цялата дружина;
ще си го доставя насила, с добро не ще добия нищо.*
- 85 *С ваша помощ искам да направя два ковчега;
да ги напълним с пясък, така те ще тежат доста,
обвити с украсена кожа и добре обковани.*

7

ОПРЕДЕЛЕННИТЕ КОВЧЕЗИ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ПАРИ ОТ ДВАМА БУРГОСКИ ЕВРЕИ

*Украсените кожи да бъдат червени и гвоздеите —
добре позлатени.*

- 90 *Идете бърже да ми намерите Рахил и Видас:
понеже в Бургос ми забраниха да купувам и кралят
ме заточи,
не мога да отнеса съкровището си, че много тежи,
ще го заложа за прилична сума;
да го отнесат нощем, за да не го види никой.
Създателят да ме съди с всичките си светци,
аз изнемогвам и го правя против волята си.“*

8

МАРТИН АНТОЛИНЕС СЕ ВРЪЩА В БУРГОС, ЗА ДА ТЪРСИ ЕВРЕИТЕ

Мартин Антолинес не се забави,

9

*мина през Бургос, влезе в крепостта
и бързо попита за Рахил и Видас.*

9

**СПОРАЗУМЕНИЕ МЕЖДУ МАРТИН АНТОЛИНЕС И ЕВРЕИТЕ. ТЕ ОТИВАТ В ШАТРАТА
НА СИД. НАТОВАРВАТ КОВЧЕЗИТЕ С ПЯСЪК.**

- 100 Рахил и Видас бяха заедно двамата,
пресмятайки богатствата, които бяха спечелили.
Пристигна Мартин Антолинес и им заговори като
човек разумен:*
- „Къде сте, Рахил и Видас, мои скъпи приятели?
Бих желал да поговоря с двамата насаме.“
Те не го забавят и тримата се оттеглиха настрана.*
- 105 „Рахил и Видас, дайте ми и двамата ръката си,
че не ще ме издадете ни на маври, ни на християни;
ще ви направя завинаги богати, да не бъдете в
нужда.*
- Кампейдорът бе отишъл за данъците,
той взе големи и много ценни съкровища,
110 задържа голямо количество от тях
и оттам стана така, че бе обвинен.
Той има два ковчега, пълни с чисто злато.
Вие вече виждате, че кралят му е разгневен.*
- 115 Той напусна земите, къщата и своите дворци;
не може да отнесе ковчезите, защото ще бъде
открит.*
- Кампейдорът ще ги остави във вашите ръце,
а вие му заемете прилична сума от вашите пари.
Вземете ковчезите и ги турете на сигурно място у
vas;*
- 120 дайте тържествена клетва и двамата,
че не ще ги погледнете през цялата тази година.“
Рахил и Видас почват да се съветват:
„Ние трябва непременно да спечелим нещо.
Знаем сигурно, че той е спечелил нещо*

125 и че когато е влязъл в мавърска земя, е отнесъл големи богатства;

който носи богатство и пари, не спи безгрижно.

Да вземем двамата тези ковчези

и да ги турим на място, което да не бъде открито.

Но кажете ни за Сид, с какво ще се задоволи

130 или каква печалба ще ни даде за цялата тази година?“

Мартин Антолинес отговори като разумен човек:

„Моят Сид ще поискам, което е справедливо;

*ще иска малко, за да остави богатството си в
безопасност.*

Отвсякъде се стичат при него бедни люде,

а той има нужда от шестстотин марки.“

135 Рахил и Видас казаха: „Ще му ги дадем на драго сърце.“

*— Вие виждате, че нощта настъпва, Сид бърза
и ние имаме нужда да ни дадете марките.*

*Рахил и Видас казаха: „Сделка така не се върши,
но първо да получим, а после да дадем.“*

*140 Мартин Антолинес каза: „Съгласен съм с това.
Елате двамата при славния Кампейдор
и ние ще ви помогнем, както е право,
да пренесете ковчезите и да ги турите на сигурно
място,*

145 за да не узнае това жива душа.“

Рахил и Видас казаха: „Ние сме съгласни.

*Щом донесете ковчезите, вземете шестстотинте
марки.“*

*Мартин Антолинес препусна бърже
с Рахил и Видас, на драго сърце и с удоволствие.*

*150 Не отива по моста, но минава през водата,
за да не го види никой от Бургос.*

*Ето ги в шатрата на славния Кампейдор;
щом влязоха, те целунаха ръце на моя Сид.*

Моят Сид се усмихна и им заговори:

„Е, дон Рахил и Видас, вие ме забравихте!

Напушщам вече страната, понеже съм заточен от краля.

Както ми се чини, ще вземете нещо от моя имот; докато сте живи, не ще бъдете в лишение.“

Рахил и Видас целунаха ръце на моя Сид.

100 Мартин Антолинес уреди работата, а именно, че срещу тези ковчези те ще му дадат шестстотин марки

и ще му ги пазят добре до края на годината; понеже така му бяха обещали и се бяха клели, че ако ги погледнат преди, ще бъдат клетвопрестъпници,
165 и моят Сид няма да им даде нито счупена пара печалба.

Мартин Антолинес каза: „Да се товарят бързо ковчезите!

Отнесете ги, Рахил и Видас, турете ги на сигурно място у вас;
аз ще отида заедно с вас, за да донесем марките, защото моят Сид трябва да тръгне преди първи петли.“

170 При товаренето на ковчезите бихте видели голяма радост:

Макар и силни, те не можеха да ги подигнат.
Радват се Рахил и Видас на тези съкровища в пари, защото докато са живи, и двамата ще бъдат заможни.

10

ЕВРЕИТЕ СЕ СБОГУВАТ СЪС СИД.—МАРТИН АНТОЛИНЕС ОТИВА С ЕВРЕИТЕ В БУРГОС

Рахил целуна ръка на моя Сид:

175 „Е, Кампейдоре, в добър час препасахте вие меч.
Напушщате Кастилия и отивате между чужди народи.

Такава е вашата съдба, големи са вашите печалби;

една хубава червена мавърска шуба.

Сиде, целувам ви ръка, направете ми подарък.“

*180 „Съгласен съм, каза Сид, да ви бъде обещана отсега.
Ако ви я донеса оттам, (добре), ако не, приспаднете
я от ковчезите.“*

181 (б) Рахил и Видас дигнаха ковчезите,

181 (в) с тях Мартин Антолинес влезе в Бургос.

*181 (г) Много предпазливо пристигат в жилището
си;*

*сред двореца простряха един килим,
върху него една много тънка бяла платнена
покривка.*

На един път те изсипаха триста сребърни марки;

*185 дон Мартин ги преброи и ги взе, без да ги тегли;
другите триста му ги платиха в злато.*

*Дон Мартин води със себе си петима оръженосци,
на които натовари парите.*

След като стори това, ще чуете, какво каза:

*„Е, дон Рахил и Видас, ковчезите са във вашите
ръце;*

*190 аз, който ви спечелих това, заслужавам наистина
едни гащи.“*

СИД, СНАБДЕН С ПАРИ ОТ МАРТИН АНТОЛИНЕС, СЕ ГОТВИ ДА ПОТЕГЛИ

*Рахил и Видас се оттеглиха и двамата
настрана:*

*„Да му направим хубав подарък, понеже той ни
достави това.*

*Мартин Антолинес, славни бургосецо,
вие заслужихте това и ниеискаме да ви направим
добър подарък,
195 с който да си купите гащи, богата шуба и хубава
наметка.*

*Даваме ви в дар тридесет марки;
добре сте ги заслужили, понеже това е справедливо:*

вие ще ни бъдете поръчител за това, което наредихме.“

Дон Мартин благодари и получи марките;

²⁰⁰ той излезе доволен от жилището и се сбогува с двамата.

Излезе от Бургос и премина Арлансон,
отиде към шатрата на този, който се роди в добър час.

Сид го прие с отворени обятия:

„Вие ли сте, Мартин Антолинес, мой верни васале?

²⁰⁵ Дано да видя деня, в който да получите нещо от мен!“

„Аз съм, Кампейдоре, и ви нося добра новина.

Вие спечелихте шестстотин марки и аз тридесет.

Наредете да се вдигне шатрата и бързо да тръгнем,
та в Сан Педро де Карденя да пропее за нас петелът.

²¹⁰ Ще видим жена ви, мърда благородница.

Ще съкратим престоя и ще напуснем кралството;
това е необходимо, понеже наближава срокът.“

СИД ЯХВА КОНИ И СЕ СБОГУВА С БУРГОСКАТА КАТЕДРАЛА, КАТО ОБЕЩАВА
ХИЛЯДА МЕСИ ПРЕД ОЛТАРА НА ДЕВАТА

След тези думи шатрата се вдига.

Моят Сид и другарите му препускаха много бързо.

²¹⁵ Той обърна лицето на коня към света Мария,
издига десницата си и се прекръства:

„Хвала на тебе, Боже, който управляваш небето и земята;

да ме закриля твоята сила, преславна света Марио!

Сега напушкам Кастилия, понеже съм в немилост пред краля;

²²⁰ не знам дали ще се върна някога през живота си.

Вашата мош да ме закриля, Преславна (дево), в заточението ми

*и нека ми помага и подкрепя денем и нощем!
Ако сторите така и ако имам честита съдба,
обещавам на вашия олтар хубави и богати дарове,
225 задължавам се да поръчам да се отслужат хиляда
меси.“*

13

МАРТИН АНТОЛИНЕС СЕ ВРЪЩА В ГРАДА

*Съвършеният рицар се сбогува с цялото си
сърце и душа.*

*Отпушкат поводите и пришпорват конете.
Мартин Антолинес, верният бургосец, каза:
228 (б) „Ще видя жена си, за голяма моя утеша;
ще науча своите как трябва да постъпват.
230 Ако кралят поискан да вземе имота ми, не ме е
грижса,
преди да изгрее слънцето, аз ще бъда с вас.“*

14

СИД ОТИВА В КАРДЕНЯ, ЗА ДА СЕ СБОГУВА СЪС СЕМЕЙСТВОТО СИ

*Дон Мартин се върна в Бургос, а моят Сид
пришпори коня си*

*колкото можа за Сан Педро де Карденя,
с тези рицари, които му служат, както той иска.
235 Скоро петлите пропяват и е близко до
зазоряване,
когато добрият Кампеадор пристигна в Сан Педро;
абатът дон Санчо, служител на Създателя,
отслужваше утринната служба призори.
И доня Химена беше там с пет знатни дами,
240 молейки се на свети Петър и на Създателя:
„Ти, който ръководиш всички, закриляй моя Сид
Кампеадор!“*

15

МОНАСИТЕ ОТ КАРДЕНЯ ПОСРЕЩАТ СИД. ХИМЕНА И ДЪЩЕРИТЕ Й ДОХОЖДАТ ПРИ
ИЗГНАНИКА

Te почукаха на вратата и се разбра, какво искат;

Боже, колко се зарадва абатът дон Санчо!

Със светлини и свещи те изскочиха на двора;

245 посрещат с такава голяма радост този, който се роди в добър час.

„Слава богу, мой Сиде, каза абатът дон Санчо;

понеже ви виждам тук, бъдете ми гост.“

Сид, който се роди в добър час, каза:

248 (б) „Благодаря, дон абате, много съм ви задължен;

ще приготвя храна за себе си и за моите васали;

250 но понеже напушам страна, давам ви петдесет марки,

ако живея още някой ден, те ще ви бъдат удвоени.

Не искам да ощетя манастира нито с една пара;

ето тук ви давам сто марки за доня Химена;

бъдете на нея в услуга, на дъщерите й и на дамите й през тази година.

255 Оставям две малки дъщери, вземете ги под своя закрила;

препоръчвам ги тук на вас, абате дон Санчо;

погрижете се добре за тях и за моята жена.

Ако този запас от пари се изчерпи или нещо ви липства,

снабдявайте ги, понеже така го искам;

260 за една марка, която ще похарчите, на манастира ще дам аз четири.“

Абатът му обеща това на драго сърце.

Ето че пристигна доня Химена с дъщерите си;

всяка от тях се носи от отделна дама.

Пред Кампеадора доня Химена преклони двете си колена,

проливаше сълзи и понече да му целуне ръцете:

*„Милост, Кампейдоре, в добър час се родихте вие,
но поради зли издайници сте изгонен от страната.“*

16

ХИМЕНА ОПЛАКВА ИЗОСТАВЕНОСТТА НА СВОИТЕ НЕВРЪСТНИ ДЪЩЕРИ. СИД СЕ НАДЯВА, ЧЕ ЩЕ УСПЕЕ ДА ГИ ЗАДОМИ ПОЧТЕНО

*„Милост, о Сиде, с прекрасната брада!
Ето пред вас съм аз и вашите дъщери,
269 (б) те са още деца и в крехка възраст,
270 с мен са и тези дами, които ми служат.
Виждам, че се готовите да тръгнете
и че трябва да се разделим с вас в този живот.
Дайте ни съвет, от любов към света Мария!“*

*Протегна ръце Сид с буйната брада
275 и взе в обятията си дъщерите,
притисна ги до сърцето си, че много ги обичаше.
Очите му проливат сълзи, той въздига тъй силно:
„Да, доня Химена, моя прекрасна жено,
аз ви обичам като душата си.
280 Вие вече виждате, че трябва да се разделим в този
живот;
аз ще замина, а вие ще останете тук.
Дано бъде угодно на бога и на света Мария
със собствените си ръце да задомя тези свои
дъщери
и да имам щастие и някой друг ден живот
и вам, почтена жено, аз да служа!“*

17

СТОТИНА КАСТИЛЦИ СЕ СЪБИРАТ В БУРГОС, ЗА ДА ТРЪГНАТ СЪС СИД

*285 На добрия Кампейдор пригответ голям обяд.
Камбаните на Сан Педро звънят всички заедно.
По цяла Кастилия се разнася новината,
че моят Сид Кампейдор напушта страната.
Едните напушкат къщите си, а другите земите си.*

17

290 В оня ден на Арлансонския мост
се събраха сто и петнадесет рицари;
всички търсят моя Сид Кампейдор;
Мартин Антолинес се присъедини към тях.
Запътват се към Сан Педро, където е този, който
се роди в добър час.

18

СТОТЕ КАСТИЛЦИ ПРИСТИГАТ В КАРДЕНЯ И СТАВАТ ВАСАЛИ НА СИД. ТОЙ РЕШАВА
ДА ПРОДЪЛЖИ ПЪТЯ СИ НА ДРУГИЯ ДЕН. УТРИННАТА СЛУЖБА В КАРДЕНЯ.
МОЛИТВАТА НА ХИМЕНА. СБОГУВАНЕТО НА СИД СЪС СЕМЕЙСТВОТО МУ.
ПОСЛЕДНИ ЗАРЪКИ КЪМ АБАТА НА КАРДЕНЯ. СИД ОТИВА НА ЗАТОЧЕНИЕ; НОЩТА
НАСТЬПВА СЛЕД ТОЙ Е ПРЕМИНАЛ ДУЕРО.

295 Когато моят Сид, този от Бивар, узна,
че дружината му се увеличава, и че той ще стане
по-силен,
той бържее яхва коня и излиза да ги посрещне;
щом ги забеляза, почна да се усмихва;
298 (б) всички пристигат и отиват да му целунат
ръка.

300 „Аз се моля на бога, нашия духовен отец,
преди да умра, да мога да сторя нещо за вас
и да ви върна двойно това, което загубвате.“
Моят Сид бе доволен, че му се увеличи дружината,
305 доволни бяха и всички ония хора, които са с него.

Шестте дни от срока са вече минали,
знаете, че остава още три да минат, не повече.
Кралят заповядва да следят моя Сид и
ако след изтичането на срока го хванат в неговата
земя,
310 той не би могъл да се спаси ни за злато, ни за
сребро.

Денят си отива, настъпва нощта.
Сид заповядва на всичките си рицари да се съберат:
„Чуйте, барони, и нека това не ви нажали;
аз нося малко пари, но искам да ви дам вашата част.

- 315 Запомнете добре какво трябва да сторите:
утре рано, когато пропеят петлите,
не закъснявайте, оседлайте конете си;
в Сан Педро добрият абат ще бие камбаните за
утрина;
той ще отслужи месата на Светата Троица;*
- 320 след месата да препуснем с конете,
защото срокът наближава, а имаме още много
път.“*
- Всички ще сторят, както заповядва моят Сид.
Нощта преминава, настъпва утрото;
при втори петли те се готвят да оседляват конете
си.*
- 325 Камбаните бият много бързо за утрина;
моят Сид и жена му отиват в църква.
Доня Химена коленичи на стъпалата пред олтара,
молейки се на Създателя както можеше най-добре,
Бог да пази от зло моя Сид Кампеадор:*
- 330 „О, славни господи, отче, който си на небето,
ти направи небето и земята и на трето място
морето;
ти направи звездите и луната и слънцето, за да ни
топли,
ти се въплъти в дева Мария, твоята майка,
роди се във Витлеем, както бе твоята воля;*
- 335 овчари те прославиха и възхвалиха,
трима царе от Арабия дойдоха да ти се поклонят,
Мелхиор и Каспар и Валтасар,
от сърце ти поднесоха злато, ливан и смирна;
ти спаси Йона, когато падна в морето,*
- 340 ти спаси Danaila от лъзовете в страшната му
тъмница,
ти спаси в Рим нашия свети Севастиян,
ти спаси свeta Сузана от лъжливо обвинение;
ти ходи по земята тридесет и две години, духовни
отче,
вършейки чудеса, за които винаги ще говорим:*

*ти направи от водата вино и от камъка хляб,
възкреси Лазар, понеже то бе твоята воля;
остави се да бъдеш хванат от евреите на Лобното
място,*

разпънаха те на кръст на Голгота
*350 **с двама разбойника, по един от всяка страна;***
*350 **единият е в рая, но другият не влезе там;***
*като беше на кръста, ти направи много голямо
чудо;*

*Лонгин беше сляп и никога не бе прогледнал;
той те удари с копието в ребрата, отдето изтече
кръв,*
*тя протече по дръжката надолу, той си намаза
ръцете,*

*355 **вдигна ги нагоре, тури ги на лицето си,**
отвори очи, погледна на всички страни,
повярва начаса в теб и затова се спаси от всяко зло;
от гроба ти трябваше да възкръснеш,
ти бе в ада, както бе твоята воля,*

*360 **счупи вратите и извади оттам светите отци.**
Ти си цар на царете и баща на целия свят,
на тебе се кланям, в тебе вярвам от цялото си сърце
и се моля на свети Петър да ми помогне в
молитвите ми*

за моя Сид Кампейдор, бог да го пази от зло.

*365 **Понеже днес се разделяме, дай да се съберем,**
докато сме живи.“*

*След молитвата те довършиха месата,
излязоха от църквата и вече се готвят да тръгват.
Сид отиде да прегърне доня Химена;
доня Химена отива да целуне ръка на Сид,
370 проливайки сълзи, понеже не знае какво да прави.
А той наново погледна момиченцата:
„Оставям ви на Бога, нашия духовен баща;
сега се разделяме и Бог знае, дали ще се съберем.“
Te проливат сълзи — вие не сте виждали такова
нещо —*

375 така те се изтръгват един от друг, както нокът от месото.

*Моят Сид с васалите си се готви вече на път,
извръща глава, за да изчака всички.*

Тъкмо на време проговори Миная Алвар Анес:

„Сиде, где е вашата смелост? В добър час сте роден от майка;

380 да мислим само за пътя и да оставим другото.

Всички тези скърби ще се обърнат още в радост;

Бог, който ни е дал душата, ще ни даде и помощ.“

Te отново дават наредждания на абата дон Санчо,

как да се грижи за доня Химена и за нейните дъщери

385 и за всичките дами, които са с нея;

нека абатът знае, че ще получи добра награда за това.

Дон Санчо вече си отиваше, когато Алвар Анес му каза:

„Ако видите, че идват хора, които искат да дойдат с нас, абате,

кажете им да вървят по следите ни и да се решат да тръгнат,

390 защото ще могат да ни настигнат в пустини или в населени места“

*Te отпуснаха юздите и се готвят да тръгнат;
наближава срокът, в който трябва да напуснат кралството.*

*Моят Сид отиде да пренощува в Еспинасо де Кан;
395 много хора от всякъде се присъединяват към него оная нощ.*

394 Рано на другия ден той продължава пътуването.

*Верният Кампелдор напушта страната,
наляво той оставя Сан Естеван, един добър град,
399 мина през Алкобиеля, което е вече краят на Кастилия;*

*400 той ще премине пътя за Кинея,
над Навас де Палос той ще мине Дуero,*

*на Фигеруела моят Сид спря.
Люде отвсякъде се присъединяват към него.*

19

**ПОСЛЕДНА НОЩ, КОЯТО СИД ПРЕКАРВА В КАСТИЛИЯ. АНГЕЛ УТЕШАВА
ИЗГННИКА**

*След като настъпи нощта, моят Сид си легна,
405 налегна го тих сън и той заспа дълбоко.
Ангел Гаврил му се яви на сън:
„Напредвайте, Сиде, храбри Кампейдоре,
че никога барон не е напредвал в такъв сгоден час;
докато сте жив, всичко ще бъде за вас добре.“
410 Когато се събуди, Сид се прекръсти.*

20

СИД СТАНУВА НА КАСТИЛСКАТА ГРАНИЦА

*Той се прекръсти и се повери на Бога,
много доволен от съня, който сънува.
Рано на другия ден те се готвят да тръгнат;
това е денят на срока, знайте, че няма друг.
415 В Сиера де Миедес те спряха да починат,
398 надясно от кулите на Атиенса, които маврите
владеят.*

21

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОЙСКИТЕ НА СИД

*Беше още ден и слънцето не бе залязло,
когато моят Сид Кампейдор пожела да направи
преглед на своите войски:
без пешеходците, всички смелчаци,
той изброя триста копия със своите знаменца.*

22

22

СИД ВЛИЗА В МАВЪРСКОТО КРАЛСТВО НА ТОЛЕДО, ПОДВЛАСТНО НА КРАЛ
АЛФОНСО

420 „Отрано дайте еchemик (на конете),
Създателят да ви пази!

Който иска да яде, нека яде, който не — на седлото!

Ще минем планинската верига, която е дива и
обширна,

можем тази нощ да напуснем земята на крал
Алфонсо.

После, който ни потърси, не ще може да ви
намери.“

425 През нощта минават планината, утрото
настъпва

и те мислят да се спуснат надолу по склона.

Сред една чудна и голяма гора

Сид нареди да спрат и да дадат еchemик (на конете).

Той каза на всички, че иска да извърши нощен преход;

430 като добри васали те се съгласяват на драго сърце,
те трябва да изпълнят поръката на своя сеньор.

Мислят да тръгнат, преди да настъпи нощта;
моят Сид действува така, за да не го разбере никой.

Те пътуват през цялата нощ без почивка.

435 На мястото, което наричат Кастехон,
разположено на Енарес,
моят Сид устрои засада с тези, които води.

ПЛАН НА СРАЖЕНИЕТО. КАСТЕХОН ПАДА ВЪВ ВЛАСТТА НА СИД ЧРЕЗ ИZNENADA.
РАЗУЗНАВАНЕ ПО ПОСОКА НА АЛКАЛА

През цялата нощ моят Сид е в засада,
както го посъветва Алвар Анес Миная:

„Е, Сиде, в добър час препасахте вие меч!

440 Вие със сто души от тази наша дружина,
след като вземем Кастехон чрез засада,

441 (б) ще останете там със задния отред;

441 (б) на мене дайте двеста, за да отида в преден отред;

441 (г) с божията помощ и с вашето щастие ще вземем голяма плячка.“

441 (д) Кампейдорът каза: „Добре говорихте, Миная;

вие с двестата идете в преден отред;

да отидат непременно с вас Алвар Алварес и Алвар Салвадорес,

443 (б) и Галин Гарсиас, смел копиеносец; тези храбри рицари да придружат Миная.

445 Препускайте смело, не пропущайте нищо от страх, от Ита надолу и като минат през Гуадалахара,

446 (б) предните отреди да стигнат до Алкала и да приберат цялата плячка и да не оставят нищо от страх пред маврите.

450 Аз пък със стоте ще остана тук като заден отред, ще превзема Кастехон, където ще бъдем добре защитени.

Ако никаква опасност ви заплаши в предния отред, известете ми бързо до задния отред; за тази помощ ще заговори цяла Испания.“

Посочват се тези, които ще отидат в предния отред;

455 и ония, които ще останат с моя Сид в задния отред.

Зората вече пуква и утрото настъпва, слънцето е изгряло, боже, колко красиво изглеждаше то!

460 В Кастехон всички ставаха, отварят вратите и излизат от къщите си, за да нагледат угарите и всичките си ниви; Всички са излезли, оставили са вратите отворени с малко хора, които са останали в Кастехон; тези, които са навън, всички са се разпръснали.

Кампейдорът излезе от засадата

464 (б) и безпрепятствено огради Кастехон.

465 Маври и мавърки стават тяхна плячка,

а също и стадата, които са в околността.

470 Моят Сид дон Родриго се отправя към градската порта;

тези, които я пазеха, като видяха внезапната атака,

се уплашиха и тя биде изоставена.

Моят Сид Руи Диас влезе през вратите,

в ръката си държеше гол меч,

той уби петнадесет маври, които настигна.

Той завладя Кастехон и златото, и среброто.

Неговите рицари пристигат с плячката;

475 те я оставят на моя Сид, те не ценят за нищо всичко това.

Ето двеста и тримата в предния отред,

те препускат без колебание, ограбиха цялата страна;

477 (б) до Алкала достигна знамето на Миная;
и оттам се връщат с плячката
нагоре по Енарес и през Гуадалахара.

480 Докарват много голяма плячка:
много стада овци и крави,

481 (б) дрехи и други големи богатства.
Гордо се вее знамето на Миная;
никой не смее да нападне задния отред.

С такива богатства се връща тази дружина;
485 ето ги в Кастехон, където се намира Кампейдорът.
Той оставил крепостта в добри ръце, Кампейдорът

яхна коня

и излезе да ги посрещне със своята дружина,
с отворени обятия посрещна той Миная:

„Вие ли сте, Алвар Анес, смели копиеносецо?

490 Където и да ви изпратех, знаех, че ще успеете.

Нека нашата плячка се прибави към вашата и от

цялата плячка

ви давам петата част, ако я поискате, Миная.“

МИНАЯ НЕ ПРИЕМА НИКАКВА ЧАСТ ОТ ПЛЯЧКАТА И ДАВА ТЪРЖЕСТВЕНО
ОБЕЩАНИЕ

„Много съм ви благодарен, славни Кампейдоре.
От тази пета част, която ми определихте,
495 дори и Алфонсо Кастилски би бил доволен.
Аз ви я връщам и отпущам.
Обещавам пред Бога, който е там горе,
чه докато не се настия с моя добър кон
да се бия с маври на открито поле
500 и не употребя копието си и не туря ръка на меча си,
и докато кръв не потече надолу по лакътя на капки
пред Руи Диас, прославения воин,
не ще взема от вас нито счупена пара.
Когато спечелите чрез мене нещо ценно,
505 ето всичко останало е във вашите ръце.“

25

СИД ПРОДАВА СВОЯТА ПЕТА ЧАСТ НА МАВРИТЕ. ТОЙ НЕ ИСКА ДА СЕ СРАЖАВА С
КРАЛЯ АЛФОНСО

Тази плячка бе събрана там.
Моят Сид, този, който в добър час препаса меч,
помисли,
че дружините на крал Алфонсо могат да
пристигнат,
и че той би могъл да го нападне с войските си.
510 Той заповядва да се разпределат без остатък цялото
това богатство;
и разпределителите да направят това писмено.
Неговите рицари добиват добра част:
на всеки от тях се падат сто сребърни марки
и на пешаците точно половината;
515 цялата пета част оставаше на моя Сид.
Тук той не може да я продаде, нито има кому да я
подари;

не иска да води в дружината си ни пленници, ни пленнички.

Говори с тези от Кастехон и прати във Ита и в Гуадалахара,

за колко биха купили тази пета част;

520 дори и от това, което дадат, те биха имали голяма печалба.

Маврите я оцениха на три хиляди сребърни марки.

Това предложение се хареса на моя Сид.

На третия ден марките бяха напълно изплатени.

Моят Сид сметна, че не би могъл да остане

525 с цялата си дружина в укрепения град

и че би могъл да го задържи, но ще му липсва вода.

„Маврите са в мир, понеже договорът с тях е подписан,

но крал Алфонсо ще ни потърси с цялата си войска.

*Искам да напусна Кастехон, чуйте, рицари, и вие,
Миная!“*

(СИД ТРЪГВА КЪМ ОБЛАСТТА САРАГОСА, КОЯТО ЗАВИСИ ОТ МАВЪРСКИЯ ЕМИР НА ВАЛЕНСИЯ.)

*530 „Да не ви се зловиди това, което ще ви кажа:
в Кастехон не бихме могли да останем;
крал Алфонсо е близо и ще дойде да ни потърси.*

Но укрепения град не искам да разруша;

искам да освободя сто маври и сто мавърки,

*535 защото взех от тях дума да не говорят лошо за мен.
Вие всички сте задоволени и никой не е пропуснат.*

Утре рано да се пригответим да тръгнем.

Не бих желал да се бия с моя господар Алфонсо.“

Това, което каза Сид, се хареса на всички други.

*540 От укрепения град, който превзеха, всички си
отиват обогатени;*

маври и мавърки благославят Сид.

Te пътуват нагоре по Енарес колкото могат побързо,

*преминават Алкариас и отиват по-нататък,
минават през пещерите на Анкита,
545 прекосяват реката, влизат в полето Таранс
в тези земи толкова далеч, колкото могат да отидат.*

Моят Сид отиде да се подслони между Фариса и Сетина.

Той взе голяма плячка в страната, през която минава;

маврите не познаваха смелите намерения на тези воини.

*550 На другия ден моят Сид от Бивар тръгна на път,
мина през Алфама, слиза във Фос,
премина Бобиерка и Тека, която е по-нататък,
и моят Сид отива да станува над Алкосер,
на един заоблен, стръмен и голям хълм;
555 (реката) Халон тече наблизо, не могат да му прекъснат водата.*

Моят Сид дон Родриго мисли да завладее Алкосер.

(СИД СТАНУВА НАД АЛКОСЕР.)

Той заема напълно хълма и здраво се установява там,

(като разпъва) едните (шатри) към планината, а другите към реката.

*560 Добрият Кампеадор, който в добър час препаса меч,
около хълма, много близо до реката,
заповядва на своите хора да направят ров,
за да не го нападнат ни денем, ни нощем
и за да знаят, че моят Сид се е установил там.*

(МАВРИТЕ СЕ СТРАХУВАТ)

*По цялата оная страна се разнася новината,
565 че Кампейдорът моят Сид се е заселил там;
дошъл е при маврите и е изгонен от християните;
(маврите) не смеят да орат много в съседство с
него.*

*Моят Сид се радва на това с всичките си васали;
укрепеният град Алкосер започва да плаща данък.*

29

(КАМПЕАДОРЪТ ПРЕВЗЕМА АЛКОСЕР С ХИТРОСТ.)

*570 Жителите на Алкосер вече плащат данък на моя
Сид,
и тези на Тека, а също и тези на града Терер;
но знайте, че на тези от Калатаюд това никак не се
харесва.*

Моят Сид остана там цели петнадесет седмици.

*Когато моят Сид видя, че Алкосер не му се
предава,*

*575 той намисли една военна хитрост и не я забави:
оставя една шатра и вдигна другите и слезе надолу
по Халон с високо вдигнато знаме,
след като всички бяха облекли ризници и опасали
мечове,*

*той направи това като умен човек, за да им устрои
засада.*

*580 Видяха го тези от Алкосер, Боже, колко бяха
доволни!*

„Свърши се хлябът и ечемикът на Сид.

*С голяма мъка е вдигнал другите шатри, оставил е
само една.*

*Така си отива моят Сид, като че бяга от
поражение;*

да го нападнем и ще вземем голяма плячка,

585 преди да го заловят тези от града Терер,

*585 (б) защото ако те го хванат, нищо няма да ни
дадат;*

данъка, който ни взе, трябва да ни го върне двойно.“
Излязоха от Алкосер със страшна бързина.
Когато моят Сид ги видя навън, се престори, че
бяга.

Слезе надолу по Халон, върви заедно със своите.
590 Тези от Алкосер казват: „Ето че плячката ни се
изплъзва!“

Големи и малки изскочиха навън,
и в желанието си да грабят, не мислят за нищо
друго,
оставят вратите отворени, така че никой не ги
пази.

Добрият Кампейдор обърна лицето си
595 видя, че има голямо разстояние между тях и
крепостта;

заповяда да се върне знамето и бързо пришпориха
конете.

„Бийте ги, рицари, всички без страх;
с милост на Създателя, наша е плячката“.
Върнаха се с тях (маврите) посред равнината.
600 Боже, колко голяма е радостта им в това утро.
Моят Сид и Алвар Анес препускаха напред;
те имат, знайте, добри коне, които добре
управляват;

и в този час влязоха в укрепения град преди тях.
Васалите на моя Сид безмилостно ги нападат,
605 за кратко време убиват триста маври.
Надавайки големи викове, тези, които бяха в засада,
оставят другите, които са пред тях, и се отправят
към града;

с извадени мечове те се спряха пред вратата.
Скоро пристигнаха техните (другари), защото
победата е спечелена.
610 Знайте, че моят Сид превзе Алкосер чрез тази
хитрост.

(ЗНАМЕТО НА СИД СЕ РАЗВЯВА НАД АЛКОСЕР.)

Пристигна Пер Бермудос, който носи знамето в ръката си;

той го забива горе на най-високото място.

Моят Сид Руи Диас, който в добър час се роди,
заговори:

„Хвала да бъде на бога в небето и на всичките му светци,

615 сега вече за конници и за коне ще имаме по-добро жилище.“

31

(СИД СЕ СМИЛЯВА НАД МАВРИТЕ.)

„Чуйте ме, Алвар Анес и всички рицари!

В този укрепен град взехме големи богатства;

маврите са мъртви, виждам малцина живи.

Ние не ще можем да продадем маврите и мавърките,

620 а нищо не ще спечелим, ако им отрежем главите;
да ги приберем вътре, защото ние държим властта;
ще се уредим в къщите им и те ще ни прислужват.“

32

(ВАЛЕНСИАНСКИЯТ ЕМИР ИСКА НАНОВО ДА ЗАВЛАДЕЕ АЛКОСЕР. — ТОЙ ИЗПРАЩА ВОЙСКА СРЕЩУ СИД.)

Моят Сид с плячката си остана в Алкосер;
изпрати да донесат шатрата, която бе оставил там.

625 Много неприятно е за тези от Тека и не се харесва на тези от Терер,

а на тези от Калатаюд, знайте, им тежи.

На емира от Валенсия пращат известие,
че някой си, когото наричат моя Сид Руи Диас де Бивар,

31

„Изпаднал в немилост пред краля Алфонсо, който го изгонил от земята си,

630 дошъл да станува над Алкосер, в силно укрепено място;

бил им устроил засада и превзел крепостта;

ако не ни помогнеш, ще загубиш Тека и Терер,

ще загубиш Калатаюд, който не може да се спаси,

иялата крайбрежна област на Халон ще бъде

разорена,

635 същото ще стане със Силока, която е отвъд.“

Когато емирът Тамин чу това, стана му много мъчно:

„Трима мавърски емира виждам да стоят около мене:

не се бавете, вие двамата, идете там,

вземете три хиляди маври, въоръжени за бой;

640 с тези от границата, които ще ви помогнат,

хванете ми го жив и го доведете пред мен;

защо е влязъл в земята ми, ще трябва да ми даде сметка.“

Три хиляди маври яхват конете и са готови да тръгнат,

те дойдоха в Согорве да стануват през нощта.

645 На другия ден сутринта се готвят да продължат и дойдоха да стануват през нощта в Селфа.

Мислят да изпратят известие на тези от границата;

те не се забавят, притичват се от всички страни.

Тръгнаха от Селфа, която наричат дел Канал,

вървяха целия ден без никаква почивка,

отдоха тази нощ да стануват в Калатаюд.

По всичките тези земи изпращат глашата;

присъединиха се твърде много хора

към тези двама емира, които се наричат Фарис и

Галве;

655 те ще обсадят моя добър Сид в Алкосер.

Разпънаха шатрите и заеха позициите,
силата им расте, понеже воините са многобройни.
Предните стражи, които маврите поставят,
бдят ден и нощ, заедно обикалят, добре въоръжени;
660 многобройни са стражите и голяма е войската.
Лишават от вода хората на Сид.
Войските на моя Сид искаха да излязат на бой,
но този, който се роди в добър час, им забрани
строго това.
Държаха го обсаден цели три седмици.

34

СИД СЕ СЪВЕЩАВА СЪС СВОИТЕ. ТАЙНИ ПРИГОТОВЛЕНИЯ. СИД ИЗЛИЗА НА БОЙ В
ОТКРИТО ПОЛЕ СРЕЩУ ФАРИС И ГАЛВЕ. ПЕДРО БЕРМУДОС НАНАСЯ ПЪРВИТЕ
УДАРИ

665 В края на трите седмици, когато почваше
четвъртата,
моят Сид пожела да се съветва със своите хора:
„Лишиха ни от водата, а и хлябът ще ни липсва;
опитаме ли се да се измъкнем през нощта, не ще ни
оставят;
войската им е многобройна, за да можем да се
борим срещу тях;
670 кажете ми, рицари, какво мислите да правим!“
Пръв заговори Миная, славен рицар:
„Ние сме тук, напуснали милата Кастилия,
ако не се бием с маврите, няма да ни дадат хляб.
Ние сме шестстотин и малко повече;
675 в името на Създателя, да няма друго решение:
да ги нападнем през утешния ден.“
Кампейдорът каза: „Говорихте, както исках;
прави Ви чест, Миная, понеже така трябваше да
сторите.“

Той заповядва да се изгонят навън всички маври и мавърки,

680 за да не узнае никой тази негова тайна.

През целия ден и през нощта те се въоръжават.

На другия ден сутринта, когато слънцето се готвеше да изгрее,

моят Сид бе въоръжен и всички, които са с него;

моят Сид заговори и ще чуете, какво каза:

685 „Да излезем всички оттук, никой да не остане,

освен двама пешаци, само, за да пазят портата;

ако умрем на полесражението, ще ни влязат в крепостта;

ако спечелим сражението, богатствата ни ще се увеличат.

А Вие, Пер Бермудос, вземете моето знаме;

690 понеже сте много храбър, ще го носите с чест,

но не отивайте с него много напред, ако аз не ви заповядам!“

Целуна ръка на Сид и отиде да вземе знамето.

Отвориха вратите и се впушкат навън.

Предните постове на маврите ги видяха и се върнаха в лагера.

695 Колко много бързат маврите! Почнаха да се въоръжават;

при шума на барабаните земята щеше да се пукне;

бихте видели маврите как се въоръжават, бързо да се подреждат за бой.

У маврите има две главни знамена,
и размесените между тях знаменца, кой би могъл да ги преброи?

700 Бойните редове на маврите се вече придвижват напред,

за да вземат в плен Сид и неговите (войни).

„Спреме се тук, дружини, на това място,
никой да не излиза от реда, докато аз не му заповядам!“

Оня Пер Бермудос не можа да изтрае.

705 държи знамето в ръка и почва да пришпорва (коня):
„Създателят да ви пази, верни Сиде Кампейдор!
Ще занеса Вашето знаме сред най-гъстите
неприятелски редове

и ще видя, как вие, които сте длъжни да го
защищавате, ще сторите това.“

Кампейдорът каза: „Не правете това, милост!“

710 Пер Бермудос отговори: „Друго няма да сторя.“
Пришпори коня и го устреми към най-гъстия ред.

Маврите го очакваха, за да му грабнат
знамето.

Нанасят му силни удари, но не могат да му пробият
ризицата.

Кампейдорът каза: „Подкрепете го, за бога!“

35

ХОРАТА НА СИД НАПАДАТ, ЗА ДА ПОДКРЕПЯТ ПЕДРО БЕРМУДОС

715 Притисват щитовете пред гърдите си,
навеждат копията заедно със знаменцата,
накланят лицата си върху седлата
и смело се впушкат да ги нападнат.

Родилият се в добър час високо им извиква:
720 „Бийте ги, рицари, от любов към Създателя!
Аз съм Руи Диас, Сид от Бивар Кампейдор.“

Всички нахвърлят върху редицата, където е
Педро Бермудос

Te са триста копия всички имат знаменца:
всеки уби по един мавър и всички с по един удар;
725 при второто нападение, което правят, още толкова
са мъртви.

36

ОБРЪЩАТ В БЯГСТВО НЕПРИЯТЕЛСКИТЕ РЕДИЦИ

Бихте видели много копия да се снижават и да се издигат,

*много щитове да се пробиват и продупчват,
много ризници да се развалят и разнизват,
много бели знаменца да излизат червени от кръв,
много силни коне да препускат без ездачи.*

730 Маврите призовават Мохамед, а християните свети Яков.

Паднаха на бойното поле за малко време.

732 (б) убити хиляда и триста маври вече.

37

СПОМЕНАВАТ СЕ ГЛАВНИТЕ ХРИСТИЯНСКИ РИЦАРИ

*Как храбро се бие на своето златно седло
моят Сид Руи Диас, добрият воин!*

*735 Миная Алвар Анес, който управлява Сорита,
Мартин Антолинес, почтеният бургосец,
Муньо Густиос, който беше отгледан от него,
Алвар Алварос и Алвар Салвадорес,
740 Галин Гарсиас, храбрецът от Арагон,
Фелес Муньос, племенник на Кампейдора!
Веднага всички, които са там,
се притичват на помощ на знамето и на моя Сид
Кампейдор.*

38

МИНАЯ Е В ОПАСНОСТ. СИД РАНЯВА ФАРИС

*745 На Миная Алвар Анес му убиха коня,
но войската на християните му отива на помощ.
Счуши копието си, тури ръка на меча си,
макар и останал пеш, нанася силни удари.
Моят Сид Руи Диас кастилецът го забелязва,
доближи се до един мавърски военачалник, който
имаше добър кон,*

36

*750 и му нанесе с десницата си такъв удар,
разсече го през кръста и хвърли половината на
бойното поле.*

*Отиде да даде коня на Миная Алвар Анес:
„Качете се, Миная, вие сте дясната ми ръка!
В днешния ден се нуждая от вашата голяма помощ;
755 здраво се държат маврите, не напускат още
бойното поле,*

*755 (б) трябва да ги нападнем наново.“
Миная тръгна на коня с меч в ръка,
сражавайки се с неприятелските сили,
убива веднага тези, които достигне.
Моят Сид Рус Диас, този, който се роди в добър час,
760 бе нанесъл три удара на емира Фарис;
с двата не улучи, но третият го засегна,
кръвта се стича надолу по ризницата;
(Фарис) обърна поводите, за да напусне бойното
поле.*

С този удар войската му бе победена.

ГАЛВЕ Е РАНЕН И МАВРИТЕ РАЗБИТИ

*Мартин Антолинес нанесе такъв удар на Галве,
че му изби рубините от шлема надалеч,
разцепи шлема му и засегна (живото) месо;
той, знайте, не посмя да дочака втори удар.*

*Разбити са емирите Фарис и Галве;
770 какъв славен ден за християнството, понеже
маврите се разбягват
по всички страни!*

*Воините на Сид ги преследват с бой;
емирът Фарис се укри в Терер,
но там не пуснаха Галве*

*775 и той с всичка сила побягна към Калатаюд.
Кампейдорът го гонеше по петите,
преследването продължи до Калатаюд.*

**МИНАЯ ВИЖДА ИЗПЪЛНЕНИ СВОИТЕ ПОЖЕЛАНИЯ. ПЛЯЧКАТА ОТ БИТКАТА. СИД
ПРИГОТВЯ ДАР ЗА КРАЛЯ**

Буйно подскача конят на Миная Алвар Анес;
 от маврите той е убил тридесет и четири;
 780 мечът е остър, ръката на Миная е цяла в кърви
 и кръвта се стича надолу по лакътя.
 Миная казва: „Сега съм задоволен,
 понеже добри вести ще се понесат към Кастилия,
 затуй, че моят Сид Руи Диас победил в битка на
 открито поле.“

785 Много маври лежат мъртви, малцина е оставил
 живи,
 понеже в преследването ги биха безспорно.

Вече се връщат хората на този, който се роди в
 добър час.

Напредваше моят Сид на своя силен кон,
 с разстлана подплата на шлема. Боже, колко е
 хубава брадата му!

790 с отметната на раменете му качулка, с меч в ръка.
 Като видя, че хората му се връщат, той извиква:
 „Слава на бога, който е във висините, за това,
 че победихме в такава голяма битка!“

Хората на Сид веднага разграбиха този лагер
 (пълен)

795 със щитове, оръжия и много други богатства;
 от маврите, когато бяха събрани,

796 (б) избралиха петстотин и десет коня.
 Голяма е радостта между тези християни,
 загубили са само петнадесет души от своите.

Донасят толков злато и сребро, че не могат да го
 преобоят;

800 обогатиха се, всички тези християни

800 (б) Върнаха маврите вътре в крепостта,
 а моят Сид заповядда да им се даде нещо (за ядене).

*Голяма е радостта на моя Сид и на всичките му
vasali.*

*Нареди да се поделят парите и големите
богатства;*

805 на Сид за неговата пета част се падат сто коня.

*Боже, колко щедро възнагради всичките си vasali,
пехотинците, както и конниците!*

*Добре го уреди този, който се роди в добър час;
Всички, които той води със себе си, са доволни.*

810 „Чуйте, Миная, вие сте моята дясна ръка!

*От тези богатства, които Създателят ни даде,
вземете със собствените си ръце, колкото искате.*

*Желая да ви изпратя в Кастилия с вести
за тази битка, която спечелихме;*

*815 на краля Алфонсо, който mi e сърдит,
искам да изпратя в дар тридесет коня,
всички оседлани и много добре обюздени,
всеки с меч втикнат в кобурите.“*

*Миная Алвар Анес каза: „Ще сторя това от все
сърце.“*

41

СИД ИЗПЪЛНЯВА ОБЕТА, ДАДЕН НА КАТЕДРАЛАТА В БУРГОС

*„Ето злато и чисто сребро,
един пълен кош, където нищо не липсва;
поръчайте хиляда меси за свeta Мария Бургоска;
което остане, дайте го на жена mi и на дъщерите
mi,
да се молят за мен и нощем и денем;
825 ако mi е дадено да живея за тях, ще станат богати
дами.“*

42

МИНАЯ ТРЪГВА ЗА КАСТИЛИЯ

Миная Алвар Анес е доволен от това;
826 (б) определят се хора, които ще го
придружават.

Те дават зоб на конете и вече настъпва нощта;
моят Сид Руи Диас свиква своите на съвет.

ПРОЩАВАНЕ

„Вие тръгвате, Миная, за милата Кастилия?
830 Можете да кажете на нашите приятели:
«Бог ни помогна и спечелихме битката.»
На връщане, ако ни намерите тук (добре);
ако не, там, където научите, че сме, елате при нас,
с копия и мечове ще можем да се задържим,
835 без тях не ще можем да живеем в тази окаяна земя,
835 (б) и, както мисля, ще трябва да си отидем
оттук.“

44

СИД ПРОДАВА АЛКОСЕР НА МАВРИТЕ

Решено е вече: на сутринта Миная замина
и Кампеадорът остана там със своята дружина.
Земята е бедна и извънредно лоша.
Всеки ден моят Сид беше наблюдаван
840 от пограничните маври и от някои чужди люде;
емирът Фарис оздравя и се сговориха с него.
Жителите на Тека и тези на града Терер
и тия от Калатаюд, който е най-славен (град).
така са преценили и съставили писмено
предложение:
845 Сид им продал Алкосер за три хиляди сребърни
марки.

45

ПРОДАЖБА НА АЛКОСЕР (ПОВТОРЕНИЕ)

*Моят Сид Руи Диас продаде Алкосер;
колко добре плати той на самите свои васали!
Конници и пехотинци, направи богати;
между всичките му хора не бихте намерили нито
един бедняк.*

*850 Който служи на добър сеньор, той винаги живее в
доволство.*

46

**ИЗОСТАВЯНЕ НА АЛКОСЕР. ДОБРИ ПРЕДЗНАМЕНОВАНИЯ. СИД СЕ УКРЕПЯВА НА
ХЪЛМА НАД МОНРЕАЛ**

*Когато моят Сид пожела да напусне
крепостта,*

маври и мавърки почнаха да се оплакват:

*„Отиваши си, мой Сиде? Нека нашите молитви те
предшествуват.*

Удовлетворени сме от твоя дял, сеньор.“

*855 Когато моят Сид де Бивар напусна Алкосер,
маври и мавърки почнаха да плачат.*

*Кампеадорът си отива с развято знаме,
спусна се надолу по Халон и тръгна напред,
напушайки Халон, той има добри предзnamенования.*

*860 Зарадваха се жителите на Терер и още повече тия
от Калатаюд,*

*но на тези от Алкосер им домъчня, защото им
правеше големи
добрини.*

*Моят Сид пришпори коня и вървеше напред,
той се уреди на един хълм над Монреал;
хълмът е висок, прекрасен и голям;*

*865 там той не се страхува от война, знайте, откъдето
и да било.*

*Наложи данък отначало на Дарока,
после на Молина, който е от другата страна,
и на трето място на Теруел, който се намира
насреща;*

той държеше в своя власт Селфа де Канал.

47

МИНАЯ ПРИСТИГА ПРИ КРАЛЯ. ТОЙ ПРОЩАВА НА МИНАЯ, НО НЕ НА СИД.

*870 Божията милост да бъде над моя Сид Руи
Диас!*

*Алвар Анес Миная отиде в Кастилия,
той предложи тридесет коня на краля;
кралят ги видя и любезно се усмихна:*

„Кой ми дари тези коне? Бог да бъде с вас, Миная!“

875 „Моят Сид Руи Диас, който в добър час препаса меч.

*875 (б) След като падна в немилост пред вас, той
превзе с хитрост Алкосер;*

875 (в) вестта за това дойде до емира на Валенсия,

*875 (г) който заповядда да го обсадят и му
прекъснаха водата.*

*875 (д) Моят Сид излезе от крепостта и се би на
открито поле,*

*той победи двама мавърски царе в тази битка,
грамадна е, сеньор, неговата плячка.*

Вам, кралю честити, той изпраща този дар;

целува ви нозете и двете ви ръце,

*880 за да имате милост към него и на вас Създателят
да помага.“*

*Кралят каза: „Много е рано,
изгнаник, изпаднал в немилост пред своя господар,
да бъде приет след три седмици.*

Но понеже е от маври, аз приемам подаръка;

*885 мене ми е дори приятно, че моят Сид е взел такава
плячка.*

*Освен всичко това, вам, Миная, възвръщам
наследството и земите, за да бъдат ваше
притежание;*

*отивайте и се връщайте, от сега нататък имате
моята милост;*

но за Сид Кампейдор не ви казвам нищо.“

КРАЛЯТ ПОЗВОЛЯВА НА КАСТИЛЩИТЕ ДА ОТИДАТ СЪС СИД

- 880 Освен всичко това, искам да ви кажа, Алвар Анес:*
„От цялото мое кралство тези, които биха желали
да го сторят,
храбрите и доблестните, които биха желали да
помогнат на моя Сид,
на тях им давам пълна свобода и им оставям
наследствата.“
- Миная Алвар Анес му целуна ръцете:*
895 „Хвала и благодарност, кралю, въздавам вам, като
на мой естествен господар;
вие правите сега това, а после ще сторите и друго;
896 (б) с божия помощ ще се постараем да го
сторите.“
- 896 (в) Кралят казва: „Миная, да оставим това.*
Пътувайте през Кастилия и нека свободно ви
пропуснат,
без страх идете да потърсите моя Сид.“

НАБЕЗИ НА СИД ОТ ХЪЛМА. МИНАЯ С ДВЕСТА КАСТИЛЦИ СЕ ПРИСЪЕДИНЯВА КЪМ СИД.

- Искам да ви кажа за този, който в добър час препаса*
меч:
- 900 този хълм, на което той се укрепи,*
дотогава, докогато мястото бъде на маври или на
християни,
ще го наричат в писанията „хълма на моя Сид“.
Като беше там, ограбваше много земи,
а по цялата долина на реката Мартин събираще
данък.
- 905 Слухове за него достигнаха до Сарагоса,*

а това никак не хареса на маврите и те много се наскърбиха.

Моят Сид остана там цели петнадесет седмици.

Когато съвършеният (рицар) видя, че Миная закъснява,

направи нощен преход с всичките си хора;

910 напусна хълма и съвсем го изостави,

дон Родриго премина оттатък Теруел

и се спря Руи Диас в боровата гора на Тевар;

той ограби всичките тези земи,

а на Сарагоса наложи данък.

915 След като извърши това, след три седмици,

Миная се върна от Кастилия;

с него пристигнаха двеста рицари с препасани мечове;

знаяте, че в този брой не влизат пехотинците.

Когато моят Сид видя, че се появява Миная,

920 пришпори коня и побърза да го прегърне,

целуна го по устата и по очите на лицето.

Миная му казва всичко и не скрива нищо от него.

Кампейдорът се усмихна доволен:

„Слава на Бога и на светата му помощ;

925 докато сте жив, Миная, всичко ще ми върви добре.“

50

ЗАТОЧЕНИТЕ СЕ РАДВАТ ДА ПОЛУЧАТ НОВИНИ ОТ КАСТИЛИЯ

*Боже, колко се зарадва цялата войска,
че Миная Алвар Анес е пристигнал
и че им носи вести от техните братовчеди и братя
и от съпругите, които бяха напуснали!*

51

РАДОСТТА НА СИД (СХОДНА СТРОФА)

930 Боже, колко е радостен (Сид) с хубавата брада,

*че Алвар Анес е заплатил хилядата меси
и му е донесъл вести от жена му и дъщерите му!
Боже, колко доволен беше Сид и колко много се
зарадва!*

*„Хей, Алвар Анес, да сте ми жив още дълги години!
934 (б) Вам се пада по-голяма чест, отколкото нам,
прекрасна мисия!“*

52

СИД ПРЕКОСЯВА ЗЕМИТЕ НА АЛКАНИС

*935 Не губеше време този, който се роди в добър час,
935 (б) взе двеста рицаря, избрани от самия
него,
935 (в) направи поход, като вървя цялата нощ,
опожари земите на Алканис
и ограби всички околнни места.
На третия ден се върна там, откъдето бе дошъл.*

53

МАВРИТЕ БИВАТ НАКАЗАНИ

*940 Мълвата разнася вестта по цялата страна;
натъжиха се жителите на Монсон и тези на Уеска;
сарагосци са доволни, понеже му плащат данък,
не се боят от никаква заплаха от страна на моя Сид
Руи Диас.*

54

СИД НАПУЩА ХЪЛМА. ТОЙ НАХЛУВА В ЗЕМИ, ПОДЧИНЕНИ НА БАРСЕЛОНСКИЯ ГРАФ

*945 С тази плячка те се връщат в своя стан;
всички са весели, понеже донасят голяма плячка;
доволен бе моят Сид и много доволен Алвар Анес.*

Съвършеният (рицар) не можа да сдържи своята усмивка:

„Хей, рицари, ще ви кажа истината:

който стои все на едно място, може да намали богатството си;

*утре сутринта да помислим за тръгване,
оставете този стан и ще потеглим напред.“*

Тогава Сид се придвижи към Алукатския проход,

*оттам забързва към Уеса и Монт Албан;
за този набег те употребиха десет дена.*

*Понесе се слух за него по всички страни,
955 че кастилският изгнаник им нанася големи щети.*

55

ЗАПЛАХИ ОТ БАРСЕЛОНСКИЯ ГРАФ

*Вестите обходиха цялата страна;
новините достигнаха до Барселонския граф,
че моят Сид Руи Диас нахлува по цялата му земя;
той се много натъжи и го сметна за голямо
оскърбление.*

56

СИД СЕ ОПИТВА НАПРАЗНО ДА УСПОКОИ ГРАФА

960 *Графът е голям самохвалко и самонадеяно той говори:*

„Голяма обида ми стори моят Сид от Бивар.

В самия мой двор ми нанесе голяма обида:

рани моя племенник и никога не ми даде удовлетворение;

сега ограбва земите, които са под моя защита;

965 *не съм го предизвикал, нито съм нарушил приятелството ни,*

но понеже ме предизвиква, ще отида да му поискам обяснения.“

Големи са неговите войски и те бързо пристигат,

маври и християни, събират се големи дружини и тръгват да търсят моя Сид, храбреца от Бивар;
970 три дни и две нощи те вървяха и настигнаха моя Сид в боровата гора на Тевар; те идат с такива големи сили, че мислят да го хванат жив.

Моят Сид дон Родриго носи голяма плячка, слиза от една планина и пристига в една долина.

975 До него е дошло известие от граф дон Реймонд; Когато моят Сид го чу, му изпрати друго: „Кажете на графа да не се смята за обиден; не вземам нищо негово, нека ме остави свободно да мина.“

Графът отговори: „Това няма да стане така!

980 Той ще ми плати за миналите и за сегашните обиди; ще разбере изгнаникът кого е дошъл да безчести.“ Пратеникът се върна с най-голяма бързина. Тогава моят Сид от Бивар разбира, че, освен с бой, не могат да си отидат оттам.

РЕЧ НА СИД КЪМ НЕГОВИТЕ (ВОИНИ)

„Хей, рицари, оставете плячката настрана; бърже се въоръжете и наденете доспехите си; граф дон Реймонд ще влезе с нас в голям бой, той води многочислени дружини от маври и християни,

за нищо на света не ще ни пусне без сражение.

990 Понеже ще ни преследват по-нататък, нека тук да стане битката; стегнете конете и се въоръжете. Те слизат по склона и всички са обути в гетри;

седлата им са леки и подпръгите на конете разхлабени;

ще яздим на галисийски седла и ще обуем ботуши върху гетрите;

995 със сто конника ще трябва да победим тези дружини.

Преди да се спуснат в дола, да ги нападнем с копията си;

и за един, когото промушите, три седла ще останат празни.

Реймонд Беренгер ще разбере кого е дошъл да преследва

днес в тази борова гора на Тевар, за да ми отнеме плячката.“

СИД ПОБЕЖДАВА В БИТКАТА. СПЕЧЕЛВА МЕЧА КОЛАДА

*1000 Всички бяха готови, когато Сид заговори така;
бяха се въоръжили и бяха яхнали конете.*

Видяха, как войските на франките се спускат надолу по склона;

като стигнаха в подножието на хълма, близо до долината,

моят Сид, който се роди в добър час, заповядда да ги нападнат;

1005 воините изпълняват заповедта с удоволствие и на драго сърце;

те тъй умело си служат със знаменцата и с копията,

че раняват едни, а други свалят от седлото.

Победи в тази битка този, който се роди в добър час;

той взе в плен граф Реймонд;

1010 там спечели той Колада, който струва повече от хиляда марки.

БАРСЕЛОНСКИЯТ ГРАФ ПЛЕННИК. ТОЙ ИСКА ДА УМРЕ ОТ ГЛАД

*Там той спечели тази битка, с което прослави
своята брада;*

*пленни графа и го заведе в шатрата си,
на своите верни служители заповяда да го пазят.
Той излезе вън от шатрата си.*

1015 **неговите (воини) се събраха от всички страни;
моят Сид беше доволен, понеже плячката му е
голяма.**

*На моя Сид дон Родриго бяха приготвили изобилно
ядене;*

*но граф Реймонд не го зачита за нищо;
донасят му ястия, нареждат ги пред него,
1020 но той не иска да яде и пренебрегва всички:
„Не ще вкусна ни хапка за всичките съкровища на
Испания,*

*по-скоро ще се лиша от тялото си и ще загубя
душата си,
понеже такива дрипльовци ме победиха в боя.“*

60

СИД ОБЕЩАВА СВОБОДА НА ГРАФА

Ще чуете какво каза моят Сид Руи Диас:
*1025 „Яжте, графе, от този хляб и пийте от това вино,
ако сторите това, което казвам, ще излезете от
плен;
ако не, никога в живота си не ще видите
християнска земя.“*

61

ГРАФЪТ ОТКАЗВА

*„Яжте вие, дон Родриго, и мислете да се
веселите,*

*зашото аз ще се оставя да умра и не искам нищо да
ям.“*

*1030 До третия ден не могат да го склонят;
докато поделяха тази грамадна плячка,
те не могат да го накарат да вземе една хапка хляб.*

62

**СИД ПОВТАРЯ СВОЕТО ОБЕЩАНИЕ ПРЕД ГРАФА. ТОЙ ПУЩА НА СВОБОДА ГРАФА И
СЕ СБОГУВА С НЕГО**

*Моят Сид каза: „Хапнете нещо, графе,
1033 (б) защото ако не ядете, не ще видите
християните;*

но ако похапнете така, че аз да бъда доволен,

1035 вас, графе, и двама други благородници

1035 (б) ще ви освободя и ще ви отпусна с ръката си.“

Когато графът чу това, се зарадва:

„Ако направите, Сиде, това, което казахте,

ще се учудвам, докато съм жив.“

„И така, яжте, графе, и като се наобядвате,

1040 вас и още други двама ще пусна на свобода.

Но от това, което загубихте и което аз спечелих,

знайте, че не ще ви дам ни пукната пара;

*1044 защото то ми трябва за тези бедняци, които ме
придружават.*

*1045 Трябва да се задоволяваме с това, което вземаме от
vas и от други;*

така ще живеем, докато е угодно на светия отец,

*като човек в немилост пред краля и изгонен от
страната.“*

Зарадва се графът и поиска вода за ръцете;

1050 поставят вода пред него и веднага му поливат.

*Заедно с рицарите, които Сид бе присъединил към
него,*

графът започва да яде, боже, с каква охота!

До него седеше този, който се роди в добър час;

„Ако не се храните добре, графе, така че да ме задоволите,

1055 ще останем тук и не ще се разделим един от друг.“

Тогава графът каза: „(Ще ям) с удоволствие и на драго сърце.“

С тези двама рицари той обядва набързо;

доволен е моят Сид, защото той го наблюдава внимателно,

че граф Реймонд движки тъй бързо ръцете си.

1060 „Ако позволите, мой Сиде, ние сме готови за път;

заповядайте да ни дадат коне и веднага ще тръгнем;

от деня, когато станах граф, не съм ял с такава охота,

удоволствието, което изпитвам, не ще бъде забравено.“

Дават им три парадни коня, много добре оседлани

1065 и хубави дрехи, подплатени с кожи, както и наметки.

Графът дон Реймонд застана между двамата.

Кастилецът ги изпрати до края на стана:

„Ето че си тръгвате, графе, напълно свободен,
благодарен съм ви за това, което ми оставяте.

1070 Ако ви хрумнеше да си отмъстите,
и дойдете да ме потърсите, известете ми преди това;

1072 или вие ще ми оставите от вашето богатство, или ще вземете

1073 от моето.“ „Бъдете спокоен, мой Сиде, не рискувате нищо.

1072 Аз съм ви платил за цялата тази година;
а да дойда да ви търся, няма и да помисля затова.“

Графът пришпорваше коня и гледаше да се отдалечи,

обръщащ глава и често поглеждаше назад;

страхуваше се, да не би моят Сид да се разкае,

1080 нещо, което храбрецът не би сторил за нищо в света,

подобно вероломство той никога не е вършил.

*Графът замина, а Сид от Бивар се върна назад,
той се присъедини към своята дружина и почна да се весели*

1086 за спечелената голяма и чудесна плячка;

толкова богати са воините му, че не знаят вече какво притежават.

ВТОРА ПЕСЕН. СВАТБИТЕ НА ДЪЩЕРИТЕ НА СИД

64

СИД ТРЪГВА СРЕЩУ ЗЕМИТЕ НА ВАЛЕНСИЯ

- 1085 *Тук започват подвизите на моя Сид от Бивар.*
1087 *Моят Сид завзе Алукатския проход,
остави Сарагоса и съседните земи,
остави Уеска и земите на Монталван.*
1090 *Той започна да воюва откъм соленото море;
слънцето изгрява на изток и той се обърна натам.
Моят Сид превзе Херика, Онда и Алменар
и завладя всичките земи на Бориана.*

65

ПРЕВЗЕМАНЕ НА МУРВИЕДРО

*Помогна му Създателят, господарят, който е
на небето.*

- 1095 *Освен всичко това той завзе и Мурвиедро;
моят Сид виждаше, че бог му помага.
В самата Валенсия владее не малко страх.*

66

МАВРИТЕ ОТ ВАЛЕНСИЯ ОБСАЖДАТ СИД. ТОЙ СВИКВА СВОИТЕ ВОИНИ. РЕЧ

*Жителите на Валенсия се натъжиха, знайте,
това не им харесва;
решиха на съвет да го обсадят.*

*1100 Цяла нощ бяха в поход и сутринта призори,
близо до Мурвиедро, се готовят да разпънат
шатрите си.*

Моят Сид ги видя и почна да се чуди:

*1102 (б) „Хвала на теб, духовни отче!
Ние сме на техните земи и им нанасяме всякакво зло,
пиеме виното им и ядем хляба им;
1105 ако дойдат да ни обсадят, напълно са в правото си.
Работата няма да мине без бой;
да се пратят вестители до тези, които ни дължат
помощ,*

*едните в Херика, другите в Алукат,
оттам в Онда, после в Алменар,
1110 да дойдат тук веднага хората от Бориана;
ще започнем тази битка на открито поле;
надявам се на Бога, че те ще увеличат нашето
предимство.“*

*На третия ден всички се събраха,
този, който се роди в добър час, почна да говори:*

*1115 „Слушайте, дружини, Създателят да ви пази.
Откакто напуснахме земята на честните
християни,*

— това бе против нашата воля и ние изнемогвахме

— нашите работи, слава богу, тръгнаха добре.

Жителите на Валенсия ни обсадиха;

*1120 ако искаме да останем в тези земи,
трябва да им дадем добър урок.*

КРАЙ НА РЕЧТА НА СИД

*Когато премине нощта и настъпи утрото,
бъдете готови на конете и се въоръжете;
ще нападнем тяхната войска.*

1125 Като изгнаници в чужда страна,

тогава ще се покаже кой заслужава своята заплата.“

68

**МИНАЯ ДАВА ПЛАНА НА БИТКАТА. СИД ПЕЧЕЛИ НОВА БИТКА НА ОТКРИТО ПОЛЕ.
ПРЕВЗЕМАНЕ НА СЕБОЛЯ.**

Чуйте, какво каза Миная Алвар Анес:

„Кампейдоре, да сторим това, което е вам угодно.

Дайте ми сто рицаря, не ви искам повече;

¹¹³⁰ вие с останалите нападнете ги отпред!

Добре ще ги биете, в това няма никакво съмнение,

аз със стоте ще вляза в бой от другата страна

и, както се надявам на Бога, бойното поле ще бъде

наше.“

Предложението на Миная се харесва на Кампейдора.

¹¹³⁵ Беше вече утро и те се готовят да се въоръжат,
всеки от тях знае, какво трябва да прави.

Призори моят Сид ги напада:

„В името на Създателя и на апостола свети Яков,

бийте ги, рицари, смело и сърцато,

¹¹⁴⁰ защото аз съм Руи Диас, моят Сид от Бивар!“

Вие бихте видели, как се късат въжетата на
палатките,

как се изскуват коловете и падат от всякъде
подпорите на шатрите.

Маврите са многобройни и гледат да се задържат.

Алвар Анес нахлу в техните редове от другата
страна;

¹¹⁴⁵ колкото и да им е мъчно, трябваше да се предадат
или да бягат;

¹¹⁵¹ в галоп избягват тези, които могат да се спасят.

¹¹⁴⁷ В преследването те убиха двама мавърски царе,
до Валенсия продължи гонитбата.

Голяма е плячката, която взе моят Сид;

¹¹⁵² те разграбиха стана и се приготвят да се връщат.

¹¹⁵³ Влязоха в Муравиедро с плячката, която отнасят;

*1146 голяма е радостта, която се носи на това място.
1150 Те превзеха Себоля и цялата област отсам;
жителите на Валенсия са обзети от страх и не
знаят какво да правят;
мълвата за моя Сид, знайте, гърми навсякъде.*

69

СИД НАХЛУВА В ЗЕМИТЕ ЮЖНО ОТ ВАЛЕНСИЯ

*1156 Мълвата гърми и се прехвърля от другата
страна на морето;
Радва се Сид с всичките свои дружини,
че Бог му е помогнал и му е дарил тази победа.
Te изпратиха разезди и извършиха нощни походи,
1160 достигат Кулера, пристигат в Хатива
и още по-долу до крепостта Дения;
той ограбва смело мавърдската земя до морето.
Завладяха Пеня Кадиеля, изходите и входовете.*

70

СИД В ПЕНЯ КАДИЕЛЯ

*1165 Когато Сид Кампейдор завладя Пеня Кадиеля,
жителите на Хатива и на Кулера се натъжиха,
а скръбта на Валенсия е безгранична.*

71

ЗАВЛАДЯВАНЕ НА ЦЯЛАТА ВАЛЕНСИАНСКА ОБЛАСТ

*В страната на маврите, вземайки и
завладявайки,
почивайки през деня и вървейки през нощта,
моят Сид употреби три години да завладее тези
градове.*

72

СИД ОБСАЖДА ВАЛЕНСИЯ. ПРИЗОВАВА ХРИСТИЯНИТЕ НА ВОЙНА

1170 *Те дадоха добър урок на маврите от Валенсия;
те не смеят нито да излязат, нито да се срецират с
него;*
*той им изсичаше градините и им правеше голямо
 зло;*
всяка година моят Сид ги лишаваше от хляб.
*Жителите на Валенсия горчиво се оплакват, понеже
не знаят ни що да сторят;*
1175 *от никъде не им идваше хляб;*
*бащата не може да помогне на сина със съвет, нито
синът на своя баща,*
нито приятелят да утеши своя приятел.
*Голяма неволя е, сеньори, да се нуждаеш от хляб
и да гледаш, как жени и деца умират от глад.*
1180 *Пред очите си те виждат своята беда, но не могат
да я облекчат;*
те решиха да потърсят емира на Мароко;
*но той водеше тежка война срещу този на Монтес
Кларос*
*и не им даде никакъв съвет, нито им дойде на
помощ.*
Моят Сид узна това и от сърце се зарадва;
1185 *една вечер излезе от Мурвиедро, за да направи нощен
поход;*
зората го завари в земите на Монреал.
*Той се обърна с призов към Арагон и Навара,
а в земите на Кастилия изпрати своитевестители:*
Който иска да няма грижи и да се обогати,
1190 *да дойде при Сид, който обича да воюва
и иска да обсади Валенсия, за да я даде на
християните:*

„който иска да дойде с мен да обсадим Валенсия,
— нека дойдат всички доброволно, никой не се
принуждава —
ще го чакам до три дни в Канал де Селфа.“

74

ВОИНИ СЕ ОТЗОВАВАТ НА ПОЗИВА. ОБСАДА И ПРЕДАВАНЕ НА ВАЛЕНСИЯ

1195 Така говори моят Сид, верният Кампейдор.
Той се върна в Мурвиедро, който беше завладял.
Неговият призив, знайте, се разнася по всички
страни,

желанието за плячка ги кара да не губят време,
много хора се присъединяват към него от добрата
християнска земя;

1200 богатството на моя Сид от Бивар все повече се
умноожава;

когато видя събрани всичките си войски, той се
зарадва.

Моят Сид дон Родриго не пожела да се бави повече,
той се отправи за Валенсия и я нападна;
моят Сид я обсади напълно, без пролука;
1205 (на жителите) не им позволява нито да излизат,
нито да влизат.

Славата му се разнася по всички страни;
повече са тия, които идат при моя Сид, от ония,
които го напушкат.

Определи му срок в случай, че някой би дошъл да им
помогне.

Остана пред града цели девет месеца, знайте,
1210 и когато настъпи десетият, те трябваше да го
предадат.

Голяма бе радостта, която се разнасяше на
онова място,

когато моят Сид превзе Валенсия и влезе в града.

Тези, които бяха пешаци, стават конници;

златото и среброто, кой би могъл да го изчисли?

- 1215 Всички, колкото са там, стават богати.
Моят Сид дон Родриго прибра своята пета част,
падат му се тридесет хиляди марки в пари,
а другите богатства, кой би могъл да ги преброи?
Зарадва се Кампейдорът, а с него и хората му,
1220 когато главното му знаме се развя над крепостта.*

75

СЕВИЛСКИЯТ ЕМИР ИСКА ДА СИ ВЪРНЕ ВАЛЕНСИЯ

*Моят Сид вече си почиваше с всичките си
дружини,
когато до емира в Севиля стигна вестта,
че Валенсия е превзета и че не са могли да му я
запазят,
той дойде да ги нападне с тридесет хиляди
въоръжени.*

*1225 Двамата влязоха в бой при Уертата;
моят Сид с дългата брада ги разби.
Преследването продължи до самата Хатива;
при преминаването на Хукар вие бихте видели
безпорядък
и маври, легнали по гръб, да пият вода против
волята си.*

*1230 Севилският емир се спасява с три ранни.
Моят Сид се върна с цялата си плячка.
Голяма бе тя, когато превзеха града Валенсия,
но по-голяма бе тя, знайте, при тази победа:
на всички обикновени воини се паднаха по сто
сребърни марки.*

*1235 Вие вече виждате, как напредват работите на
рицаря.*

76

СИД ОСТАВЯ БРАДАТА СИ НЕПОДСТРИГАНА. БОГАТСТВОТО НА НЕГОВИТЕ ХОРА.

Голяма е радостта на всичките тези християни,

(които са) с моя Сид Руи Диас, родилия се в добър час.

Сега вече брадата му пораства и става по-дълга; защото моят Сид със собствената си уста бе казал това:

1240 „От любов към краля Алфонсо, който ме изгони от страната,

не ще влезе ножица в брадата ми, нито ще отрежа косъм от нея,

и (кълна се, че) маври и християни ще говорят за това.“

Моят Сид дон Родриго си отдъхва във Валенсия, с него е Миная Алвар Анес, който не се отделя от него.

1245 Обогатиха се тези, които бяха изгонени от земите си;

на всички тях прославеният Кампейдор им даде във Валенсия

1246 (б) къщи и земи, от което те останаха доволни; любовта на моя Сид те я чувствуваха сега.

Доволни са и всички ония, които дойдоха отпосле; но моят Сид разбира, че с богатствата, които вземаха,

1250 ако можеха да си отидат, биха го сторили на драго сърце.

Ето, какво заповядва моят Сид, Миная го беше посъветвал:

никой от неговите (хора), които бяха спечелили нещо с него,

1252 (б) да не си отива и да не му целува ръка; и ако могат да го хванат или да го настигнат, да му вземат каквото има и да го набият на кол.

1255 Ето всичко това бе много добре уредено от него; той се посъветва с Миная Алвар Анес:

„Ако сте съгласен, Миная, бих желал да зная броя

*на тези, които са тук и които спечелиха нещо с мен;
ще ги запиша и всички да бъдат преброени,
ако някой се укрие или липсва,
ще трябва да ми върне взетото и да го предаде на
тези мои васали,
1261 (б) които пазят Валенсия и бдят над нея“.
Тогава Миная каза: „Това е умен съвет.“*

77

ПРЕБРОЯВАТ СЕ ВОЙСКИТЕ НА СИД. ТОЙ ПРИГОТВЯ НОВ ДАР ЗА КРАЛЯ

*Той им заповядва да дойдат в двора и всички да
се съберат;*

*когато ги намери, нареди точно да се преброят;
1265 мой Сид от Бивар имаше три хиляди и
шестстотин воини;*

*сърцето му се зарадва и той се усмихна:
„Слава на бога, Миная, и на дева Мария, неговата
майка!*

*Ние излязохме от замъка Бивар с много по-малко
войска.*

*Сега сме богати и ще станем още по-богати
натаатък.*

*1270 Ако ви е приятно, Миная, и ако не ви тежи,
искам да ви изпратя в Кастилия, където са нашите
имения,*

*при краля Алфонсо, моя законен господар;
от тази моя плячка, която взехме тута,
искам да му дам сто коня, а вие идете да му ги
отведете;*

*1275 после целунете му ръка от моя страна и
настоятелно го помолете*

*за моята жена доня Химена и за моите законни
дъщери,*

ако той благоволи, да мога да ги прибера.

*Ще пратя за тях, а вие запомнете, какво ще
кажете:*

*жената на моя Сид и дъщерите му инфантите
така ще бъдат доведени, че да дойдат с голяма чест
в тези чужди страни, които можахме да
завладеем.“*

Тогава Миная каза: „На драго сърце“.

*Като се уговориха така, те започнаха
приготвленията.*

*Сто воини даде моят Сид на Алвар Анес,
1284 (б) за да му бъдат в услуга из пътя,
1285 и нареди да отнесе хиляда сребърни марки в Сан
Педро,
от които петстотин да даде на абата дон Санчо.*

ДОН ХЕРОНИМО ПРИСТИГА ВЪВ ВАЛЕНСИЯ

*Докато всички се радват на тези вести,
откъм изток пристигна един духовник;
дон Жероме се нарича епископът по име,
1290 много е учен и твърде разумен,
пеша или на кон, той е много силен.
Побърза да се осведоми за подвизите на моя Сид,
копнее да се срещне с маврите на бойното поле;
ако му се удаде да се сражава на воля и да им нанася
удари,*

*1295 за цял живот не биха го оплакали християните.
Когато моят Сид узна това, той остана много
доволен:*

*„Слушайте, Миная Алвар Анес, от любов към
небесния отец,
понеже Бог иска да ни помогне, трябва да му
благодарим:*

*1300 В земите на Валенсия искам да основа епархия
и да я дам на този добър християнин;
когато отидете в Кастилия, ще занесете добри
вести.“*

ДОН ХЕРОНИМО Е НАЗНАЧЕН ЗА ЕПИСКОП

На Алвар Анес се хареса това, което каза дон Родриго.

*Този дон Жероме веднага назначават за епископ;
дадоха му във Валенсия (епархия), където може да
стане богат.*

*1305 Боже, как се радваше цялото християнство,
че в земите на Валенсия има един сеньор епископ!
Зарадва се Миная, сбогува се и замина.*

80

МИНАЯ СЕ ОТПРАВЯ ЗА КАРИОН

*Понеже в земите на Валенсия царува мир,
запъти се за Кастилия Миная Алвар Анес.*

*1310 Ще оставя нощувките му, не искам да ги изброявам.
Попита за Алфонсо, къде би могъл да го намери.
До неотдавна кралят бил в Сант Фагунт
Върнал се в Карион, и там той могъл да го намери.
Зарадва се от това Миная Алвар Анес*

1315 и със своите дарове отправи се за натам.

81

МИНАЯ ПОЗДРАВЯВА КРАЛЯ

*Току-що се бе върнал от месата крал Алфонсо,
и ето че Миная Алвар Анес пристига навреме:
Коленичи пред целия народ,
пред нозете на крал Алфонсо той падна, силно
съкрушен,
1320 целуна му ръцете и почна тъй мъдро да му говори:*

82

РЕЧ НА МИНАЯ ПРЕД КРАЛЯ. ГАРСИ ОРДОНЕС ЗАВИЖДА. КРАЛЯТ ПРОЩАВА НА
СЕМЕЙСТВОТО НА СИД. ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН СА АЛЧНИ ЗА БОГАТСТВАТА НА
СИД

„Милост, сеньор Алфонсо, заради Създателя!
Моят Сид, силният на бран, ви целува ръцете,
нозете и ръцете, като на толкова добър господар,
за да му простите, и нека Създателят да ви пази!

1325 Изгонихте го от страната, няма той вашата любов;

макар и в чужда страна, той върши добра работа:
завладя Херика и (града) наречен Онда,
завзе Алменар и Мурвиедро, който струва повече;
същото стори със Себоля и по-нататък с Кастехон.
1330 и с Пеня Кадиеля, който е укрепена скала;
освен всички тези градове, той владее и Валенсия,
постави епископ със собствената си ръка добрият

Кампейдор,

и пет пъти победи в битки на открито поле.

Голяма е плячката, която му даде Създателят,

1335 и ето доказателството, че ви казвам истината:

сто коня, силни и бързи,

всички са снабдени със седло и юзда;

Целува ви ръка и ви моли да ги приемете;

счита се ваш васал и ви (признава) за свой господар.“

1340 Кралят вдигна ръка и се прекръсти:

„За такава великолепна плячка, която е взел

Кампейдорът,

кълна се в свети Изидор, от сърце се радвам,

и съм доволен от новините, които ми праща

Кампейдорът;

приемам тези коне, които ми изпраща в дар.“

1345 Макар това да се харесва на краля, то много наскърби Гарси Ордонес:

„Изглежда, че в мавърската земя няма жив човек,
щом Сид Кампейдор върши там, каквото си иска!“

Кралят каза на графа: „Не говорете така,
във всеки случай той ми служи по-добре от вас.“

1350 Тогава Миная проговори като истински благородник:

„Сид проси тази милост, ако е вам угодно,

за своята жена доня Химена и за двете си дъщери да излязат от манастира, където ги е оставил, и да отидат във Валенсия при добрия Кампейдор.“

1355 Тогава краят каза: „Съгласен съм от все сърце; ще заповядам да ги снабдят с храни, докато пътуват по моята земя, и те да бъдат защитени от обида, зло и безчестие; когато тези благородни дами бъдат на границата на моята земя, погрижете се да им бъдете в услуга вие и Кампейдорът.

1360 «Чуйте ме, стражи, и всички вие от моя двор! Не желая Кампейдорът да загуби каквото и да било; на всичките негови дружини, които го наричат сеньор,

понеже ги лиших от наследството им, аз им връщам всичко;

нека се ползват от владенията си, където и да е Кампейдорът,

1365 гарантирам личностите им от зло и тежки вреди, и правя това, за да служат на своя сеньор.»

Миная Алвар Анес му целуна ръцете.

Краят се усмихна и любезно проговори:

«Тези, които искат да отидат да служат на Кампейдора,

1370 аз ги пущам и нека отидат по милостта на Създателя.

Така ще спечелим повече, отколкото с никаква ненавист.»

Тогава инфантите от Карион почнаха да си говорят:

«Силно се разраства славата на моя Сид Кампейдор, бихме се оженили за неговите дъщери в наш интерес,

1375 но не бихме посмели да предложим този проект, (зашото) моят Сид е от Бивар, а ние — от графовете на Карион.»

Te не откриват това никому и работата остана така.

Миная Алвар Анес се сбогува с добрия крал.

«Тръгвате ли вече Миная? Идете по милостта на Създателя!

1380 Вземете със себе си един офицер, мисля, че ще ви бъде от полза;

ако отведете дамите, нека да им се услужва по вкуса им;

до Медина да им се даде всичко, от което имат нужда,

а оттам нататък да се погрижи за тях Кампеадорът.»

Миная се сбогува и напушта двора.

МИНАЯ ОТИВА В КАРДЕНЯ ПРИ ДОНА ХИМЕНА. ДРУГИ КАСТИЛЦИ СА СЪГЛАСНИ ДА ОТИДАТ ВЪВ ВАЛЕНСИЯ. МИНАЯ — В БУРГОС. ОБЕЩАВА НА ЕВРЕИТЕ ДОБРО ПЛАЩАНЕ НА ДЪЛГА НА СИД. — МИНАЯ СЕ ВРЪЩА В КАРДЕНЯ И ТРЪГВА С ХИМЕНА. ПЕДРО БЕРМУДОС ТРЪГВА ОТ ВАЛЕНСИЯ, ЗА ДА ПОСРЕЩНЕ ХИМЕНА. В МОЛИНА СЕ ПРИСЪЕДИНЯВА КЪМ ТЯХ АБЕНГАЛВОН. СРЕЩАТ СЕ С МИНАЯ В МЕДИНАСЕЛИ

1385 Инфантите на Карион се посъветваха помежду си;

*1385 (б) отидоха да придружат Миная Алвар Анес:
«Вас за всичко ви бива и в този случай постъпете така:*

*поздравете от нас мята Сид от Бивар,
на неговите услуги сме, доколкото можем да го сторим;*

ако Сид ни обикне, от това нищо не ще загуби.»

1390 Миная отговори: «Това не ще ми бъде неприятно.»

Миная си тръгва, а инфантите се връщат.

Той се упъти за Сан Педро, където се намират дамите,

Толкова голяма бе радостта им, когато го видяха да се появява.

*Миная слезе от коня, за да се помоли на свети
Петър,*

*1395 когато свърши молитвата, върна се при дамите:
«Поклон вам, доня Химена, Бог да ви пази от зло,
а също и вашите дъщери, двете инфанти.*

*Моят Сид ви поздравява оттам, където се намира:
оставих го здрав и много богат.*

*1400 Кралят в своята милост ми даде вашата свобода,
за да ви заведа във Валенсия, която е наше владение.
Ако Сид ви види читави и здрави,
той би се радвал и не би се измъчвал.»*

*Доня Химена отговори: «Да бъде по волята на
Създателя!»*

*1405 Миная Алвар Анес избра трима рицари
и ги прати при моя Сид във Валенсия, където той се
намира:*

*«Кажете на Кампейдора — бог да го пази от зло —
че кралят даде свобода на жена му и дъщерите му;
и че докато бъдем на земите му, ще ни снабдява с
храна.*

*1410 След петнадесет дни, ако Бог ни запази от всяко зло,
ще пристигнем там аз, жена му и дъщерите му
и заедно с тях всичките добри дами, които са с
тях.»*

Рицарите заминаха, за да изпълнят поръчението.

Миная Алвар Анес остана в Сан Педро.

*1415 Вие бихте видели, как рицари се стичат
отвсякъде,
те желаят да отидат във Валенсия при моя Сид от
Бивар;*

Помолиха Алвар Анес да им бъде благосклонен;

Миная отговори: «Ще сторя това с удоволствие.»

Шестдесет и пет рицаря увеличиха дружината му,

*1420 а той имаше вече сто, които бе довел оттам:
за придружаване на тези дами образува се добра
охрана.*

Миная даде петстотинте марки на абата;

*с другите петстотин ще ви кажа какво направи:
Миная намисли да премени доня Химена и нейните
дъщери*

*1425 и другите дами, които им са в услуга;
това намисли добрият Миная,
с най-хубавите дрехи, които можа да намери в
Бургос,*

походни коне и мулета, за да не се представят лошо.

Като премени така тези дами,

*1430 добрият Миная се приготви да тръгне;
но ето че Рахил и Видас се хвърлят в краката му;
«Милост, Миная, превъзходни рицарю!
Сид ни опронасти, знайте, ако не ни помогнете;
бихме му опростили лихвите, стига да ни върне
капитала.»*

*1435 «Ще разгледам това със Сид, ако бог ме отведе
там.*

За стореното от вас ще има голяма награда.»

*Рахил и Видас казаха: «Нека Създателят пожелае
това!*

*Иначе ще напуснем Бургос и ще отидем да го
търсим.»*

Миная Алвар Анес тръгна за Сан Педро;

*1440 много воини се присъединяват към него и той се
готви да потегли,*

голяма е скръбта на абата при раздялата:

«Създателят да ви закриля, Миная Алвар Анес!

*Целунете от моя страна ръцете на Кампейдора,
нека не забравя тази обител;*

ако през целия свой живот ѝ помага да процъфти,

Сид Кампейдор ще се радва на все по-голяма слава.»

Миная отговори: «Ще изпълня това с удоволствие.»

*Вече се прощават и се готовят да тръгнат,
с тях е и офицерът от двора, който трябва да ги
охранява;*

1450 през кралската земя им дават много провизии.

От Сан Педро до Медина отиват за пет дена;

ето че дамите и Алвар Анес са вече в Медина.

*Ще ви кажа сега за рицарите, които занесоха
вестта;*

в часа, в който моят Сид от Бивар узна за нея,

1455 сърцето му се зарадва и той се развесели;

с устата си започва да говори:

*«Който изпраща добър вестител, такъв трябва и да
очеква.*

Ти, Муньо Густиос, и ти, Перо Бермудос, вървете,

и Мартин Антолинес, верният бургосец,

*1460 и епископът дон Жероме, превъзходният свещеник,
заминете напред със сто воини, готови за бой, ако
стане нужда;*

Минете през Санта Мария,

идете в Молина, който е разположен по-напред,

владее го Абенгалвон, мой мирен приятел,

*1465 той сигурно ще ви последва с други сто конника;
идете в Медина колкото се може по-бързо,
жена ми и дъщерите ми с Миная Алвар Анес,
както ми казаха, ще можете да намерите;
доведете ги при мен с големи почести.*

*1470 И аз ще остана във Валенсия, която ми струва
скъпо,*

голяма лудост би било, ако я оставя без защита.

*Ще остана във Валенсия, понеже тя е мое
владение.»*

Щом им каза това, те се приготвят да тръгнат,

и пътуват колкото се може, без да се спират.

*1475 Те минаха през Санта Мария и пренощуваха във
Фрончалес,*

и на другия ден се спряха да починат в Молина.

Там мавърът Абенгалвон, щом узна вестта,

излезе да ги посрещне, много радостен:

«Вие ли сте, васали на моя верен приятел?

*1480 Знайте, че това не ме мъчи, а ми доставя голяма
радост.»*

Муньо Густиос заговори, той не чака никого:

«Моят Сид ви поздравява и ви нареджда да вземете мерки

и бързо го подпомогнете със сто конника;

неговата жена и дъщерите му са в Медина;

1485 (той иска) вие да отидете за тях, да ги доведете тук

и до Валенсия да не ги изоставите.»

Абенгалвон каза: «Ще го направя с удоволствие.»

Оная нощ той ги снабди с много провизии,

на сутринта те се готвят да тръгнат;

1490 поискаха му сто, а той тръгна с двеста (конника).

Минават планините, които са диви и високи;

после минаха *Mata de Таранс*,

1492 (б) така че от нищо не се страхуват,

мислят да се спуснат по склона към долината на Арбухуело.

А в Медина са взели предпазни мерки;

Миная Алвар Анес, като видя въоръжени хора, се уплаши,

1494 (б) изпрати двама рицари да узнаят истината;

те не се бавят, охотно ще изпълнят поръчението;

единият остана с тях, а другият се върна при Алвар

Анес:

«Отреди на Кампейдора са дошли да ни търсят;
ето тук пред вас Перо Бермудос

1499 (б) и Муньо Густиос, които ви обичат искрено;

1500 и Мартин Антолинес, истинският бургосец,

и епископът дон Жероме, верният духовник,

и управителят Абенгалвон, който води своите дружини,

както е пожелал мойт Сид, за да му сторят голяма чест,

те пътуват всички заедно, ей сега ще пристигнат.»

1505 Тогава Миная каза: «Да отидем да ги посрещнем!»

Те побързаха да сторят това, понеже не искат да се бавят.

Тръгнаха оттам сто рицари с прекрасна външност,

яхнали здрави коне с копринени наметки
и гръден ремъци със звънчета; те носят щитове на
врата си,

1510 в ръцете си копия със знаменца,
за да узнаят другите, колко благоразумен беше Алвар
Анес

и как той е излязъл от Кастилия с дамите, които
води.

Тези, които вървяха напред, за да разузнават,
веднага хващат оръжията и започват игри;

1515 по бреговете на Халон стават големи веселия.

Когато другите пристигат, те се прекланят пред
Миная.

Когато пристигна Абенгалвон и забеляза Миная,
с усмивка на уста той се завлече да го прегърне,
целува го по рамото, че такъв е техният обичай:

1520 «Какъв честит ден с вас, Миная Алвар Анес!

Вие отвеждате тези дами, а това е за нас голяма
чест;

жената на „силния на бран“ и неговите законни
дъщери,

всички ние трябва да ви почитаме, понеже такава е
съдбата му,

макар и да му желаем зло, не ще можем да му
навредим,

1525 във война или в мир той ще има от нашето
(богатство);

смятам за голям глупец онзи, който не разбира тази
истина.»

ПЪТНИЦИТЕ СИ ПОЧИВАТ В МЕДИНА. ТЕ ТРЪГВАТ ОТ МЕДИНА ЗА МОЛИНА. СТИГАТ
БЛИЗО ДО ВАЛЕНСИЯ

На устата на Алвар Анес Миная се появи
усмивка:

«Е, Абенгалвон, вие сте негов истински приятел!

*Ако Бог ме доведе при Сид и го видя жив,
1530 нищо от това, което сте сторили за него, вие не ще загубите.*

Да отидем да си починем, защото вечерята е готова.»

*Абенгалвон каза: «Харесва ми това внимание;
преди да минат три дни, аз ще ви го върна двойно.»
Te влязоха в Медина, където Миная им усълужваше;
1535 всички се зарадваха от приема, който им бе направен;*

*кralският офицер плати разносците;
почетен е мойт Сид, който се намираше във Валенсия,*

с толкова изобилните храни, които му изнасят от Медина;

кралят плати всичко и Миная си отива свободен (от задължения).

*1540 Нощта премина, настъпи утрото,
изслуша се месата и веднага те яхнаха конете.*

*Излязоха от Медина и преминаха Халон,
нагоре по Арбухуело пришпориха конете,
а после прекосиха полето на Таранс,
1545 пристигнаха в Молина, която управляваше Абенгалвон.*

*Епископът дон Жероме, безгрешен християнин,
ден и нощ бдеше над дамите
с един добър кон от дясната му страна, който носеше оръжиета му.*

*Той и Алвар Анес ездят редом.
1550 Te влязоха в Молина, хубав и богат град;
мавърът Абенгалвон ги прие много добре
и нищо не им липсва от това, което пожелаха,
дори той плати вместо тях смяната на конските подкови;*

*Боже, как той почете дамите и Миная!
1555 На другия ден сутринта веднага тръгнаха,
до Валенсия мавърът им беше в услуга;*

той плащаше за всичко, от тях не вземаше нищо.

С такава радост и с такива почетни новини

те пристигат точно на три левги от Валенсия.

1560 На моя Сид, който в добър час препаса меч,

изпратиха вест във Валенсия.

85

СИД ИЗПРАЩА ХОРА ДА ПОСРЕЩНАТ ПЪТНИЦИТЕ

Развесели се моят Сид, както и колкото никога по-рано,

зашото му дойдоха вести от тези, които най-много обичаше,

Той заповядва на двеста рицари бържес да тръгнат,

1565 за да посрещнат Миная и благородните дами;

сам оставаше във Валенсия, бдейки и пазейки я,

зашото знае, че Алвар Анес взема всички предпазни мерки;

86

ДОН ХЕРОНИМО ИЗБЪРЗВА КЪМ ВАЛЕНСИЯ, ЗА ДА ПОДГОТВИ ЕДНА ПРОЦЕСИЯ.

СИД ОТИВА ДА ПОСРЕЩНЕ ХИМЕНА. ВСИЧКИ ВЛИЗАТ В ГРАДА

ето че всички тези рицари посрещат Миная, дамите и децата и другите придружители.

1570 Моят Сид заповядва на воините от своя дом

да пазят крепостта и другите високи кули,

всичките врати, входовете и изходите

и да му доведат Бабиека, който бе спечелил неотдавна

1573 (б) при поражението на този емир на Севиля моят Сид, който в добър час препаса меч, не знаеше още,

1575 дали (конят) ще бъде бегач и дали ще спира добре; пред портата на Валенсия, където беше в безопасност,

пред жена си и дъщерите си той пожела да уреди военни игри.

*Като бяха посрещнати дамите с голяма почит,
епископът дон Жероме избърза и влезе,
1580 той слезе от коня и се отправи към параклиса;
с всички, които можа да намери, приготвили се с часове по-рано*

*облечени в стихари и носейки сребърни кръстове,
те излязоха да посрещнат дамите и добрия Миная.
Този, който се роди в добър час, не се забави;
1587 облече туниката си; носеше дълга брада;
1585 оседлават му Бабиека, върху който турят покривало,*

моят Сид се качи на него и взе копието и щита.

*1589 Той язди коня, чието име е Бабиека,
1588 направи една обиколка и тя се оказа толкова стремителна,
1590 че като я завърши, всички се зачудиха;
от този ден Бабиека се прослави по цяла Испания.
В края на обиколката моят Сид слезе от коня,
пристъпи към жена си и двете си дъщери;
като го видя, доня Химена се хвърли в краката му:
1595 «Милост, Кампеладоре, в добър час препасахте вие меч!*

*Вие ме избавихте от много мъчителни унижения;
ето ни тук, сеньор, аз и двете ви дъщери,
благодарение на Бога и на вас, те са добри и възпитани.»*

*1600 Той силно прегръща майката и дъщерите,
от радост те всички проливат сълзи.
Всичките му дружини бяха много весели,
хвърляха копия и поваляха дъщените кули.
Чуйте, какво каза този, който в добър час препаса меч:*

*1605 «Вие, доня Химена, мила и почтена съпруго,
и вие, мои две дъщери, мое сърце и моя душа,*

*вlezте с мене в града Валенсия, в това имение,
което завладях за вас»*

*Майката и дъщерите му целунаха ръцете.
С големи почести те влязоха във Валенсия.*

87

ДАМИТЕ СЪЗЕРЦАВАТ ВАЛЕНСИЯ ОТ КРЕПОСТТА

*1610 Моят Сид се отправи с тях към крепостта,
там той ги изкачи на най-високото място.
Красиви очи гледат на всички страни,
съзерцават Валенсия, как градът се разстила,
а от другата страна пред очите им морето,
1615 те се любуват на градините, кичести и обширни
1615 (б) и на всички други неща, които радват
погледа;
 те издигат ръце, за да възхвалят Бога
 за тази тъй хубава и толкова голяма придобивка.*

*Моят Сид и дружините му изпитват голямо
задоволство.*

Зимата е преминала и март е на прага.

*1620 Аз искам да ви разкажа за страните отвъд морето,
за този емир Юсуф, който е в Мароко.*

88

ЕМИРЪТ НА МАРОКО ИДВА ДА ОБСАДИ ВАЛЕНСИЯ

*Емирът на Мароко е разгневен срещу моя Сид
дон Родриго;*

*«Който нахлу със сила в моите владения,
и хвала за това въздава само на Иисуса Христа.»*

Този марокански емир свиква своите дружини;

*1625 събра войска от петдесет хиляди въоръжени люде,
те влязоха в лодките, отплуваха
и отиват да търсят във Валенсия моя Сид дон
Родриго.*

Корабите пристигнаха, (воините) слизат на брега.

89

*1630 Te пристигнаха във Валенсия, която моят Сид
бе завладял,*

*разпънаха шатрите и уредиха лагер поганските
люде.*

Тези вести достигнаха до Сид.

90

ЗАРАДВА СЕ СИД, КАТО ВИДЯ МАРОКАНСКИТЕ ВОЙСКИ. ХИМЕНА СЕ СТРАХУВА

*«Хвала на Създателя и духовния наш отец!
Цялото богатство, което притежавам, то е пред
мене:*

*1635 с мъка спечелих Валенсия и я имам като мое ленно
владение;*

*не мога да я изоставя, освен ако умра;
слава на Създателя и на майка му света Мария,
че дъщерите и жена ми са тук пред мен.*

*Радост дойде за мен от земите отвъд морето;
1640 ще вляза в бой, не мога да го избегна;
дъщерите ми и жена ми» ще видят, как се
сражавам;*

*те ще разберат, как се живее в тези чужди страни;
ще видят с очите си, как човек си изкарва хляба.»*

*Той покачи жена си и децата си на крепостта;
1645 те подигнаха очи и видяха опънатите шатри:
„Какво е това, Сиде? Създателят да ни закрия!
— «О, почтена съпруго, не се тревожете!*

*Това е голямо и чудесно богатство, което ни иде в
повече;*

*малко след вашето пристигане те искат да ви
поднесат дар:*

*1550 вашите дъщери са за омъжване, те ви носят
зестрата.»*

— «Хвала вам, Сиде, и на небесния отец.»

— «Жено моя, останете в този дворец, в крепостта;

не се страхувайте, когато ме видите да се сражавам;

с мене е милостта на Бога и на майка му света Мария:

1655 сърцето ми се укрепва, когато вие сте пред мен;

с божията помощ аз трябва да спечеля тази битка.»

91

СИД ОКУРАЖАВА ЖЕНА СИ И ДЪЩЕРИТЕ СИ. — МАВРИТЕ НАХЛУВАТ ВЪВ ВАЛЕНСИАНСКИТЕ ГРАДИНИ

Шатрите са опънати, а ето и зората се появява;

много бързо забиват барабаните;

зарадва се моят Сид и каза: «Колко е хубав днешният ден!»

1660 Жена му изпитва страх и сърцето ѝ като че ли ще се пукне,

същото става с дамите и двете ѝ дъщери:

откак са се родили, не са чували такъв голям шум.

Добрият Сид Кампейдор хвана брадата си:

«Не се страхувайте, защото всичко е във ваша полза:

1665 след петнадесет дена, ако е угодно на Създателя, ние ще вземем тези барабани;

1666 (б) ще ги положат пред вас и вие ще видите, как са направени;

после те ще бъдат предадени на дон Жероме,

ще ги поставят в църквата света Мария, майка на Създателя.»

Този обет даде Сид Кампейдор.

1670 Развеселяват се дамите и малко по малко страхът ги напушта.

*Маврите от Мароко напредват усилено,
и смело навлизат в зеленчуковите градини.*

92

ХРИСТИЯНСКАТА КОННИЦА НАПАДА

*Наблюдателят от кулата ги видя и удари
камбаната;*

*дружините от воини на Руи Диас са готови,
1675 те усърдно се въоръжават и излизат от града.
Където срещнат маври, веднага ги нападат;
изгонват ги много позорно от градините:
те избиха точно петстотин в този ден.*

93

ПЛАН НА БИТКАТА

*Това преследване трая до шатрите,
1680 те бяха извършили много нещо и мислят да се
връщат.*

*Алвар Салвадорес остана там пленник,
Върнаха се при моя Сид тези, които ядяха неговия
хляб;
и му разправят всичко, макар че той го видя с очите
си.*

*Радва се моят Сид за всичко, което те са сторили:
1685 «Чуйте ме, рицари, няма да бъде иначе;
добър е днешният ден, утрешният ще бъде по-
добър;*

*утре рано сутринта бъдете всички въоръжени,
1689 епископът дон Жероме ще ни даде о прощение на
греховете,
1688 ще ни отслужи меса, а вие се готовете да яхнете
конете:*

*ще отидем да ги нападнем, друг изход няма,
1690 в името на Създателя и на апостол свети Яков.*

По-добре е ние да ги победим, отколкото те да ни вземат хляба.»

Тогава всички казаха: «с любов и воля».

Без да се бави, Миная отговори:

«Понеже Вие желаете това, на мене заръчайте друго нещо;

1695 дайте ми сто и тридесет рицари, за да се сражават, където стане нужда,

когато ги нападнете от едната страна, аз ще ударя от другата:

в двата случая или в единия, Бог ще ни помогне.»

Тогава Сид каза: «На драго сърце.»

94

СИД ОТСТЬПВА НА ЕПИСКОПА ПЪРВИТЕ УДАРИ

Денят си отиде, настъпи нощта,

1700 християнските войски не закъсняват да се приготвят за битката.

*При втори петли преди утрото
епископът дон Жероме им отслужи месата;
като свърши месата, той им даде всеобщо
опрощение:*

*«Този, който умре тук, сражавайки се с лице към
врага,*

*1705 аз му прощавам греховете и Бог ще приеме душата
му.*

*На вас, Сиде дон Родриго, който в добър час
препасахте меч,*

аз ви отслужих меса тази сутрин;

искам ви една милост и нека тя ми бъде дадена:

да mi позволите да нанеса първите удари.»

*1710 Кампейдорът отговори: «Още отсега да ви бъдат
възложени.»*

95

ХРИСТИЯНИТЕ ИЗЛИЗАТ, ЗА ДА СЕ СРАЖАВАТ. ПОРАЖЕНИЕ НА ЮСУФ.
НЕОБИКНОВЕНА ПЛЯЧКА. СИД ПОЗДРАВЯВА ЖЕНА СИ И ДЪЩЕРИТЕ СИ. ТОЙ ДАВА
ЗЕСТРА НА ДАМИТЕ НА ХИМЕНА. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЛЯЧКАТА

*Всички излязоха въоръжени през кулите на
Куарто,*

*след като моят Сид даде добри наставления на
своите васали.*

Те оставят на вратите много верни хора.

Моят Сид яхва бързо своя кон Бабиека;

*1715 той е много добре въоръжен с всички отбранителни
оръжия.*

*Изнасят знамето и всички бързо излизат от
Валенсия,*

*със Сид начело вървят четири хиляди души без
тридесет,*

смело те ще нападнат петдесетте хиляди маври;

*1719 Алвар Алварес и Миная ги нападнаха от другата
страна.*

1720 Угодно бе на Създателя те да ги обърнат в бягство.

*Моят Сид си послужи с копието, а после хвана
меча;*

*той убива толкова много маври, че не могат да се
преброят;*

кръвта се стича надолу по лакътя.

*1725 Той нанесе три удара на емира Юсуф,
мечът му падна на земята, понеже конят му
препускаше много бързо;*

*той се укри от него в Кулера, една прекрасна
крепост;*

*моят Сид от Бивар стигна до там в преследването
с други свои добри васали, които го следват.*

*1730 Оттам се върна този, който се роди в добър час,
много се зарадва от това, което те спечелиха;
тук той разбра колко струва Бабиека от главата до
опашката.*

Цялата тази плячка остана в ръцете му.

Направи се точна сметка за петдесетте хиляди:

1735 спасили се не повече от сто и четири души.

*Дружините на моя Сид разграбиха стана;
намериха три хиляди марки в злато и сребро,
останалата плячка не можаха да я преброят.*

*1740 Радваха се моят Сид и всичките му васали
за това, че Бог бе милостив и те спечелиха
битката;*

*след като разбиха така мароканския емир,
Сид оставил Алвар Анес да направи точна сметка;
със сто рицари той влезе във Валенсия,
открито бе лицето му, понеже бе свалил бронята,
1745 така той влезе на Бабиека с меч в ръка.*

*Посрещнаха го дамите, които го очакваха;
моят Сид се спря пред тях, хвана поводите на коня:
«Покланям ви се, дами, спечелих за вас голяма слава;
докато вие пазехте Валенсия, аз спечелих битката
на открито поле;*

*1750 Бог и неговите светии пожелаха това така да
стане,*

*понеже с вашето пристигане те ни дадоха такава
плячка.*

*Вижте окървавения ми меч и запотения ми кон;
така се побеждават маврите на бойното поле.*

*Молете Създателя да поживея за вас още някоя
година,*

*1755 от това вие ще добиете повече почит и ще целуват
ръцете ви.»*

Това каза моят Сид, като слезе от коня.

*Когато го видяха на земята и че слезе от коня,
дамите, дъщерите и благородната му жена
преклониха колене пред Кампейдора:*

*1760 «Ние сме във ваша власт, бъдете жив още дълги
години!»*

*Te влязоха заедно с него в палата
и отидоха да седнат с него на богато украсени
скамейки:*

«О, моя жено, доня Химена, не искахте ли от мен нещо?

Тези дами, които доведохте със себе си и които ви служат тъй добре,

1765 искал да ги омъжва за някои от моите васали;
на всяка от тях давам двеста марки,
за да знаят в Кастилия кому са служили тъй добре.

Що се отнася до вашите дъщери, това ще стане след известно време.»

Всички станаха и му целунаха ръцете.

1770 Настъпи голяма радост в палата.
Както каза Сид, така бе сторено.

Миная Алвар Анес беше останал на бойното поле

с всичките си дружини, записвайки и пресмятайки;
в шатри и оръжия и скъпи дрехи
1775 те намират толкова много, че е просто неизмеримо.
Ще ви спомена само най-важното:
те не можаха да пресметнат всичките коне,
които се скитат оседлани и които няма кой да ги улови;

1780 спечелиха нещо и маврите от тази земя;
все пак на славния Кампейдор
се паднаха хиляда бързи коне;
щом на моя Сид се падна толкова много,
1782 (б) то и другите трябва да са останали доволни.
Колко красиви шатри с богато украсени подпори
е спечелил моят Сид и всичките му васали!

1785 Шатрата на мароканския емир, най-хубавата от всички,
бе поддържана от две подпори, украсени със злато;
моят Сид, славният Кампейдор, заповядва
шатрата да остане цяла и никой да не я премести оттам.

«Такава шатра, като тази, дошла от Мароко,
1790 искал да я изпратя на Алфонсо Кастилски,

за да повярва на вестите за моя Сид, че е спечелил нещо.»

Влязоха във Валенсия с тези големи богатства.

*Епископът дон Жероме, доблестният духовник,
когато се умори да се сражава с двете си ръце,
1795 не знае вече колко много маври е убил;
неговата част от плячката беше грамадна;
моят Сид дон Родриго, който се роди в добър час,
му отстъпи и една десета от своята пета част.*

95

ХРИСТИЯНИТЕ СЕ РАДВАТ. СИД ИЗПРАЩА ПОЕ ДАР НА КРАЛЯ

*1800 Радват се християнските войски във Валенсия,
те имаха толкова много богатства, толкова коне и
оръжия;*

*радват се Химена и двете ѝ дъщери
и всички други дами, понеже се смятат за омъжени.
Моят Сид, този храбрец, не се забави много:
«Къде сте, благородни? Елате тук, Миная;
1805 за това, което ви се падна, не ми дължите
благодарност;*

*от моята пета част, говоря ви откровено,
вземете, каквото поискате, другото оставете.*

*И утре сутринта ще тръгнете непременно
с конете от тази пета част, която аз спечелих,
1810 със седла и юзди и с препасани мечове;
от любов към моята жена и двете ми дъщери,
зашпото той така ги изпрати тук за тяхно
задоволство;*

*тези двеста коня ще му бъдат поднесени в дар,
за да не каже крал Алфонсо нещо лошо за този,
който управлява Валенсия.»*

*1815 Той заповядва на Пер Бермудос да придружи Миная.
На другия ден сутринта те бързо тръгват,
водят със себе си двеста души,
с поздравите на Сид, който му целува ръцете:*

от тази битка, която моят Сид е спечелил,

1819 (б) той му изпраща в дар двеста коня,

1820 и винаги ще му служа докато съм жив.“

97

МИНАЯ ОТНАСЯ ПОДАРЪКА В КАСТИЛИЯ

*Te излязоха от Валенсия и тръгнаха на път;
те отнасят такива богатства, че трябва да ги
пазят.*

*Пътуват ден и нощ, без да почиват,
и преминават планината, която разделя двете земи.*

1825 Te почват да разпитват за крал Алфонсо.

98

МИНАЯ ПРИСТИГА ВЪВ ВАЛЯДОЛИД

*Te преминават планини и хълмове и реки,
и пристигат във Валядолид, където се намираше
крал Алфонсо;*

*Пер Бермудос и Миная му изпратиха вест
с молба да нареди да се приеме тази дружина;*

*1830 моят Сид, този от Валенсия, му изпраща своите
дарове.*

99

КРАЛЯТ ИЗЛИЗА ДА ПОСРЕЩНЕ ХОРАТА НА СИД. ГАРСИ ОРДОНЕС ПРОЯВЯВА ЗАВИСТ

*Зарадва се кралят, никога не бяха го виждали
толкова весел,*

*заповядва на своите благородници бързо да яхнат
конете;*

кралят беше от първите и излезе навън,

*за да види пратениците на този, който се роди в
добър час.*

- 1835 Инфантите на Карион, знайте, бяха също там,
и граф дон Гарсия, злият враг на Сид.
Това се харесва на едни, а на други се зловиди.
Te забелязаха хората на този, който се роди в добър
час,*
- мислят, че това е цяла войска, а не пратеници,
които пристигат;*
- 1840 кралят дон Алфонсо се спря, като се прекръсти.
Миная и Пер Бермудос излязоха напред,
проснаха се на земята, като слязоха от конете;
пред крал Алфонсо преклониха колене,
целунаха земята и двете му нозе:*
- 1845 „Милост, краю Алфонсо, толкова сте почитан;
от името на моя Сид Кампейдор всичко това ви
целуваме;
той ви нарича свой господар и се смята за ваш
vasal;*
- Сид ценi много честта, която му направихте.
Неотдавна, краю, той спечели победа:*
- 1850 Мароканския емир по име Юсеф
със своите петдесет хиляди той ги победи на
открито поле,
плячката, която взе, е много голяма,
всичките му васали се обогатиха;
той ви изпраща двеста коня и ви целува ръцете.“*
- 1855 Кралят дон Алфонсо каза: „Приемам ги с
удоволствие.
Благодаря на Сид, че mi е пратил такъв подарък;
дано да видя часа, в който той ще бъде възнаграден
от мен.“*
- Тези думи се харесаха на мнозина и те му целунаха
ръце.*
- Te не се харесаха на граф дон Гарсия и той
силно се разгневи;*
- 1860 с десет свои роднини той се оттегли на страна:
„Учудвам се, че славата на Сид расте тъй бържe.*

Чрез славата, която той има, ние ще бъдем
обезчестени;

колко лесно е победил той царе на бойното поле,
и като че ги е намерил мъртви, докарва техните
коне,

1865 с това, което върши, той ще ни навреди.“

100

КРАЛЯТ СЕ ПОКАЗВА БЛАГОСКЛОНЕН КЪМ СИД

*Кралят дон Алфонсо заговори, ще чуете, какво
каза:*

„Хвала на Създателя и на сеньор свети Изидор
за тези двеста коня, които ми изпраща моят Сид.

За напред в моето кралство той ще може по-добре
да ми служи.

1870 Колкото до вас, Миная Алвар Анес и вас Пер
Бермудос,

заповядвам да ви облекат в скъпи дрехи
и да ви дадат оръжия, каквите си изберете,
за да се представите добре пред Руи Диас моя Сид;
давам ви три коня и вземете ги измежду тия тук.

1875 Както ми се струва и така ми казва волята,
всички тези работи ще се обърнат на добре.“

101

ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН ЗАМИСЛЯТ ДА СЕ ЖЕНЯТ ЗА ДЪЩЕРИТЕ НА СИД

*Целунаха му ръцете и влязоха да си починат;
(кралят) заповядва да им се даде всичко, от което
имат нужда.*

*А сега искам да ви разкажа за инфантите на
Карион;*

1880 като се посъветваха тайно, те си казаха:

„Работите на Сид вървят много добре,
да поискаме дъщерите му, за да се оженим за тях;

*така ще бъдем на по-голяма почит и ще преуспеем.“
Отидоха при крал Алфонсо с тази тайна.*

102

ИНФАНТИТЕ ИЗПРОСВАТ ОТ КРАЛЯ ДА УРЕДИ ВЪПРОСА ЗА ЖЕНИТБАТА. КРАЛЯТ ПОИСКВА СРЕЩА СЪС СИД. МИНАЯ СЕ ВРЪЩА ВЪВ ВАЛЕНСИЯ И ОСВЕДОМЯВА СИД ЗА ВСИЧКО. СИД ОПРЕДЕЛЯ МЯСТОТО НА СРЕЩАТА

*1885 „Просим милост от вас, като от крал и от сеньор;
искаме да постъпим, както вие ще ни посъветвате:
да ни сватосате за дъщерите на Кампейдора;
искаме да се оженим за тях за негова чест и наша
полза.“*

*1890 Кралят помисли и размисли един цял час:
„Аз изгоних от страната добрия Кампейдор
и понеже му сторих зло, а той ми отвърна с голямо
добро,
не знам дали тази женитба ще му хареса,
но понеже вие я желаете, да започнем
преговорите.“*

*1895 Миная Алвар Анес и Пер Бермудос
кралят дон Алфонсо нареди да ги повикат;
той ги отведе в една зала на страна:
„Чуйте ме, Миная, и вие, Пер Бермудос:
моят Сид Руи Диас Кампейдор е мой служител,
той ще има от мен своята прошка, понеже я
заслужава;*

1899 (б) нека да дойде на среща с мен, ако обича.

*1900 Тук в моя двор има други проекти:
Дидаго и Ферандо, инфантите на Карион,
желаят да се оженят за двете му дъщери.*

*Бъдете добри вестители и аз ви моля
да съобщите това на добрия Кампейдор:
1905 той ще придобие почит и славата му ще порасне,
ако се сроди с инфантите на Карион.“
Миная говори и Пер Бермудос го одобри:
„Ние ще запитаме Сид по това, което казахте,*

а после нека той постъпи, както намери за добре.“

*1910 — „Кажете на Руи Диас, който се роди в добър час,
че ще се срещна с него, където той поиск;
срещата ще стане на мястото, което той ще
определи.*

Искам да помогна на моя Сид с каквото мога.“

*1915 Тесе сбогуваха с краля и се върнаха,
те отиват към Валенсия, придружени от своите
хора.*

*Когато добрият Кампейдор узна това,
бързо яхва своя кон и излезе да ги посрещне;
усмихна се моят Сид и силно ги прегърна:*

*1920 „Пристигнахте ли, Миная, и вие, Пер Бермудос?
В малко земи се срещат такива двама мъже, като
вас.*

Какви вести ми носите от моя господар Алфонс?

Доволен ли е и прие ли подаръка?“

*Миная каза: „От цялата си душа и сърце
е доволен и ви връща своята обич.“*

*1925 Моят Сид каза: „Благодаря на Бога!“
И след тези думи те поведоха разговор
по това, за което ги молеше Алфонсо Леонски,
да даде дъщерите си на инфантите на Карион;
щял да добие почит и славата му щяла да порасне,
1930 (кралят) от сърце и душа го съветвал (да се
съгласи).*

Като чу това моят Сид, добрият Кампейдор,

цял час мисли и размисли:

„Благодаря за това на Христа, моя господар.

*Аз бях изгонен от моята страна, честта ми бе
отнета,*

*1935 с голяма мъка спечелих каквото притежавам;
благодаря на Бога, че си възвърнах обичта на краля,
и че той иска дъщерите ми за инфантите на
Карион.“*

1937 (б) „Кажете, Миная, и вие Пер Бермудос,

1937 (в) какво мислите за тази женитба?“

- 1937* (г) — „Каквото решите, това казваме и ние.“
1937 (д) Сид отвърна: „Инфантите от Карион са от голям род,
1938 те са много горделиви и са от двора,
от тази женитба не бих имал удоволствие,
1940 но понеже съветва този, който е по-почитан от нас,
да поговорим по това и да запазим тайна.
Дано Бог от небето ни посочи най-доброто разрешение.“
— „Освен това Алфонсо ви казва,
че ще се срещне с вас, където ви е угодно;
1945 той би желал да ви види и да ви върне обичта си,
после вие ще можете да се разберете най-добре.“
Тогава Сид отговори: „Съгласен съм от все сърце.“
— „Къде ще стане тази среща“,
каза Миная, „вие трябва да кажете.“
1950 — „Не би било необично, ако крал Алфонсо
ожелае,
ние да отидем да го потърсим там, където го
намерим,
за да му отадем голямата почит, като на крал и
сензор.
Но нека това, което той желае, да бъде и наша
воля.
На брега на Тахо, която е голяма река,
1955 да се срещнем, щом моят господар го желае.“
Написаха писмата, той грижливо ги подпечата
и веднага ги изпрати по двама рицаря:
това, което кралят желае, това ще направи
Кампейдорът.

КРАЛЯТ ОПРЕДЕЛЯ СРОК ЗА СРЕЩАТА. ТОЙ СЕ ПРИГОТВЯ ЗАЕДНО СЪС СВОИТЕ ДА
ОТИДЕ ТАМ

Връчиха писмото на достопочтенния крал;

- 1960 когато го видя, той се зарадва от сърце:*
„Поздравете от мене моя Сид, който в добър час
препаса меч;
нека срещата да стане след три седмици,
ако съм жив, ще отида непременно.“
- Пратениците се завръщат при моя Сид, без да се
бавят.*
- 1965 От едната и от другата страна се приготвяха за
срещата;*
кой е виждал някога по Кастилия толкова красиви
мулета,
толкова парадни коне с добър ход,
толкова силни и бързи коне без недостатък,
толкова хубави знаменца, надянати на здрави копия,
- 1970 толкова щитове, украсени със злато и сребро,
толкова мантии и кожи и коприни от Андрия?*
Кралят заповядва да се изпратят много провизии
на брега на Тахо, където е уговорена срещата.
С краля има многобройни и прекрасни дружини.
- 1975 Инфантиите на Карион пътуват много весели,
те ту вземат на кредит, ту плащаха;
и както мислеха, богатството им ще се увеличи
с всичкото злато и сребро, което биха желали.*
Кралят дон Алфонсо пътуваше бързо,
1980 (както и) графовете и велможите с големи войски.
Инфантиите на Карион водят със себе си големи
джуржини.
- Кралят се придружава от леонци и галисийски
войски,
а знайте, че кастилските са безбройни;
те отпушкат поводите и се отправят към мястото
на срещата.*

СИД И НЕГОВИТЕ ВОИНИ СЕ ГОТВЯТ ДА ОТИДАТ НА СРЕЩАТА. — ТЕ ТРЪГВАТ ОТ
ВАЛЕНСИЯ. КРАЯТ И СИД СЕ СРЕЩАТ НА БРЕГОВЕТЕ НА ТАХО. КРАЯТ
ТЪРЖЕСТВЕНО ПРОЩАВА НА СИД. УГОЩЕНИЯ. КРАЯТ ПОИСКВА ДЪЩЕРИТЕ НА
СИД ЗА ИНФАНТИТЕ. СИД ПОВЕРЯВА ДЪЩЕРИТЕ СИ НА КРАЯ И ТОЙ ГИ ЗАДОМЯВА.

**СРЕЩАТА ЗАВЪРШВА. СИД ДАРЯВА ТЕЗИ, КОИТО СЕ СБОГУВАТ. — КРАЛЯТ ПРЕДАВА
ИНФАНТИТЕ НА СИД**

1985

*Вътре във Валенсия моят Сид Кампейдор
не се бави, а се приготви за срещата.*

*Колко силни мулета и прекрасни парадни коне,
колко богати оръжия и красиви бързи коне,
колко скъпи наметки, мантии и кожени палта;*

1990

малки и големи носят пъстро облекло.

*Миная Алвар Анес и оня Пер Бермудос,
Мартин Муньос, този, който държи Монт Майор,*

1991 (б)

*и Мартин Антолинес, превъзходният
бургосец,*

епископът дон Хероме, съвършеният духовник,

Алвар Алварос и Алвар Салвадорес,

Муньо Густиос, смелият рицар,

1955

Галинд Гарсиас, който беше от Арагон:

*тези се въоръжават, за да отидат с Кампейдора,
както и всички други, колкото са там.*

*На Алвар Салвадорес и на Галинд Гарсиас от
Арагон,*

Кампейдорът заповядва на тези двамата

2000

да пазят Валенсия от сърце и душа,

2000 (б) *заедно със всички други, които биха се
намерили под заповедите им.*

*Колкото до вратите на крепостта, моят Сид
нареди*

*те да не се отварят нито през деня, нито през
нощта;*

вътре са жена му и двете му дъщери,

които са за него цялата му душа и сърце,

2005 *заедно с други дами, които им служат по тяхно
желание;*

той взе мерки като благоразумен човек,

никоя да не може да излезе от крепостта,

докато не се върне този, който се роди в добър час.

Te излязоха от Валенсия, като пришпориха конете.

2010 Колко много бойни коне, силни и бързи!

Моят Сид си ги беше спечелил, никой не му ги беше подарил.

Сега той отива на свидетелството, което бе уговорил с краля.

Един ден по-рано пристигна кралят дон Алфонсо.

*Когато видяха, че пристига добрият Кампейдор,
2015 те излязоха да го посрещнат с големи почести.*

*Като видя това, този, който се роди в добър час,
заповядва на своите да спрат,
освен на рицарите, които обичаше от цялото си
сърце.*

*С петнадесет от тях той слезе от коня,
2020 както бе решил този, който се роди в добър час;
допря ръцете и коленете си до земята,
захапа полските треви със зъбите си,
като проливаше сълзи, такава голяма радост го
облада;*

*така той умее да изрази почитта си към своя
господар Алфонсо;*

*2025 По този начин той се хвърли в неговите нозе,
кралят дон Алфонс се опечали твърде много:*

*„Изправете се, Сиде, Кампейдор,
целунете ми ръцете, но не и краката;
ако не сторите така, не ще имате моята обич.“*

*2030 Кампейдорът остана на колене:
„Милост прося от вас, мой законен господарю,
и аз ще остана така, докато ми върнете вашата
обич,*

нека чуят това всички, които са тук.“

*Кралят каза: „Така ще сторя от цялата си душа и
сърце;*

*в този момент аз ви прощавам и ви възвръщам
моята обич,*

2035 от днес нататък ви приемам в цялото мое кралство.“

Моят Сид проговори и каза тези думи:

2036 (б) „Милост, аз приемам прошката, господарю мой Алфонсо;

благодаря за това на Бога в небето, а после на вас и на тези дружини, които са наоколо.“

Все още на колене той му целуна ръцете,

2040 после стана и го целуна по устата.

Всички други се зарадваха от това;

Алвар Диас и Гарси Ордонес се натъжиха.

Заговори моят Сид и каза тези думи:

2043 (б) „Благодаря на Създателя, нашия отец, че придобих милостта на своя господар Алфонсо;

2045 Бог ще ми помага ден и нощ.

Бъдете мой гост, ако ви е угодно, господарю.“

Кралят каза: „не подхожда това днес;

вие сега пристигнахте, а ние дойдохме снощи;

гост ще ми бъдете вие, Сиде Кампейдор,

2050 а утре ще сторим, каквото вие пожелаете.“

Моят Сид му целуна ръка и се съгласи.

В този момент инфантите на Карион го поздравяват:

„Нашите почитания, Сиде, в добър час се родихте вие!

Ние ще сторим всичко, за да ви бъдем полезни.“

2055 Моят Сид отговори: „Да бъде по волята на Създателя!“

Моят Сид Руи Диас, който се роди в добър час, в този ден бе гост на краля;

той не можеше да му се нагледа, толкова много го обичаше;

гледаше брадата му, която му бе пораснала тъй бърже.

2060 Всички, които са там, се възхищават от моя Сид.

Премина денят и нощта настъпи.

На другия ден сутринта блесна светлото слънце,

*Кампейдорът заповяда на своите
да пригответ ядене за всички присъствуващи;
моят Сид Кампейдор така ги задоволява,
че всички се радват и са съгласни в едно:
че от три години те не бяха яли тъй добре.*

*На другия ден сутринта щом изгря слънцето,
епископът дон Хероме им отслужи меса.*

2065 *Като излязоха от месата, всички се събраха;
без да се бави, кралят започна речта си:
„Чуйте ме, свита, графове и инфансони!
Искам да отправя една молба към моя Сид
Кампейдор;*

да даде Христос тя да бъде за негово добро.

2075 *Моля ви, доня Елвира и доня Сол, вашите дъщери,
да ги дадете за жени на инфантите от Карион.
Този брак ми се струва почен и много изгоден,
те ви молят за тях, а аз ви го препоръчвам.
От едната и от другата страна, колкото са тук,
2080 *моите хора и вашите да подкрепят молбата;
дайте ни ги, мой Сиде, и нека Създателят ви
помага!“**

*— „Аз не би трябвало да омъжвам дъщерите си“,
отговори Кампейдорът,
„защото им не достига възраст и са още малки.*

2085 *Много знатни са инфантите на Карион,
те подхождат за моите дъщери, дори и за по-
благородни.*

*Аз дадох живот и на двете, а вие ги отгледахте,
те, както и аз сме вам подвластни;
ето ги във вашите ръце, доня Елвира и доня Сол,
дайте ги на когото искате и аз ще бъда доволен.“*

2090 *— „Благодаря“, каза кралят, „вам и на целия този
двор.“*

*Тогава станаха инфантите на Карион,
отидоха да целунат ръцете на тоз, който се роди в
добър час;*

те размениха мечовете си пред краля Алфонсо.

Кралят дон Алфонс заговори като добър сеньор:

2095 „Благодаря, Сиде, че сте толкова добър и преди всичко на Създателя,

че ми давате дъщерите си за инфантите на Карион.

Ето аз ги вземам за ръка, доня Елвира и доня Сол,

и ги давам за съпруги на инфантите от Карион.

Задомявам вашите дъщери с ваше съгласие,

2100 да бъде угодно на Създателя тази венчавка да ви зарадва.

Ето, във ваши ръце са инфантите на Карион,

нека те тръгнат с вас, защото аз се връщам.

Давам им по триста сребърни марки в помощ

за разносците по сватбата или за каквото искате

вие;

2105 понеже всички ще бъдат под ваша власт във великата Валенсия,

зетове и дъщери, те са всички ваши деца:

постъпвайте с тях, както ви е угодно, Кампеадоре.“

Моят Сид ги приема от него и му целува ръцете:

„Много ви благодаря като на крал и на господар!

2110 Вие задомявате дъщерите ми, не съм аз, който им ги давам.“

Те се уговориха и си обещаха,

че на другия ден сутринта, при изгрев-слънце,

2112 (б) всеки ще се върне, откъдето е дошъл.

Тогава моят Сид направи нещо забележително;

много силни мулета и прекрасни походни коне,

2116 много хубави, скъпи дрехи

2115 моят Сид почна да ги раздава на всеки, който ги желаеше в дар;

2117 кой каквото иска, го получава, никой не отказва.

Моят Сид подари шестдесет коня.

Всички, които присъствуваха на срещата, останаха доволни.

2120 Готовят се да тръгват, понеже нощта бе настъпила.

Кралят взе инфантите за ръка

*и ги предаде във властта на моя Сид Кампейдор;
„Ето тук вашите синове, понеже те са ваши
зетъве;
от днес нататък заповядайте им, както искате,
Кампейдоре;
2124 (б) нека ви служат като на баща и ви почитат
като сеньор.“
2125 — „Приемам вашия дар и ви благодаря, кралю;
Бог, който е на небето, добре да ви възнагради!“*

105

СИД НЕ ИСКА ДА ДАДЕ САМ ДЪЩЕРИТЕ СИ. МИНАЯЩЕ ПРЕДСТАВЛЯВА КРАЛЯ

*2131 „Аз ви моля за една милост, мой законни кралю;
понеже вие задомявате моите дъщери по ваше
желание,
определете кума, който да ги предаде, щом вие ги
вземате;
аз с моята ръка не ще ги предам и (инфантите) не
ще се похвалят с това.“
2135 Кралят отговори: „Ето тук е Алвар Анес;
вземете ги с вашите ръце и предайте ги на
инфантите тъй както бих направил аз, ако бъдех там с
вас;
бъдете им кум при сватбата,
когато се срещнете наново с мен, ще ми кажете
истината.“
2140 Алвар Анес каза: „Ето, сеньор, аз съм съгласен.“*

106

СИД СЕ СБОГУВА С КРАЛЯ (ТОЙ МУ ВРЪЧВА) ПОДАРЪЦИ

*Всичко това се уреди, знайте, много грижливо.
„А сега, кралю, дон Алфонсо, достопочтени сеньор,
запазете нещо от мен, като спомен от тази среща.
Аз ви водя тридесет парадни коня с техните хамути*

*2145 и тридесет бързи коне добре оседлани;
вземете ги и аз ви целувам ръцете.“
Кралят дон Алфонсо каза: „Много ме смущихте.
Приемам дара, който ми поднесохте;
да даде Създателят и всичките негови светии
2150 това удоволствие, което ми правите, да бъде добре
възнаградено;
Мой Сиде, Руи Диас, вие много ме почетохте,
вярно ми служихте и аз съм доволен;
дано да съм жив и аз, та и вие да получите нещо от
мен!
Поверявам ви на бога и напушам тази среща;
2155 нека Бог от небето да доведе всичко до добър край!“*

107

**МНОГО ОТ ХОРАТА НА КРАЛЯ ОТИВАТ СЪС СИД ВЪВ ВАЛЕНСИЯ. ИНФАНТИТЕ СЕ
ПРИДРУЖАВАТ ОТ ПЕДРО БЕРМУДОС**

*2127 Моят Сид скочи на коня си Бабиека;
„Казвам го сега пред моя сеньор краля Алфонсо:
който иска да тръгне на сватба и да получи от мене
дар;
2130 да дойде с мен; мисля, че ще има полза.“
2156 Моят Сид се сбогува със своя господар Алфонсо,
не иска той да го изпраща и веднага се раздели с
него.
Вие бихте видели смело яздещи рицари,
да целуват ръце на краля Алфонсо и да се сбогуват с
него:
2160 „Сторете ни тази милост и дайте ни позволение;
ще отидем под заповедите на моя Сид във великата
Валенсия;
и ще бъдем на сватбата на инфантите на Карион
с дъщерите на моя Сид, доня Елвира и доня Сол.“
Кралят се съгласи и пусна всички;
2165 дружината на Сид расте и тази на краля опредява,*

многобройни са хората, които отиват с Кампейдора.

Упътват се към Валенсия, която бе завладял в щастлив час.

Да наблюдават Фернандо и Диаго (Сид) заповядда на Пер Бермудос и Муньо Густиос,
2170 — в дома на моя Сид няма други по-способни, —
които да познават характера на инфантите от Карион.

С тях е и Ансуор Гонсалвес, човек буен,
който има дълъг език, но за останалото не е тъй храбър.

Отдава се голяма почит на инфантите от Карион.
2175 Ето ги във Валенсия, която моят Сид завладя;
когато я доближиха, радостта се увеличи.
Моят Сид каза на дон Перо и на Муньо Густиос:
„Отредете жилище на инфантите от Карион
и останете с тях, така аз ви заповядвам.
2180 Когато настъпи утрото и слънцето изгрее,
те ще видят своите съпруги, доня Елвира и доня Сол.“

108

СИД СЪОБЩАВА НА ХИМЕНА ЗА ЖЕНИТБАТА

Цялата онази нощ всички бяха по жилищата си,
моят Сид Кампейдор влезе в крепостта;
посрещнаха го доня Химена и двете и дъщери:
2185 „Дойдохте ли, Кампейдоре, опасахте вие добър меч!
Да можем дълги години да ви виждаме с очите на лицето.“
— „Слава на Създателя, пристигам, почтена жено!
Водя ви зетове, които ще ни правят чест;
бъдете ми благодарни, мои дъщери, защото добре ви задомих!“

109

ДОНЯ ХИМЕНА И ДЪЩЕРИТЕ Й СЕ ПОКАЗВАТ ДОВОЛНИ

2190 Целунаха му ръце жена му и дъщерите му
и всичките дами, които им прислужват:
„Хвала на Създателя и на вас, Сиде, с прекрасната
брада!

Всичко, що правите, е добре направено.

Докато сте жив, те не ще бъдат в нужда.“

2195 — „Понеже вие ни задомявате, ние ще бъдем
наистина богати.“

110

СИД СЕ ОПАСЯВА ОТ ЖЕНИТБАТА

— „Жено, доня Химена, благодаря на
Създателя. На вас, дъщери мои, доня Елвира и доня Сол,
казвам,

че с това ваше задомяване ще спечелим по-голяма
почит;

но узнайте истината, че не аз го уредих:

2200 поиска ви и ви измоли моят господар дон Алфонсо
толкова силно и от цялото си сърце,
че аз в нищо не можах да му откажа.

Аз ви поверих в неговите ръце, дъщери мои, и двете;
поязврайте ми, той ви задомява, а не аз.“

111

ПРИГОТОВЛЕНИЯ ЗА СВАТБИТЕ. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИНФАНТИТЕ. МИНАЯ ПРЕДАВА
СЪПРУГТИ НА ИНФАНТИТЕ. БЛАГОСЛОВИИ И МЕСА. — ПРАЗНЕНИСТВАТА В
ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ДВЕ СЕДМИЦИ. СВАТБИТЕ ЗАВЪРШВАТ; ПОДАРЪЦИ НА
ПОКАНЕНИТЕ. ЖОНГЛЬОРЪТ СЕ ПРОЩАВА СЪС СВОИТЕ СЛУШАТЕЛИ

2205 Тогава почнаха да украсяват двореца,
покриха пода и стените с килими,
пурпурни и копринени платове и скъпи сукна.
Удоволствие би било за вас да живеете и да се
храните в двореца.

Скоро всички рицари се събраха.

2210 *Изпратиха да потърсят инфантите на Карион,
които, възседнали коне, се отправиха към двореца,
прекрасно облечени и богато въоръжени;
пеша и весели, Боже, колко спокойно влизат!
Моят Сид ги посрещна с всичките си васали;
2215 те се поклониха пред него и жена му,
после отидоха да седнат на богато украсена
скамейка.*

*Всички хора на Сид са много разумни,
те не снемат очи от този, който се роди в добър
час.*

Кампейдорът се изправи на крака:

2220 *„Щом трябва да го сторим, защо да се бавим?
Елате тук, Алвар Анес, вие, когото тъй нежно
обичам!*

*Ето моите две дъщери, поверявам ги във вашите
ръце;*

*знаете, че така се уговорих с краля,
аз не искам в нищо да наруша споразумението;*

2225 *вие с вашата ръка ги дайте на инфантите от
Карион;*

нека те получат благослова и да свършим с това.“

Тогава Миная каза: „С удоволствие ще сторя това.“

Те стават и Сид ги предава в неговите ръце.

Миная се обръща към инфантите на Карион:

2230 *„Ето ви пред Миная, вие и двамата сте братя.*

*Чрез ръката на крал Алфонсо, който така ми
заповядва,*

*аз ви доверявам тези дами, — те и двете са
благороднички, —*

*за да ги приемете като свои жени, честно и
почтено.“*

*Те и двамата ги приемат с любов и благодарност,
2235 целуват ръка на моя Сид и на неговата жена.*

*Като направиха това, те излязоха от двореца
и бързо се отправиха към (църквата) света Мария;*

епископът дон Хероме се облече веднага (в одеждите си)

и застана пред вратата на църквата да ги чака;

2240 той им даде благословии и отслужи меса.

Като излязоха от църквата побързаха да се качат на конете;

и препуснаха към пясъчния бряг на Валенсия;

Боже, какви хубави военни игри уредиха там Сид и васалите му,

Смени три коня този, който се роди в добър час.

2245 Моят Сид беше много доволен от това, което виждаше;

инфантите на Карион се показаха добри ездачи.

Те се връщат заедно с дамите, влизат във Валенсия;

в почената крепост сватбите се отпразнуват пищно,

а на другия ден моят Сид постави седем дървени мишени:

2250 преди да отидат на обед, той ги надупчи всички.

Те останаха на сватбите цели петнадесет дена;

към петнадесетия ден благородниците си отиват.

Моят Сид дон Родриго, този, който се роди в добър час,

в парадни коне, мулета, бързи коне,

2255 им подари стотина животни,

мантии, кожени палта и други дрехи в изобилие;

а пари — в несметно количество.

Васалите на моя Сид така се уговориха;

всеки от своя страна беше поднесъл своите подаръци.

2260 Всеки, който желаеше, биваше даряван;

богати се връщат в Кастилия тези, които бяха дошли на сватбите.

Всички тези гости се готвят вече да тръгнат,

вземайки си сбогом от Руи Диас, който се роди в добър час,

и от всичките дами и от благородниците;

*2265 Разделят се, доволни от моя Сид и от неговите
vasali.*

Споменават ги е добро, както е справедливо.

*Дидаго и Фернандо бяха много доволни;
те бяха синове на графа дон Гонсалво.*

Te се върнаха в Кастилия, всички тези поканени,

2270 Сид и зетъвете му останаха във Валенсия.

*Инфантите остават там близо две години,
тях обсипват с много големи любезности.*

Радостен беше Сид, а също и неговите васали.

Дано света Мария и светия отец направят така,

*2275 че да бъде доволен от този брак моят Сид, както и
този, който го одобри.*

Стиховете на тази песен свършват тук.

*Нека Създателят ни помага заедно с всичките свои
светии!*

ТРЕТА ПЕСЕН. ОСКЪРБЛЕНИЕТО В КОРПЕС

112

ЛЪВЪТ НА СИД СЕ ОТВЪРЗВА. ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН СЕ УПЛАШВАТ. СИД
УКРОТЯВА ЛЪВА. ИНФАНТИТЕ ОСТАВАТ ПОСРАМЕНИ

*Във Валенсия се намираше моят Сид с близките
си,*

с него двамата му зетя, инфантите на Карион.

*2280 Излегнал се в едно кресло, Кампейдорът спеше,
случи им се, знайте, една неприятна изненада:
лъвът излезе от клетката и се развързва.*

*Te се видяха в голяма опасност посред двора;
хората на Сид отместват мантиите си,*

*2285 заобикалят креслото и се струпват около своя
господар.*

Фернант Гонсалвес, инфант на Карион,

*2286 (б) не видя нито отворена стая, нито кула,
където да се скрие;*

пъхна се под креслото, толкова много се уплаши;

*Диаг Гонсалвес избяга през вратата,
като викаше: „Не ще видя Карион!“*

*2290 Подслони се под гредата на една преса, обзет от
ужас;*

*извади наметката и долната си дреха съвсем
изцапани.*

*В това време се събуди тоз, който се роди в
добър час;*

*видя креслото, заобиколено от своите храбри мъже:
„Какво става, мои рицари и какво искате?“*

- 2295 — „О, почтени господарю, лъвът ни уплаши.“
Моят Сид опря лакътя си о креслото, изправи се,
туря наметката на плещите си и се отправи към
лъва;
когато го видя, лъвът така се смути,
че склони глава пред моя Сид и наведе лицето си.*
- 2300 Моят Сид дон Родриго го хвана за врата,
и като го водеше с ръката, го тури в клетката.
Всички, които бяха там, останаха учудени
и се върнаха в палата през двора.*
- Моят Сид попита за своите зетове и не ги
намери;*
- 2305 макар че ги викат, никой от тях не отговаря.
Когато ги намериха, те дойдоха съвсем побледнели;
да бяхте само видели, как им се смя целият двор;
най-после моят Сид Кампеадор наложи мълчание.
Инфантите на Карион останаха много посрамени,
2310 Почувствуваха се силно оскърбени от туй, което им
се случи.*

113

МАРОКАНСКИЯТ ЕМИР БУКАР НАПАДА ВАЛЕНСИЯ

*Докато бяха така и изпитваха голяма болка,
войски от Мароко дойдоха да обсадят Валенсия;
2312 (б) те разположиха своя стан в долината на
Куарто,
опънати са петдесет хиляди прекрасни шатри;
това бе емирът Букар, за когото сте чували да се
разказва.*

114

ИНФАНТИТЕ СЕ СТРАХУВАТ ОТ БИТКАТА. СИД ГИ СМЪМРЯ

2315 Моят Сид и неговите хора се зарадваха,

че плячката им ще се увеличи, благодарение на Създателя,

но знайте, че на инфантите от Карион им е много тежко,

понеже не им е приятно да виждат толкова много мавърски шатри.

Двамата братя се оттеглиха на страна:

2320 „Ние пресмятахме печалбата, но не загубата;

сега ще трябва да участвуваме в тази битка;

положително не ще видим Карион,

и дъщерите на Кампейдора ще останат вдовици.“

Нашият Муньо Густиос дочу тяхната тайна,

2325 отиде да предизвести моя Сид Кампейдор:

„Ето че вашите зетове са толкова храбри,

че пред самата битка съжаляват за Карион.

Идете да ги настърчите и нека Създателят ви помага,

нека си стоят спокойно и да не участвуват в битката.

2330 Ние с вас ще излезем победители и Създателят ще ни помогне.“

Моят Сид дон Родриго излезе усмихнат:

„Бог да ви пази, зетове, инфанти на Карион,

държите в обятията си моите дъщери, бели като слънцето!

Аз желая битки, а вие Карион,

2335 останете на почивка във Валенсия,

понеже аз познавам тези маври;

осмелявам се да ги разбия с милостта на Създателя.

краке

Докато така се разговаряха, емирът Букар изпрати да кажат на Сид да изостави Валенсия и да си отиде в мир, иначе той ще го накара да плати за всичкото зло, което му бе сторил. Сид отговори на този, който му бе донесъл известието: «Идете кажете на Букар, този вражки син, че няма да минат и три дни и аз ще му дам това, което иска.»

На другия ден Сид заповяда на всичките си хора да се въоръжат и да потеглят срещу маврите. Тогава инфантите на Карион поискаха да нанесат първите удари; и след като Сид построи в боен ред войските си, дон Ферандо, единият от инфантите, се впуска напред, за да удари един мавър, на име Аладраф. Когато мавърът го видя, също се впусна напред срещу него. Но инфантът, обладан от голям страх, обърна поводите и избяга, като не посмя дори да го дочака.

Перо Бермудос, който яздеше наред с него, като видя това, се хвърли срещу мавъра, бори се с него и го уби. После той взе коня на мавъра, настигна бягащия инфант и му каза: «Дон Ферандо, вземете този кон и кажете на всички, че вие сте убили мавъра, комуто той принадлежеше, и аз ще потвърдя това заедно с вас.»

Инфантът му каза: «Дон Педро Бермудос, много съм ви благодарен за това, което казвате.»

2338 «Дано да видя часа, когато двойно ще ви се отплатя за това!»

2340 Двамата се върнаха заедно.

2340 Дон Педро потвърди това, за което се хвалеше Ферандо.

Това се хареса на моя Сид и на всичките му васали;

«Ако пожелае Бог нашият небесен отец, отсега нататък

двамата ми зетове ще бъдат храбри на бойното поле.»

Ето какво те казват, а войските се приближават;

*2345 в мавърската войска барабаните забиват;
много от християните останаха учудени,
понеже никога не бяха ги виждали, като насконо дошли.*

*Но най-много се учудват Диаго и Ферандо,
те никога не биха дошли тук по своя воля.*

*2350 Чуйте какво каза този, който се роди в добър час:
«Хей, Пер Бермудос, мой скъп племеннико!
Пази ми Диадаго, пази ми Фернандо,
двамата ми зетя, тези същества, които много обичам,
че маврите, с божия помощ, не ще се задържат на бойното поле.»*

116

ПЕДРО БЕРМУДОС НЕ СЕ ИНТЕРЕСУВА ОТ ИНФАНТИТЕ. МИНАЯ И ДОН ХЕРОНИМО ИСКАТ ПЪРВОТО МЯСТО В БИТКАТА

*2355 — «Заяявам ви, Сиде, съвсем приятелски,
че днес инфантите не ще ме имат за наставник;
да бди над тях който иска, защото малко ме е грижса.*

*Аз с моите хора искаме да ги бием напред,
вие с вашите дръжте здраво назад;*

2360 ако се яви опасност, ще ми помогнете.»

В този момент пристигна Миная Алвар Анес:

*2361 (б) «Слушайте, о Сиде, верни Кампеадоре!
Тази битка Създателят ще я води,
а също и вие, тъй достоен да имате неговата подкрепа.*

Наредете ни да ги нападнем от която страна искате

2365 и всеки ще изпълни дълга, който му се пада.

Ще видим какво ще стане с божия помощ и с вашето щастие.»

Моят Сид каза: «Нека имаме повече спокойствие.»

Ето епископът дон Жероме, много добре въоръжен.

Предвестник на успеха, той се спря пред Кампейдора:

2370 «Днес отслужих за вас месата на светата Троица.

За това аз напуснах своята страна и дойдох да ви потърся,

*зашото имах желание да убия някой мавър;
бих искал да прославя своя орден и ръцете си,
и за да нанеса тези удари, искам да бъда в първите
редове.*

*2375 Аз нося знаме със сърни и оръжия с емблеми,
и ако е угодно Богу, бих желал да ги изпитам,
за да може сърцето ми да се зарадва
и вие, мой Сиде, да бъдете по-доволен от мен.
Ако не ми сторите тази милост, аз ще се разделя с
vas.»*

*2380 Тогава моят Сид каза: «Това, което искате, ми се
харесва.*

*Ето, маврите са пред очите ви, идете и ги
нападнете.*

Ние ще видим оттука как се бие абатът.»

ЕПИСКОПЪТ ЗАПОЧВА БИТКАТА. СИД НАПАДА. ТОЙ НАХЛУВА В МАВЪРСКИЯ СТАН

*Епископът дон Жероме се хвърли в атака
и се впусна да ги нападне в края на техния стан.*

*2385 За негово щастие и понеже Бог го обичаше,
при първите удари той уби двама маври.
Дръжката му се счупи и той се хвана за меча.
Епископът вършише подвizi, Боже, как храбро се
биеше!*

Той уби двама с копието и двама с меча.

2390 *Маврите са многобройни, заобикалят го отвсякъде, нанасяха му силни удари, но не могат да пробият доспехите му.*

*Тоз, който се роди в добър час, го следеше с очи,
хвана щита си и наведе копието,
пришпори своя бързоног кон Бабиека*

2395 *и се впусна да бие маврите от сърце и душа.*

*Кампейдорът се вряза в първите редове,
повали седмина и уби четирима.*

Така бе угодно на Бога и това бе победата.

Моят Сид със своите се впусна да ги преследва;

2400 *бихте видели да се късат толкова въжета, да се изтръгват коловете*

и да се събарят по земята подпорите със своите украшения.

Воините на Сид изгонват тези на Букар от шатрите им.

**ХРИСТИЯНИТЕ ПРЕСЛЕДВАТ ПРОТИВНИКА. СИД НАСТИГА И УБИВА БУКАР.
ЗАВЛАДЯВА МЕЧА ТИСОН**

Изгонват ги от шатрите, впушкат се да ги преследват;

бихте видели толкова ръце с ризниците да падат отстрани,

2405 *толкова глави със шлемовете си да падат по бойното поле,*

коне без ездачи да препускат по всички страни.

Преследването продължи цели седем мили.

Моят Сид се впусна да преследва емира Букар:

«Върни се тук, Букар! Ти дойде отвъд морето.

2410 *Трябва да срециш Сид, този с голямата брада,*

ще се целунем двама и ще завържем приятелство!»

Букар отговори на Сид: «Бог да порази такова приятелство!»

Държиш меч в ръка и виждам, че пришпорваш коня;

*както ми се струва, искаш да го опиташ в тялото
ми.*

*2415 Но ако конят ми не се спъне или не падне с мен,
ти не ще ме настигнеш до самото море.“*

*Тогава моят Сид отговори: „Това не ще бъде
истина.“*

*Добър кон има Букар и той прави големи
скокове,*

но Бабиека, този на моя Сид, го догонва.

*2420 Сид настигна Букар на три разтега от мореко,
замахва с Колада и му нанесе силен удар,
изби всичките рубини от шлема му,
разцепи шлема и като разсече тялото,
мечът достигна до кръста.*

*2425 Сид уби Букар, емира отвъд морето,
и спечели Тисон, който струва хиляда златни марки.
Той победи в тази чудесна и огромна битка.*

*Тук моят Сид се прослави, както и всички, които са
с него.*

**ВОИННИТЕ НА СИД СЕ ВРЪЩАТ ОТ ПРЕСЛЕДВАНЕТО. СИД Е ДОВОЛЕН ОТ СВОИТЕ
ЗЕТЬОВЕ, ТЕ СА ПОСРАМЕНИ. ПЛЯЧКАТА ОТ ПОБЕДАТА.**

*Натоварени с тази плячка, те вече се
завръщат;*

2430 всички, знайте, разграбиха напълно стана.

*Бяха стигнали до шатрите с този, който се роди в
добър час.*

*2433 Моят Сид Руи Диас, славният Кампейдор,
с двата меча, които той много ценеше,
се носеше бързо по осятото с трупове поле;*

*2435 подплата на шлема е по лицето му и качулката
отхвърлена, назад;*

подплатата на гънки му падаше върху косите.

2455 Отвсякъде пристигат неговите васали;

2438 моят Сид видя нещо, от което остана доволен;

повдигна очи и погледна пред себе си
2440 и видя, че идат Диаго и Фернандо;
те и двамата са синове на графа дон Гонсалво.
Развесели се моят Сид и приятно се усмихваše:
„Ето ви, мои зетьове, и двамата вие сте мои
синове!

Знам, че сте доволни да се сражавате;
2445 ще отидат добри вести за вас в Карион,
за това, как разбихме емира Букар.
Както се надявам на Бога и на всичките му светии,
ние ще останем доволни от тази победа.“

В този момент пристигна Миная Алвар Анес;
2450 той носи на врата си щита, цял изпобит от удари с
меч;
а ударите от копия нямат чет;
тези, които му бяха нанесли, не го бяха засегнали.
Кръвта се стича по лакътя;
той е убил повече от двадесет маври;
2455 „Слава на Бога, небесния отец,
и на вас, Сиде, който се родихте в добър час.
Вие убихте Букар и ние спечелихме битката.
Всички тези богатства са ваши и на вашите васали.
2460 И вашите зетьове се проявиха тук,
умориха се да се бият с маврите на бойното поле.“
Моят Сид каза: „Аз съм доволен от това;
щом сега са храбри, занапред те ще бъдат славни.“
Сид каза това от добро сърце, но те го вземаха на
присмех.

2465 Цялата плячка пристигна във Валенсия,
моят Сид и неговите васали са радостни,
зашпото всекиму се падна дял от шестстотин
сребърни марки.

Когато зетьовете на моя Сид взеха това
богатство

от тази победа и го скътха като свое притежание,
2470 те помислиха, че никога през живота си не ще
бъдат в нужда.

*Всички във Валенсия бяха много добре снабдени:
добра храна, хубави кожи и наметки.
Много са весели моят Сид и неговите васали.*

120

СИД Е ДОВОЛЕН ОТ ПОБЕДАТА СИ И ОТ СВОИТЕ ЗЕТЬОВЕ (ПОВТОРЕНИЕ)

*Радостен бе този ден в двора на Кампейдора,
2475 след като те спечелиха тази битка и (Сид) уби
емира Букар,
той дигна ръка и поглади брадата си:
„Слава на Христа, който е господар на света,
понеже виждам това, което толкова желаех,
че двата ми зетя се сражаваха с мен на бойното
поле;
2480 добри вести ще отидат за тях в Карион,
как те се прославиха и принесоха нам полза.“*

121

ПОДЯЛБА НА ПЛЯЧКАТА

*Грамадна е плячката, която всички спечелиха;
те вече взеха една част, а другата я туриха на
сигурно място.
Моят Сид, този, който се роди в добър час, заповядва
2485 от тази битка, която спечелиха,
всеки да вземе своя законен дял
и да не бъде забравена петата част на моя Сид.
Те всички правят така, защото са споразумели.
На Сид се паднаха за петата му част шестстотин
коня,
2490 много товарни животни и много камили;
те са толкова много, че не могат да се преброят.*

122

СИД, НА ВЪРХА НА СВОЯТА СЛАВА, МИСЛИ ДА ВЛАДЕЕ МАРОКО. ИНФАНТИТЕ НА
КАРИОН СА БОГАТИ И ПОЧИТАНИ В ДВОРА НА СИД

*Кампейдорът беше спечелил цялата тази
плячка.*

„Слава на Бога, който е господар на света!

Някога аз бях беден, сега съм богат,

понеже имам пари, земи, злато и почести,

а инфантите на Карион са мои зетове;

изтръгвам победи по милостта на Създателя,

маври и християни се боят много от мен.

Там в Мароко, където са джамиите,

2500 че може би някоя нощ ще бъдат нападнати от мен,

те се страхуват, но аз не мисля такова нещо:

не ще отида да ги търся, ще остана във Валенсия,

те ще ми плащат данък, ако помогне Създателят,

било че го плащат на мен или на когото кажа.

2505 Голяма радост владее във великата Валенсия

за всичките дружини на моя Сид Кампейдор

2508 за тази победа, която спечелиха със все сърце;

2507 много се радват и двамата му зетове;

2509 пет хиляди марки се спечелили и двамата;

2510 за много богати се смятат инфантите на Карион.

Заедно с другите те дойдоха в двора;

тук заедно със моя Сид е и епископът дон Хероме,

добрият Алвар Анес, храбър воин,

и много други, които е отгледал Кампейдорът;

2515 когато влязоха инфантите на Карион,

Миная ги посрещна от името на моя Сид

Кампейдор:

Елате тук, сватове, ние сме чрез вас на по-голяма

почит.“

Когато те пристигнаха, зарадва се Кампейдорът:

„Вижте тук, мои зетове, добродетелната ми

жена

2520 и двете ми дъщери доня Елвира и доня Сол;

нека те нежно ви целуват и ви служат от сърце.

2524 Слава на света Мария, майка на нашия Господ бог!

2525 С вашата женитба вие ще добиете почит.

Добри вести за вас ще отидат в земите на Карион.“

ИНФАНТИТЕ СЕ ХВАЛЯТ. ТЕ СТАВАТ ПРЕДМЕТ НА ПОДИГРАВКИ.

На тези думи отговори инфантът дон Ферандо:

*„Хвала на Създателя и вам, почтени Сиде,
ние имаме толкова богатства, че не могат да се изброят;*

*2530 заради вас ние се бихме и се прославихме,
2522 победихме маврите на бойното поле и убихме
2523 този емир Букар, явен предател.
2531 Погрижете се за останалото, а своето го държим в
безопасност.“*

*Васалите на моя Сид седяха и се усмихваха:
те знаеха кой се беше сражавал най-добре и кой взе
участие в преследването,*

но там те не намериха ни Дидало, ни Ферандо.

*2535 Поради тези насмешки, които васалите им
отправяха,
като им се подиграваха жестоко ден и нощ,
двамата инфанти замислиха нещо лошо.*

*Двамата се оттеглиха настрана, достойни братя
са един на друг;
в това, което те говориха, неискаме да имаме дял;*

*2540 — „Да си вървим в Карион, ние много се бавим тук.
Големи и прекрасни са богатствата, които
притеежаваме,
не ще можем да ги изразходваме, докато сме живи.*

**ИНФАНТИТЕ РЕШАВАТ ДА ОПОЗОРЯТ ДЪЩЕРИТЕ НА СИД. МОЛЯТ СИД ДА ИМ
ПОЗВОЛИ ДА ЗАВЕДАТ ЖЕННИТЕ СИ В КАРИОН. СИД СЕ СЪГЛАСЯВА. ТОЙ ДАВА
ЗЕСТРА НА СВОИТЕ ДЪЩЕРИ. ИНФАНТИТЕ ПОДГОТВЯТ ЗАМИНАВАНЕТО СИ.
ДЪЩЕРИТЕ СЕ ПРОЩАВАТ С БАЩА СИ**

*Да поискаме от Сид Кампейдор нашите жени;
да кажем, че ще ги заведем в земите на Карион,*

2545 че ще им покажем къде са техните феодални владения.

Ще ги изведем от Валенсия и от властта на Кампейдора;

*после по пътя ще постъпим, както искаме,
за да не ни напомнят какво се случи с лъва.*

По рождение ние сме от графовете на Карион

2550 Ще отнесем големи богатства, които струват много,

ще се подиграем с дъщерите на Кампейдора.“

*— „С тези богатства ще бъде винаги богати хора,
ще можем да се оженим за дъщерите на крале или императори,*

зашото по рождение ние сме от графовете на Карион.

*2555 Така ще се подиграем с дъщерите на Кампейдора,
преди да ни припомнят приключението с лъва.“*

С това намерение двамата се завърнаха (в двора).

Фернант Гонсалес наложи мълчание в двора и заговори:

„Създателят да ви пази, Сиде Кампейдор!

*2560 Угодна да бъде на доня Химена и първо на вас,
и на Миная Алвар Анес и на всички, които са тук,
молбата ни:*

*дайте ни нашите жени, които имаме с благословии;
ние ще ги заведем в нашите земи на Карион,*

2564 ще ги въведем в именията, които им дадохме в наследство,

2565 вашите дъщери ще видят това, което ние притеежаваме,

и какво ще наследят децата, които бихме имали.“

2569 Моят Сид не подозираше безчестието;

2568 „Ще ви дам дъщерите си и нещо от моя имот;

*2570 вие им дадохте в дар градове в земите на Карион,
аз искам да ви дам в зестра три хиляди сребърни марки;*

*ще ви дам мулета и парадни коне, прекрасни и добре
охранени,*

силни и бързи бойни коне

и много сукнени и копринени дрехи;

2574 ще ви дам двата меча Колада и Тисон,

*а вие знаете много добро, че ги спечелих като храбър
воин;*

*двамата сте мои синове, понеже ви давам
дъщерите си;*

вие отнасяте най-скъпото от моето сърце.

Нека да го знаят в Галисия, в Кастилия и в Леон,

2580 с какви богатства изпращам аз двамата си зетя.

Пазете моите дъщери, които са ваши жени;

ако ги пазите добро, ще ви възнаградя и аз добро.“

Инфантите на Карион му обещаха това.

Те веднага приемат дъщерите на Кампейдора;

*2585 и започват да събират това, което Сид им е
определил.*

Когато бяха напълно задоволени,

инфантите на Карион наредиха да се товари.

Голямо е оживленietо във великата Валенсия,

*всички се въоръжават и стремително възсядат
конете,*

*2590 за да съпроводят дъщерите на Сид до земите на
Карион.*

*Te вече се готвят да тръгнат, раздялата
настъпва.*

Двете сестри, доня Елвира и доня Сол

коленичиха пред Сид Кампейдор:

*„Милост просим, татко, нека Създателят ви
помага!*

2590 Вие ни създадохте, нашата майка ни роди;

двамата сте пред нас, сеньор и сеньора.

Сега ни изпращате в земите на Карион,

наш дълг е да сторим, каквото ни заповядате.

Но ние и двете ви молим за една милост:

2600 изпращайте ни вести за вас в земите на Карион.“

Моят Сид ги презърна и ги целуна и двете по устата.

125

ХИМЕНА СЕ ПРОЩАВА С ДЪЩЕРИТЕ СИ. СИД ЯХВА КОНИЯ, ЗА ДА ИЗПРАТИ ПЪТНИЦИТЕ. ЛОШИ ПРЕДЗНАМЕНОВАНИЯ

Това направи той, а майката удвои своята нежност:

„Вървете, мои щерки, нека Създателят ви пази отсега нататък!

Любовта на вашия баща и моята ви съпровождат.

2605 *Идете в Карион, където са вашите владения, както вярвам, добре съм ви задомила.“*

Te целунаха ръцете на баща си и на майка си; и двамата ги благословиха и им дадоха своята прошка.

2610 *Моят Сид и другите намислиха да тръгват, с богати премени, с конете и оръжията си.*

Инфантите вече излизаха от славната Валенсия, след като се прощават с дамите и с всичките им дружини.

През Валенсианските градини те устроиха военни игри;

весело язди моят Сид с всичките си дружини.

2615 *Този, който в добър час препаса меч, видя по птиците,*

че тези женитби ще бъдат опетнени.

Не може да се върне назад, понеже е задомил и двете.

126

СИД ИЗПРАЩА ФЕЛЕС МУНЬОС С ДЪЩЕРИТЕ СИ. ПОСЛЕДНО СБОГОМ. СИД СЕ ВРЪЩА ВЪВ ВАЛЕНСИЯ. ПЪТНИЦИТЕ ПРИСТИГАТ В МОЛИНА. АБЕНГАЛВОН ГИ ПРИДРУЖАВА ДО МЕДИНА. ИНФАНТИТЕ ЗАМИСЛЯТ ДА УБИЯТ АБЕНГАЛВОН

„Къде си ти, мой племеннико Фелес Муньос?

Ти си първи братовчед на двете ми дъщери от душа и сърце!

2620 Заповядвам ти да отидеш с тях до самия Карион, където ще видиш владенията, които са дадени на дъщерите ми,

и с тези вести ще се върнеши при Кампейдора.“

Фелес Муньос каза: „Ще го сторя от душа и сърце.“

Миная Алвар Анес се спря пред моя Сид:

2625 „Да се върнем, Сиде, във великата Валенсия; и ако на Бог бъде угодно и на Създателя, нашия отец,

ще отидем да ги видим в земята на Карион.“

— „Поверяваме ви на Бога, доня Елвира и доня Сол, постъпвайте така, че да можем да се гордеем с вас.“

2630 Зетъзовете отговориха: „Нека бог пожелае това.“

Голяма бе скръбта при раздялата.

Бащата и дъщерите плачат от сърце, а също и рицарите на Кампейдора.

„Слушай, ти, племеннико, Фелес Муньос!

2635 Ще минете през Молина и ще преспите там една нощ;

поздравете приятеля ми Абенгалвон, нека приеме най-радушно моите зетъзове, кажи му, че изпращам дъщерите си в земите на Карион,

да ги снабди с всичко, от което биха имали нужда,

2640 а после, от уважение към мен, да ги съпроводи до Медина.

За всичко, което той стори, аз добре ще го възнаградя.“

Te се разделиха, както се изтръгва нокътят от месото.

Роденият в добър час се завърна вече във Валенсия.

Инфантите се готвят да си тръгнат;

2645 те се спряха в Санта Мария д'Алварасин;

*инфантите на Карион бързат, колкото могат;
ето ги в Молина при мавъра Абенгалвон.*

*Когато мавърът разбра това, зарадва се от сърце;
излезе да ги посрещне с големи изблици на радост;*

2650 Боже, как им угажда всичко по тяхно желание!

*На другия ден сутринта той тръгна с тях на път
и нареди да ги придружават двеста конника;*

те минаха планините, които се наричат Лусон,

*2656 пресякоха Арбухуело и пристигнаха в Халон;
отпочинаха на мястото, което се нарича Ансарера.*

*2654 Мавърът поднесе своите подаръци на дъщерите на
Сид,*

*2655 а на инфантите от Карион по един кон;
мавърът направи всичко това от любов към Сид
Кампейдор.*

*Като видяха богатството, което мавърът
показваше,*

2660 двамата братя замислиха предателство:

*„Понеже ще изоставим дъщерите на Кампейдор,
ако можехме да убием мавъра Абенгалвон,
всичките му богатства ще бъдат наши.*

*Ще ги пазим на сигурно място, както и именията ни
в Карион.*

*2665 никога Сид Кампейдор не би имал удовлетворение от
нас.“*

*Докато инфантите обмисляха това вероломство,
един мавър, който знаеше латински, ги разбра;*

и без да пази тайна, той каза това на Абенгалвон:

*„Управителю, пази се от тези, говоря като на мой
господар:*

*2670 чух инфантите на Карион да замислят твоята
смърт.“*

той пътуваше със своите двеста (воини);
и като си играеше с оръжието си, се спря пред
инфантите;
това, което мавърът каза, не се хареса на
инфантите:
*2677 „Ако не се спирах от уважение към моя Сид от
Бивар,*
бих ви сторил такова нещо, че по цял свят ще се
разчуе,
и бих върнал обратно на верния Сид дъщерите му;
2680 вие никога не бихте влезли в Карион.“

128

МАВЪРЪТ СЕ ВРЪЩА В МОЛИНА, ПРЕДЧУВСТВУВАЙКИ НЕЩАСТИЕТО С ДЪЩЕРИТЕ
НА СИД ПЪТНИЦИТЕ ВЛИЗАТ В КРАЛСТВО КАСТИЛИЯ. ПРЕСПИВАТ В ДЪБОВАТА
ГОРА КОРПЕС. НА СУТРИНТА ИНФАНТИТЕ ОСТАВАТ САМИ СЪС СВОИТЕ ЖЕНИ И СЕ
ГOTVAT DA GI IZTEZAVAT. BEZPOLEZNI MOLBI NA DONIA SOL. — JESTOKOST NA
ИНФАНТИТЕ.

*2675 „Кажете ми, какво ви сторих, инфанти на Карион?
Аз ви служих без измама, а вие уговаряхте моята
смърт.*
*2681 Тук аз се разделям с вас като с хора зли и предатели.
Ще си отида с ваше позволение, дони Елвира и доня
Сол;*
малко ценя славата на тия от Карион.
Бог, който е господар на целия свят, и така да
поиска и да направи,
*2685 че Кампейдорът да остане доволен от тази
женитба.“*
Това им каза той и си тръгна;
като си играеше с оръжието, той премина Халон;
понеже бе разумен човек, той се върна в Молина.
Инфантите на Карион напуснаха вече
Ансарера;
*2690 почват да пътуват ден и нощ;
наляво оставят Атиенса, непристъпна скала,
после минават планината на Миедес,*

в Монтес Кларос те пришпорват конете;
наляво оставят Гриса, която Аламос основа,
2695 там се намират пещерите, в които той затвори
Елфа;

надясно оставят Сант Естеван, разположен по-далеч.

*Инфантите навлязоха в дъбовата гора на Корпес,
Хълмовете са високи, клоните се издигат до
облаците*

и дивите зверове обикалят наоколо.

2700 Намериха една полянка с бистър извор;
инфантите на Карион заръчаха да се опъне
шатрата;

там те прекараха нощта с всички ония, които ги
придружаваха:

*прегърнали своите жени, те им засвидетелствуват
любов,*

но зле им я изявиха, когато изгря слънцето.

2705 Те поръчаха да се натоварят мулетата с
многото богатства,

*свиха шатрата, където бяха нощували,
а техните слуги заминаха напред;
понеже така бяха заповядали инфантите на Карион
никой да не остане, ни жена, ни мъж,*

2710 освен двете им жени доня Елвира и доня Сол:
те искат да се забавляват с тях по свое желание.

*Всички са си вече отишли, останали са само те
четиридцата,*

инфантите на Карион замислиха голямо злодействие:

„Повярвайте, доня Елвира и доня Сол,

2715 *в тези диви гори, тук ще бъдете опозорени.
Днес ще се разделим и вие ще бъдете изоставени от
нас;*

не ще имате дял в земите на Карион.

Тази вест ще стигне до Сид Кампейдор;

така ние ще си отмъстим за случката с лъва.“

2720 Тогава те им събличат наметките и кожените палта,

оставят ги по долно облекло, по риза и туника.

*Те са си турили шпори, злите изменници,
хващат дебелите и здрави ремъци.*

Като видяха дамите това, доня Сол заговори:

*„Молим ви, за бога, дон Диего и дон Ферандо,
вие имате два здрави и остри меча,
единият наричат Колада, другия Тисон,
отрежете ни главите и ние ще станем мъченици.*

Маври и християни ще говорят за това деяние,

че не защото сме го заслужили, ние търпим това.

Не вършете такова злодеяние с нас:

ако ни биете, вие ще се унижите;

*ще ви се иска сметка в съдилищата или пред
кортесите.“*

Молбите на дамите не им никак помогнаха.

*2735 Тогава инфантите започнаха да ги бият;
с гъвкавите колани те ги нараняват жестоко,
с острите шпори, които те болезнено чувствуват,
те им раздраха и на двете ризите и месата;
чиста кръвта опръскваше техните туники.*

Те чувствуват болката дълбоко в сърцето си.

*Какво щастие би било за тях, ако Създателят
поискаше*

Да се появи в този момент Сид Кампейдорът!

*Те толкова ги биха, че (дамите) изгубват съзнание;
окървавени са ризите им и целите им туники.*

*2745 Уморени са от ударите и двамата,
понеже се надпреварваха, кой ще удря по-силно.*

*Доня Елвира и доня Сол не могат вече да говорят;
смятайки ги мъртви, ги оставят в дъбовата гора на*

Корнес.

*Отнеха им наметките и хермелиновите кожи,
2750 оставят ги измъчени, по риза и туника,
плячка на горските птици и на дивите зверове.
Оставиха ги, че са) мъртви, знайте, а не, че са
живи.*

*Какво щастие би било, ако се явеше тогава Сид Руи
Диас!*

130

ИНФАНТИТЕ СЕ ХВАЛЯТ С ПОДЛОСТТА СИ

*2754 Инфантите на Карион ги оставиха (мислейки, че са)
мъртви,
2755 понеже една на друга не могат да си помогнат.
Te се хвалят през горите, където минават;
„Сега сме отмъстени за нашите женитби.
2759 Не трябваше да ги вземем дори за наложници, ако не
бяхме молени,
2760 те не бяха ни равни, за да бъдат в нашите обятия.
Така ще бъде отмъстено за безчестietо с лъва.“*

131

ФЕЛЕС МУНЬОС ПОДОЗИРА ИНФАНТИТЕ. ТОЙ СЕ ВРЪЩА НАЗАД ДА ТЪРСИ
ДЪЩЕРИТЕ НА СИД. СЪЖИВЯВА ГИ И ГИ ПРЕНАСЯ НА СВОЯ КОН ДО САН ЕСТЕВАН
ДЕ ГОРМАС. ДОСТИГА ДО СИД ВЕСТТА ЗА НЕГОВОТО БЕЗЧЕСТИЕ. МИНАЯ ОТИВА В
САН ЕСТЕВАН ДА ПРИБЕРЕ ДАМИТЕ. СРЕЩА НА МИНАЯ С БРАТОВЧЕДКИТЕ МУ

*Така се хвалеха инфантите на Карион.
Но аз ще ви кажа за този Фелес Муньос,
2765 който беше племенник на Сид Кампелдора;
пратиха го да отиде напред, но това не бе по негово
желание.
Из пътя, по който вървеше, той има скръбно
предчувствие,
от всички други той се отдели на страна,
Фелес Муньос навлезе в една гъста гора,
2770 за да види, дали идат и двете му братовчедки*

или да узнае какво са направили инфантите на Карион.

Видя ги да идват и чу техния разговор,
те не го видяха и не заподозряха нищо;
знайте сигурно, че ако го бяха видели, не би избягнал смъртта.

2775 Инфантите се отдалечават и пришпорват конете си.

Фелес Муньос се върна по техните следи,
намери примрели двете си братовчедки.

Като извика: „Братовчедки, братовчедки“ бърже слезе от коня,

привърза го и се отправи към тях:

2780 „О, братовчедки, мои братовчедки, доня Елвира и доня Сол,

зле постъпиха с вас инфантите на Карион!

Дано Бог им прати тежко наказание.“

Той ги връща и двете в съзнание,
но те са толкова премалели, че не могат нищо да кажат.

2785 Сърцето му се късаше от печал,
когато извика: „Братовчедки, братовчедки, доня Елвира и доня Сол!

Свестете се, братовчедки, от любов към Създателя!

Докато е още ден, преди да настъпи нощта,
за да не ни изядат дивите зверове в тази гора!“

2790 Доня Елвира и доня Сол постепенно дохождат на себе си;

отвориха очи и видяха Фелес Муньос.

„Дръжте се, братовчедки, от любов към Създателя!

Щом инфантите на Карион не ме намерят,
те бързо ще ме потърсят;

2795 ако Бог не ни помогне, ние ще умреме тук.“

С голяма мъка проговори доня Сол:

„Кампейдорът нашият баща, да ви възнагради
затова, мой братовчеде,

дайте ни вода и нека Създателят ви пази.“

В една нова и хубава шапка, която

2800 Фелес Муньос бе взел от Валенсия,
почерпи вода и даде да пият на своите братовчедки;
те са в много окаяно положение и той ги напои
добре.

Той толкова ги моли, че най-после ги приведигна,

продължи да ги ободрява и утешава,

2805 докато те се съвзеха, и той ги взе и двете
и бързо ги настани на коня;
покри ги с наметалото си и двете,
хвана коня за поводите и веднага се отдалечи с тях.
И тримата господа сами през дъбовата гора на

Корпес,

2810 *на мръкване, те излязоха от планините;*
пристигнаха при брега на Дуero,
Остави ги в кулата на доня Урака.
Фелес Муньос отиде в Сан Естеван,
където намери Диаг Телес, васал на Алвар Анес;
2815 *като узна за станалото, той се много натъжи;*
взе със себе си коне и подходящи дрехи
и отиде да прибере доня Елвира и доня Сол;
отведе ги в Сан Естеван
и там, колкото му бе по силите, им оказа почит.

2820 *Жителите на Сан Естеван, които са винаги*
любезни,
като узнаха за случката, много се натъжиха;
дадоха на дъщерите на Сид храна.
Te престояха там до своето оздравяване.

Инфантите на Карион продължаваха да се
хвалят.

2824 (б) *Вестта за това се пръсна по цялата страна;*

2825 *добрият крал дон Алфонсо много се опечали.*

Новините достигат до великата Валенсия;
когато съобщиха това на моя Сид Кампейдор,

*той дълго мисли и размисли;
и вдигна ръката си и хвана брадата си:
„Хвала на Христа, който е господар на света,
за честта, която ми сториха инфантите на*

Карион;

*кълна се в брадата си, която никой не е дърпал,
че инфантите на Карион няма да спечелят от това,
а дъщерите си аз пак ще задомя добре.“*

2835 Моят Сид бе много огорчен и целият му двор

2835 (б) и Алвар Анес (е съкрушен) от сърце и душа.

*Яхнаха конете Миная, Пер Бермудос
и Мартин Антолинес, превъзходният бургосец,
с двеста рицаря, които Сид им повери;
поръча им настоятелно да пътуват ден и нощ
2840 и да доведат дъщерите му във великата Валенсия.
Te не се бавят да изпълнят заповедта на своя
сензор;*

*препускат бързо, пътувайки ден и нощ:
пристигнаха в Гормас, добре защитена крепост;
там, вярно е, те преспаха една нощ.*

*2845 В Сант Естеван пристигна известие,
че Миная иде да потърси двете си братовчедки.*

*Хората от Сант Естеван, добри люде,
посрещат Миная и неговите воини,
предлагат на Миная оная нощ храни в изобилие;*

*2850 той не пожела да ги вземе, но много им благодари за
тях:*

*„Благодаря, жители на Сант Естеван, вие сте люде
благонравни,*

*за честта, която ни оказахте в този случай;
много ви благодари моят Сид оттам, където се
намира,*

а също и аз, който съм тук.

*2855 Наистина Бог от небесата да ви възнагради за
това.“*

Всички му благодарят и остават доволни от него;

те потърсиха жилище, където да починат тази нощ.

Миная отива да види братовчедките си там, където са;

дона Елвира и доня Сол вдигат очи към него:

2860 „Ние сме ви толкова благодарни, като че виждаме Създателя,

а вие благодарете нему, че сме още живи.

На спокойствие във великата Валенсия

2862 (б) ще можем да разкажем за нашето огорчение.“

132

МИНАЯ И БРАТОВЧЕДКИТЕ МУ ТРЪГВАТ ОТ САН ЕСТЕВАН. СИД ИЗЛИЗА ДА ГИ ПОСРЕЩНЕ

*Дамите и Алвар Анес проливаха сълзи,
а Пер Бермудос ям (говори) така:*

*2865 „Дона Елвира и доня Сол, не се беспокойте,
понеже сте живи и здрави и не чувствувате болка.
Загубихте брак, можете да спечелите по-добър.*

Дано да видим деня, в който ще можем да отмъстим за вас!“

Преспиват там онай нощ и голяма радост царува между тях.

2870 На другия ден сутринта те се готовят да тръгнат.

*Жителите на Сан Естеван ги съпровождат до Рио д'Амор, като ги развличат;
от другия бряг те се разделиха и се върнаха обратно,
а Миная с дамите продължиха пътя си.*

*2875 Те преминаха Алкосеба и оставиха Гормас вдясно,
в местността Вадо де Рей те преминаха реката,
в града Берланга отдоха да починат.*

*На другия ден сутринта тръгват на път,
в града, наречен Медина, отдоха да се подслонят,
а от Медина до Молина отиват още за един ден;*

*мавърът Абенгалвон се зарадва много,
излезе да ги посрещне с голямо удоволствие,
от любов към Сид, той им даде богата вечеря.
Оттам те тръгват направо за Валенсия.*

2885 *Известието пристигна до този, който се роди в добър час,*

*той яхва бързо коня и излиза да ги посрещне;
играе с оръжието си и е много весел.*

*Моят Сид отиде да прегърне дъщерите си,
целуна ги и двете и наново се усмихна:*

2890 *„Дойдохте ли си, щерки мои? Бог да ви пази от зло!
Аз приех този брак, не можех да се противопоставя.
Да бъде угодно на Създателя, който е на небето,
да ви видя по-добре задомени в бъдеще.*

Да ми даде Бог да си отмъстя на моите зетове!“

2895 *Дъщерите целунаха ръце на баща си.
Всички влязоха в града, като въртяха оръжията си;
майка им Химена се зарадва много, като ги видя.*

Този, който се роди в добър час, не пожела да се бави, той се

сговори тайно с васалите си

2900 *и реши да извести краля Алфонсо от Кастилия,*

133

СИД ИЗПРАЩА МУНЬО ГУСТИОС ДА ТЪРСИ ПРАВОСЪДИЕ ОТ КРАЛЯ. МУНЬО НАМИРА КРАЛЯ В СААГУН И МУ ИЗЛАГА МИСИЯТА СИ. КРАЛЯТ ОБЕЩАВА УДОВЛЕТВОРЕНIE

*„Къде си ти, Муньо Густиос, мой доблестни
vasale?*

В добър час те отгледах в своя двор!

Занеси това известие в Кастилия на краля Алфонсо:

2905 *целуни му ръка от душа и сърце заради мен,
— та аз съм негов васал и той е мой сеньор, —
от това безчестие, което ми нанесоха инфантите,
добрият крал да се опечали от душа и сърце.
Омъжи твой моите дъщери, не им ги дадох аз;*

когато много позорно инфантите ги изоставиха,
2910 ако в това има за нас безчестие,
малко или голямо, то изцяло пада върху моя сеньор.
Те взеха от мен грамадни богатства
и това може да ме огорчи, колкото и другата обида.
Нека той ми ги извика на съд, в съдебно заседание
или пред кортесите,
2915 за да ми дадат удовлетворение инфантите на
Карион,
зашото е много голямо огорчението дълбоко в
моето сърце.“
Муньо Густиос се качва бързо на коня;
придружават го двама рицари, за да му бъдат в
услуга,
и няколко оръженосци от дома на Сид.
2910 Излязоха от Валенсия и препускат, колкото
могат,
не си дават почивка ден и нощ.
(Муньо Густиос) намери краля дон Алфонсо в Саагун.
Той е крал на Кастилия и крал на Леон
и на Астуриите, разбира се, на Сан Салвадор,
2925 чак до Сантияго, на всичко това той е господар,
и галисийските графове го признават за свой сеньор,
Щом слезе от коня, този Муньо Густиос
се поклони на светиите и се помоли на Създателя;
той се отправи към палата, където беше дворът;
2930 с него са двамата рицари, които го придружават
като свой сеньор.
Щом влязоха сред събранието в двореца,
кралят ги забеляза и позна Муньо Густиос;
той стана и ги прие много добре.
Пред краля Алфонсо преклони колене,
2935 и му целуна краката този Муньо Густиос:
„Милост, кралю, в много кралства ви наричат
сензор!
Ръцете и краката ви целува Кампейдорът;
той е ваш васал и вие сте негов сеньор.

*Вие задомихте дъщерите му за инфантите на
Карион,*

2940 това бе почетен брак, понеже вие го пожелахте!

Вие вече знаете, каква чест бе това за нас,

и как ни осрамиха инфантите на Карион;

зле са били бити дъщерите на Сид Кампейдор;

пребити и разсъблечени с голям позор,

*2945 изоставили ги безпомощни в дъбовата гора на
Корпес,*

изложени на дивите зверове и на горските птици.

Те вече са във Валенсия, неговите дъщери.

*Затова той ви целува ръцете, като васал на своя
сензор,*

*и ви моли да ги призовете на съд, в съдебно заседание
или пред кортесите;*

*2950 той се смята за опозорен, но вашият позор е по-
голям*

*и това трябва да ви причини мъка, кралю, понеже го
знаете;*

*нека моят Сид добие удовлетворение от инфантите
на Карион.“*

*Кралят остана дълго време мълчалив и
замислен:*

„Истина ти казвам, че много ми е мъчно;

*2955 че аз омъжих дъщерите му с инфантите на Карион;
направих го за добро, да бъде в негова полза.*

По-добре да не беше ставала тази женитба!

Аз и моят Сид сме много опечалени.

*2960 Ще го поддържам в правото му и нека Създателят
ме пази!*

*Не мислех да правя това през цялата тази година,
моите офицери от двора ще обходят цялото ми
кралство,*

за да известят, че свиквам двора в Толедо,

да се съберат там графове и инфансони;

*2965 ще заповядам да се явят там и инфантите на
Карион*

*и да отговарят пред моя Сид Кампейдор,
а той да не иска да си отмъщава, защото мога да
му попречаш.“*

134

КРАЛИЯТ СВИКВА ДВОРА В ТОЛЕДО

*„Кажете на Кампейдора, който се роди в добър час,
да се приготви с васалите си след седем седмици
2970 и да дойде в Толедо, този е срокът, който му давам.
Аз свиквам двора от любов към моя Сид.
Поздравете от мен всички и нека не се беспокоят,
зашото ще излязат с чест от това, което им се
случи.“*

*Муньо Густиос се сбогува и се върна при Сид.
2975 Както бе обещал, той пое върху себе си тази
грижса:*

*Кастилецът Алфонсо не се забави ни най-малко:
той изпраща писма до Леон и Сантияго,
до португалците и галисийците,
до тия от Карион и до кастилските барони,
2980 че достопочтеният крал свиква двора в Толедо
и че след седем седмици те трябва да се съберат
там;
който не дойде в двора, да не се смята за негов
vasal.*

*По всичките му земи мислеха така,
че да не престъпят кралската заповед.*

135

**ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН НАПРАЗНО МОЛЯТ КРАЛЯ ДА СЕ ОТКАЖЕ ОТ СВИКВАНЕТО
НА ДВОРА. ДВОРЪТ СЕ СЪБИРА. СИД ПРИСТИГА ПОСЛЕДЕН. КРАЛИЯТ ИЗЛИЗА ДА ГО
ПОСРЕЩНЕ**

*2985 Инфантите на Карион са вече много загрижени
от това, че кралят свиква двора в Толедо;*

те се страхуват, че и моят Сид Кампейдор ще дойде там.

*Събират се на съвет всичките роднини
и молят краля да ги освободи от това събрание.*

2990 Кралят отговори: „Не ще го сторя, без Бог да ме пази!

*Защото там ще дойде и моят Сид Кампейдор;
ще трябва да му дадете удовлетворение, понеже се смята обиден от вас.*

*Който не иска да стори това или не дойде в двора
ми,*

*да напусне кралството ми, тъй като не ще бъда
благосклонен към него.“*

*2995 Сега инфантите на Карион разбраха, че трябва да
се подчинят;*

*събраха се на съвет всичките роднини;
граф дон Гарсия взе участие в съвещанието,
той беше враг на моя Сид и гледаше винаги да му
напакости,*

той именно посъветва инфантите на Карион.

*3000 Срокът наближаваше и всички се готвеха да
отидат в двора;*

*едни от първите пристигат добрият крал дон
Алфонсо,*

*граф дон Анрик и граф дон Реймонд,
— този беше баща на добрия император, —
граф дон Фроила и граф дон Бирбон.*

*3005 Присъствуваха там и много други знаменитости от
кралството му,*

най-знатните от цяла Испания.

Граф дон Гарсия, Къдрявият от Граньон,

Алвар Диас, управител на Ока,

и Асур Гонсалвес и Гонсалво Ансуорес

3009 (б) и Пер Ансуорес, знайте, че присъствува,

3010 и Диаго и Ферандо са също там и двамата,

които водят със себе си в двора голяма свита:

те се готвят да посроят моя Сид Кампейдор.

Te са се събрали там отвсякъде.

Не беше пристигнал още само този, който се роди в добър час,

кралят не е доволен от неговото закъснение.

*3015 На петия ден дойде моят Сид Кампейдор;
той изпрати напред Алвар Анес
да целуне ръцете на краля, негов сеньор,
и да му извести, че ще пристигне същата вечер.
Като чу това, кралят се зарадва в сърцето си;
3020 кралят яхна коня и с голяма дружина
излезе да посрещне този, който се роди в добър час.
В богата премяна пристига Сид със своите
и дружината, която води, е достойна за такъв
сеньор.*

*Когато го забеляза добрият крал Алфонсо,
3025 моят Сид Кампейдор се хвърли на земята;
той иска да се смири и да почете своя сеньор.
Щом го видя кралят, той веднага му каза:
„Кълна се в свети Исидор, това няма да стане днес!
Качете се на коня, Сиде, иначе ще ми бъде мъчно;*

*3030 ние ще се прегърнем от душа и сърце.
Вашата скръб пада тежко на моето сърце;
да даде Бог с вас дворът да бъде поченен днес.“
— „Амин“, каза моят Сид, добрият Кампейдор;
той му целуна ръка, а после го целуна (и по устата):*

*3035 „Слава на Бога, че ви виждам, сеньор.
Прекланям се пред вас и пред граф Реймонд
и граф Анрик и пред всички, тук присъствуващи;
Бог да пази нашите приятели и най-вече вас, сеньор!
Моята жена, доня Химена — благородна дама, —
3040 ви целува ръцете, а също и двете ми дъщери
(и ви моли) да почувствувате и вие скръб за това,
което ни сполетя, сеньор!*

Кралят отговори: «Много ми е мъчно и нека бог ми помага!»“

СИД НЕ ВЛИЗА В ТОЛЕДО. ТОЙ ИЗВЪРШВА БДЕНИЕ В САН СЕРВАНДО

Кралят се завръща в Толедо;

3045 тази нощ моят Сид не пожела да премине Тахо:

„Милост, кралю и нека бог ви пази!

Благоволете да идете, сеньор, в града

и аз със своите ще се подслоня в Сан Сервандо:

моите дружини ще пристигнат тази нощ.

Аз ще бдя през нощта в това свято място;

3050 утре сутринта ще вляза в града

и ще отида в двора преди обед.“

Кралят каза: „На драго сърце се съгласявам.“

Кралят дон Алфонсо се връща в Толедо,

моят Сид Руи Диас се подслонява в Сан Сервандо.

3055 Заповядва да се запалят свещите и да се поставят на олтара;

приятно му е да бди в тази свята обител,

молейки се на Създателя и разговаряйки с него насаме.

Както Миная, така и храбреците, които са там,

бяха готови, когато дойде утрото.

137

В САН СЕРВАНДО СИД СЕ ПРИГОТВЯ ДА ОТИДЕ В ДВОРА. СИД ОТИВА В ТОЛЕДО И ВЛИЗА В ДВОРА. КРАЛЯТ МУ ПРЕДЛАГА ДА СЕДНЕ В НЕГОВОТО КРЕСЛО. СИД ОТКАЗВА. КРАЛЯТ ОТКРИВА СЪБРАНИЕТО. ПРОВЪЗГЛАСЯВА МИР МЕЖДУ СПОРЕЩИТЕ СТРАНИ. СИД ИЗЛАГА ИСКАНЕТО СИ. ИЗИСКВА КОЛАДА И ТИСОН. ТЕЗИ ОТ КАРИОН ПРЕДАВАТ МЕЧОВЕТЕ. СИД ГИ ДАВА НА ПЕДРО БЕРМУДОС И НА МАРТИН АНТОЛИНЕС. — ВТОРО ИСКАНЕ НА СИД. ЗЕСТРАТА НА СВОИТЕ ДЪЩЕРИ. ИНФАНТИТЕ СЕ НАМИРАТ В ЗАТРУДНЕНИЕ ДА Я ПЛАТЯТ.

3060 Призори те отслужиха утринна служба и отправиха първата молитва,
месата бе свършена, преди да изгрее слънцето,
те вече принесоха своите богати и съвършени дарове.

„Вие, Миная Алвар Анес, най-добрият ми помощник,
ще дойдете с мен и епископът дон Хероме,

3065 и Пер Бермудос и нашият Муньо Густиос,

*и Мартин Антолинес, доблестният бургосец,
и Алвар Алварос, и Алвар Салвадорес,
и Мартин Муньос, който се роди в щастлив момент,
и моят племенник Фелес Муньос;
3070 с мене ще дойде (още) Мал Анда, добър законник,
и Галинд Гарсиас, храбрецът от Арагон;
с тях се попълва стотицата с храбреците, които са
тук.*

*Облечете подплатени ризи, за да не ви убиват
оръжията,*

*3075 а отгоре ризници, блестящи като слънцето;
върху ризниците — хермелин и кожи,
и, за да не се виждат броните, застегнете вървите;
под наметките носете добре закалени и остри
мечове;*

*по този начин искам аз да отида в двора,
за да потърся правото си и да си кажа думата.*

*3080 Ако инфантите на Карион поискат да се скарат с
нас,*

ще бъда без страх с такива стотина като вас.“

Всички отговориха: „Това искаме ние, сеньор.“

Всички се пригответиха така, както той им каза.

*Никак не се забави този, който се роди в добър
час:*

*3085 обу на краката си гащи от хубав плат,
връз тях обувки, богато украсени.
Облече риза от тънко платно, бяла като слънцето,
всичките ѝ закопчалки са от злато и сребро,
те обхващат добре китката, понеже той така ги е
поръчал;*

*3090 върху нея една прекрасна туника от тънка коприна,
със златни везби, които блестят навсякъде, където
ги има.*

*Отгоре червена шуба със златни върви,
каквато моят Сид Кампеадор винаги носи.*

*На косите си той туря една шапчица от тънко
платно,*

*3095 везана със злато и направена така,
че да не може никой да дръпне косите на добрия
Кампеадор;*

*той носеше дълга брада и я привърза с лента,
той прави това, за да се предпази от изненади.*

Отгоре тури едно наметало от скъп плат,

3100 на което ще има да се чудят всички, които са там.

*С тези сто воини, на които заповяда да се
приготвят,*

като яздеше бързо, излезе от Сан Сервандо;

така пременен моят Сид отиде в двора.

*При външината, врата, както подобава, той слизаш
от коня,*

*3105 предпазливо влиза моят Сид с всичките си воини:
той върви в средата и стоте около него.*

*Щом видяха да влиза този, който се роди в добър
час,*

*добрият крал Алфонсо се изправи на крака,
а също граф дон Анрик и граф дон Реймонд*

*3110 и така по-нататък, знайте, всички други от двора;
посрещат с големи почести този, който се роди в
добър час.*

*Не пожела да стане Къдрравият от Граньон,
както и всички онези от рода на инфантите от
Карион.*

Кралят хвани моя Сид за ръце:

3114 (б) „Елате да седнете с мене, Кампеадоре,

3115 на това кресло, което ми подарихте;

*макар на някои да не се харесва, по-добър сте от
нас.“*

*Тогава този, който завладя Валенсия, му благодари
много:*

*„Останете на своето кресло като крал и сеньор;
аз ще седна тук с всичките мои хора.“*

*3120 От това, което каза Сид, кралят остана много
доволен.*

Тогава моят Сид седна на едно кресло, изваяно на струг,

стоте, които го пазят, се наредждат около него.

Всички, които присъствуват в двора, гледат моя Сид

и дългата му брада, прихваната с лента;

³¹²⁵ в цялото си облекло той прилича на истински барон.

От срам инфантите на Карион не могат да го погледнат.

Тогава добрият крал дон Алфонсо се изправи на крака:

„Слушайте, мои воини, и нека Създателят ви помага!

Аз, откакто съм крал, съм свиквал само два пъти кортесите:

³¹³⁰ единият път беше в Бургос и вторият път в Карион, този трети път дойдох да ги свикам в Толедо днес от любов към моя Сид, който се роди в добър час, за да получи удовлетворение от инфантите на Карион.

Те са му нанесли тежка обида, това го знаем всички;
³¹³⁵ нека бъдат съдии в това дело граф дон Анрик и граф дон Реймонд,

а също и вие, другите графове, които не сте от техния род.

Съсредоточете се, понеже сте хора разумни,
за да различите правото, понеже не искам да нареджdam неправда.

Да се държим едната и другата страна спокойно днес.

³¹⁴⁰ Кълна се в свети Исидор, че който смущи моя двор, ще трябва да напусне кралството ми и да загуби благоволението ми.

Аз ще бъда на страната на този, който има право.

А сега, нека моят Сид Кампейдор изложи своето искане:

ще узнаем после, какво ще отговорят инфантите на Карион.“

3145 Тогава моят Сид целуна ръка на краля и застана прав:

*„Много ви благодаря като на крал и на сеньор,
че сте свикали кортесите от любов към мен.*

*Ето какво искам аз от инфантите на Карион:
от това, че те напуснаха моите дъщери, не съм аз
опозорен,*

*3150 понеже вие, кралю, ги задомихте, и днес ще видите
какво трябва да се направи;*

*но когато те отведоха моите дъщери от великата
Валенсия,*

*обичах ги много, от душа и сърце,
аз им дадох два меча, Колада и Тисон,
— аз ги завладях и двата като храбрец, —*

*3155 за да се прославят с тях и на вас да служат;
когато изоставиха дъщерите ми в дъбовата гора на
Корпес,*

*не искаха да имат повече нищо общо с мен и
загубиха обичта ми,*

*нека ми върнат мечовете, щом не са вече мои
зетьове.“*

*Съдиите отсъдиха: „Всичко това е
справедливо.“*

3160 Граф дон Гарсия каза: „Сега да отговорим ние.“

*Тогава инфантите на Карион се оттеглиха
настрана*

*с всичките си роднини и привърженици, които са
там;*

*те бързо се посъветваха и се споразумяха по
отговора:*

*„Голяма милост ни прави още Сид Кампейдорът,
3165 щом не ни обвинява днес за безчестието на
дъщерите си;*

Лесно ще се разберем с краля дон Алфонсо.

Да му върнем мечовете, понеже не иска нищо друго,

*и когато ги получи, дворът ще се разотиде;
след което Сид Кампейдор не ще има претенции
срещу нас.“*

*3170 С тези думи те се върнаха в двора;
„Милост, краю, дон Алфонсо, вие сте наш сеньор!
Не можем да отречем, че той ни даде два меча;
щом ги желае и така му е угодно,
искаме да му ги върнем във ваше присъствие.“*

*3175 Донесоха мечовете Колада и Тисон
и ги връзиха на краля, техния сеньор;
изваждат мечовете от ножницата и целият двор
светва,*

*топките и дръжките са от чисто злато;
добрите велможи от двора им се учудват.*

*3179 (б) Кралят повика моя Сид и му предаде
мечовете;*

*3180 той прие мечовете и му целуна ръцете,
върна се в креслото, отдето беше станал.
Държи ги в ръце и ги разглежда и двата;
те не могат да ги сменят, понеже Сид ги познава
добре;*

*3185 цялото му същество излъчва радост и той се
усмихва от сърце,
дигна ръка и се хвана за брадата;
„Кълна се в тази брада, която никой не е докосвал,
така ще бъде отмъстено за доня Елвира и доня
Сол.“*

*Той повика по име племенника си дон Перо,
простря ръка и му даде меча Тисон:
3190 „Вземете го, племеннико; той намира по-добър
господар.“*

*Протегна ръка към Мартин Антолинес,
добрестен бургосец, и му даде меча Колада:
„Мартин Антолинес, мой добрестен васале,
вземете Колада, аз го спечелих от добър сеньор,
3195 от Реймонд Беренгер от великата Барселона.
Давам ви го, за да го пазите добре.*

Знам, че ако ви се представи случай или ако нуждата го наложи,

3197 (б) вие ще спечелите с него голяма чест и слава.“
Той му целуна ръка и прие меча.

Тогава моят Сид Кампейдор стана:

3200 „Хвала на Създателя и на вас, кралю сеньор! —
Аз съм задоволен с моите мечове Колада и Тисон.
Но имам друга жалба срещу инфантите на Карион:
когато отведоха от Валенсия и двете ми дъщери,
аз им дадох три хиляди марки в злато и сребро;
3205 докато аз правех това, те извършиха своето;
нека ми върнат моите пари, щом те вече не са мои зетьове.“

Тогава бихте видели как се оплакват инфантите на Карион.

Граф дон Реймонд каза: „Отговорете, да или не.“

Тогава инфантите на Карион отговарят:

3210 „Ние затова върнахме мечовете на Сид Кампейдор,
за да не ни иска друго нещо, понеже той спря
дотук.“

3211 (б) Тогава граф дон Реймонд им отговори:
„Ако кралят позволи, ето какво казваме ние:
вие трябва да удовлетворите искането на Сид.“

Добрият крал каза: „И аз го потвърждавам.“

3215 Моят Сид Кампейдор стана на крака:

„Тези богатства, които ви дадох аз,

3216 (б) вие ще ми ги върнете, или дайте ми сметка
за тях.“

Тогава инфантите на Карион се отделиха настрана;

те не могат да намерят изход, понеже сумата е голяма:

и инфантите на Карион са я изразходвали цялата.

3220 Те се връщат с решението си и говорят каквото им изнасят:

„Много ни притиска този, който завладя Валенсия,
щом е толкова алчен за нашето богатство;

ниe ще му платим от нашите имения в земите на Карион.“

Когато те признаха своя дълг, съдиите казаха:

3225 „Ако това е угодно на Сид, ние нямаме нищо против;

*но по наше мнение ние така постановяваме;
да заплатите тази сума тук в двора.“*

Като чу тези думи, кралят дон Алфонсо каза:

„Ние добре познаваме този спор (и знаем),

*3230 **че Сид Кампейдор иска само своето право.***

*От тези три хиляди марки аз получих двеста;
дадоха ми ги двамата инфантти на Карион.*

*Искам да им ги върна, понеже те са тъй разорени,
нека те ги дадат на моя Сид, който се роди в добър час;*

3235 щом те трябва да ги платят, аз не им искам парите.“

Вие ще чуете, какво каза Феранд Гонсалвес:

„Ние нямаме пари в брой.“

Тогава дон Реймунд отговори:

„Златото и среброто вие сте го прахосали;

ние отсъждаме пред краля дон Алфонсо:

3240 да платят в натура и Кампейдорът да го приеме.“

Инфантите на Карион разбраха вече, че трябва да се подчинят.

Вие бихте видели тогава да се довеждат много бързи коне,

много силни мулета, много хубави парадни коне

и различни добри мечове със своите скъпи украшения;

3245 моят Сид прие всичко това, според както го оцени дворът.

Освен двестате марки, които държеше кралят Алфонсо,

инфантите платиха всичко на този, който се роди в добър час;

и понеже това, което имат, не им стигна, те заемат от други.

Te, знайте, излязоха добре изиграни от цялата тази работа.

138

СЛЕД ГРАЖДАНСКИЯ ИСК, СИД ОТПРАВЯ СВОЕТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ЗА ДВУБОЙ

3250 Моят Сид прие тези неща, които му бяха дадени срещу дълга,

и неговите хора ги задържат и ще се погрижат за тях.

Но когато свърши това, помисли веднага за друго нещо:

„Милост, о, кралю, сеньор, от любов към милосърдието!

Аз не мога да забравя най-голямата си жалба.

3255 Нека ме чуе целият двор и споделете голямата ми скръб;

инфантите на Карион, които ме опозориха тъй жестоко,

аз не мога да не ги предизвикам на двубой.“

139

ТОЙ ОБВИНЯВА ИНФАНТИТЕ, ЧЕ СА ГО ОПОЗОРИЛИ

„Кажете, какво ви сторих, инфантни на Карион, на шега или наистина, или по какъвто и да е друг начин?

3259 (б) Аз ще ви дам удовлетворение сега, по решение на двора.

3260 Защо наранихте тъй дълбоко моето сърце?

Когато заминахте от Валенсия, аз ви поверих дъщерите си

с много големи почести и значителни богатства; щом не сте ги обичали, о псета и предатели,

142

зашо ги изведохте от Валенсия, тяхното ленно владение?

*3265 Защо ги бихте с коланите от конете и със шпорите?
Вие ги изоставихте сами в дъбовата гора на Корпес
на дивите зверове и на горските птици.
С това, което сте им сторили, вие сте се покрили с
позор.*

*Ако не отговорите (на предизвикателството ми),
нека този двор реши по-нататък.“*

140

СПРЕЧКВАНЕ МЕЖДУ ГАРСИ ОРДОНЕС И СИД

Граф дон Гарсия стана на крака:

*3270 „Милост, о, кралю, най-добрият от цяла Испания!
Моят Сид се е добре приготвил за известените
кортеси;*

*той е оставил брадата си да порасне и я носи дълга;
едни се боят от него, а други са ужасени.*

*3275 Тези от Карион са от такъв знатен род,
че не би трябвало да желаят дъщерите му дори и за
наложници,*

*кой би посмял да им ги даде за равни или за жени?
Справедливо са постъпили, щом са ги изоставили.
Всичко, което той каза, не го смятаме за нищо.“*

*3280 Тогава Кампеадорът се хвана за брадата:
„Слава на бога, който управлява небето и земята!
Брадата ми е дълга, защото е била гледана с любов.
В какво укорявате, графе, моята брада?
Откакто е пораснала, тя е била гледана с любов;
3285 понеже никога никой, роден от жена, не я е докосвал
и никога син на мавърка или на християнка не я е
дърпал,*

*както аз дръпнах вашата, графе, в замъка Кабра.
Когато превзех Кабра и вас хванах за брадата,
нямаше момче, което да не отскуби своя кичур от
ней;*

- 3290 този, който аз отскубнах, още не е пораснал
3290 (б) и аз го нося тук, скътан в моята кесия.“

141

ФЕРНАНДО ОТБЛЪСВА УКОРА ЗА БЕЗЧЕСТИЕТО.

Феран Гонсалвес стана на крака,
ще чуете какво каза с висок глас:
„Вие би трябвало да изоставите тази жалба, Сиде;
Върнахме ви всичките ви богатства.
3295 Да не продължава повече спорът между нас и вас.
Ние сме по рождение графове на Карион;
трябваше да се оженим за дъщерите на крале или
императори,
дъщери на идалго не ни подхождаха.
Ако сме ги изоставили, то е защото беше наше
право;
3300 и с това ние добихме чест, но не сме се опозорили.“

142

СИД ПОДТИКВА ПЕДРО БЕРМУДОС КЪМ ПРЕДИЗВИКВАНЕ

Моят Сид Руи Диас поглежда Пер Бермудос:
„Говори, Перо Немият, мъж толков мълчалив!
Те ми са дъщери, а на тебе първи братовчедки;
(инфантите) на мен го назват, но на теб ти теглят
ушите.
3305 Ако аз отговоря, ти не ще може да се биеш.“

143

ПЕДРО БЕРМУДОС ПРЕДИЗВИКВА ФЕРНАНДО

Пер Бермудос започна тогава да говори;
езикът му се преплита, той не може добре да се
изразява,
но когато започне, знайте той не спира.

144

*„Ще ви кажа, Сиде; че имате този обичай
да ме наричате в Кортесите Мълчаливия Перо.
Вие добре знаете, че това не е по моя вина;
но аз не ще пропусна да сторя онova, което трябва
да сторя.*

«*Ти лъжеш, Ферандо, във всичко, което казваш.
Чрез Кампейдора ти придоби голяма чест.
3315 Аз ще успея да разкажа за твоите хитрини;
спомни си, когато се сражавахме около великата
Валенсия;
ти поиска от верния Кампейдор да нанесеш първите
удари,
забеляза един мавър и се готовеше да го нападнеш,
3318 (б) но ти избяга, преди да го достигнеш.
Ако не бях ти помогнал, мавърът би те поставил в
лошо положение;*

*3320 аз те задминах и нападнах мавъра,
още с първите удари го свалих;
дадох ти неговия кон и запазих това в тайна;
до този ден не съм го открил никому.
И ти можа да се похвалиш пред моя Сид и пред
всички,*

*3325 че си убил мавъра и че си извършил подвиг;
всички ти повярваха, но те не знаят истината.
О, ти си красив, но страхлив момък!
Език без ръце, как смееш ти да говориш?»*

144

ПРОДЪЛЖАВА ПРЕДИЗВИКВАНЕТО НА ПЕДРО БЕРМУДОС.

*3330 «Кажи, Фернандо, признай това:
не си ли спомняш случката с лъва във Валенсия,
когато моят Сид спеше и лъвът се развърза?
А ти, Ферандо, какво направи в страха си?
Ти се скри под креслото на моя Сид Кампейдор!
Ти се сви там, Ферандо, и с това си днес опозорен.*

3335 Ние забиколихме креслото, за да запазим нашия господар,

докато се събуди моят Сид, този, който завладя Валенсия;

той стана от креслото и тръгна към лъва;

лъвът наведе глава и зачака моя Сид,

остави се да го хване за врата и да го пъхне в клетката.

*3340 Когато добрият Кампейдор се върна
при своите васали, той ги видя наредени наоколо;
попита за своите зетове, но не намери никого от тях!*

Аз те предизвиквам лично тебе, като човек лош и предател.

Това ще поддържам тук в двубой пред краля дон Алфонсо

*3345 заради дъщерите на Сид, доня Елвира и доня Сол:
понеже сте ги изоставили, вие сте се опозорили;
те са жени, а вие сте мъже;*

и все пак те имат повече чест от вас.

Когато стане двубоят, ако бъде угодно на Създателя,

*3350 ти ще го признаеш, изменник такъв;
аз ще докажа истината на всичко, което казах.»
С това завърши разговорът между тези двамата.*

ДИЕГО ОТХВЪРЛЯ ОБВИНЕНИЕТО ЗА БЕЗЧЕСТИЕ

*3355 Вие ще чуете какво каза Диаг Гонсалвес:
«По рождение ние сме графове от най-чиста кръв;
дано никога не бяха ставали тези бракове,
за да се сродяваме с моя Сид дон Родриго!
Че сме напуснали дъщерите му не се и разкаживаме
дори;*

а те докато са живи, ще въздишат;

това, което им сторихме, ще бъде за тях срам.

*3359 (6) Аз ще поддържам това в двубой срещу най-
смелия:*

3360 че като ги напуснахме, ние се прославихме.»

146

МАРТИН АНТОЛИНЕС ПРЕДИЗВИКВА ДИЕГО ГОНСАЛЕС

*Мартин Антолинес се изправи на крака:
«Мълчи, вероломнико, с лъжливите уста!
Ти не трябва да забравяш слухата с лъва;
ти излезе през вратата, отиде в двора,
3365 подслони се зад гредата на пресата,
но ти не можа повече да облечеш наметката си и
туниката.*

*Аз ще поддържам това в двубой и то няма да ти се
размине:*

*дъщерите на Сид, макар и изоставени от вас,
знаете, че струват повече от вас.*

*3370 В края на боя ти ще признаеш със собствената си
уста,
че си изменник и че си излъгал в това, което каза.»*

147

АСУР ГОНСАЛЕС ВЛИЗА В ДВОРА

*Завърши спорът между тези двамата.
Ансуор Гонсалвес влезе в палата
с хермелинова наметка и дълга до земята туника;
3375 той цял е зачервен, понеже току-що е обядвал.
Не бе много разумно това, което каза:*

148

АСУР ОСКЪРБЯВА СИД

*«А, барони, кой някога е виждал такава беда?
Ние да имаме работа с моя Сид, този от Бивар!*

147

*Нека той отиде на реката Убиерна да оствържи
камъните на воденицата*

*3380 и да получи уема за смилане на житото, както
обикновено прави това!*

*Кой е могъл да го накара да се сродява с тези от
Карион?»*

149

МУНЬО ГУСТИОС ПРЕДИЗВИКВА АСУР ГОНСАЛЕС. ПРАТЕНИЦИ ОТ НАВАРА И
АРАГОН ИЗПРОСВАТ ОТ СИД ДЪЩЕРИТЕ МУ ЗА СИНОВЕТЕ НА СВОИТЕ КРАЛЕ. ДОН

АЛФОНСО ДАВА СЪГЛАСИЕТО СИ ЗА НОВИЯ БРАК. МИНАЯ ПРЕДИЗВИКВА
ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН. ГОМЕС ПЕЛАЕС ПРИЕМА ПРЕДИЗВИКВАНЕТО, НО КРАЛЯТ
ОПРЕДЕЛЯ СРОК САМО ЗА ТЕЗИ, КОИТО СА ИЗВЕСТИЛИ ПРЕДИЗВИКВАНЕТО СИ ПО-
РАНО. — КРАЛЯТ ЩЕ ВЗЕМЕ ПОД СВОЕ ПОКРОВИТЕЛСТВО ТРИМАТА БОЙЦИ НА СИД.
— СИД ПОДНАСЯ НА ПРОЩАВАНЕ ПОДАРЪЦИ НА ВСИЧКИ. КРАЛЯТ НАПУЩА
ТОЛЕДО СЪС СИД. ТОЙ ИСКА ОТ СИД ДА РАЗИГРАЕ КОНИ СИ

Изправи се тогава Муньо Густиос:

«Мълчи, вероломнико, ти зъл мошенико!

Ти обядваш, преди да отидеш на молитва.

*3385 На тези, на които даваш целувка за мир, ти им се
оригваши в лицето.*

*Ти не говориш истината нито на приятел, нито на
сензор,*

коварен към всички и особено към Създателя.

Не искам да имам твоето приятелство.

*Ще те накарам да признаеш, че си такъв, какъвто
аз казвам.»*

3390 Крал Алфонсо каза: «Да спрат тези препирни.

*Които са се предизвикиали, те ще се бият, Бог да ми
помага!*

*Едвам бяха свършили да говорят,
ето че двама рицари влязоха в двора;
единият се нарича Охара, а другият Иниго Хименес,
единият е изпратен от инфанта на Навара,
другият от инфанта на Арагон;
те целуват ръце на краля дон Алфонсо
и искат от моя Сид Кампейдор неговите дъщери,
за да станат кралици на Навара и Арагон и*

- 3400 да им ги дадат с чест и благослов.
Целият двор мъква и остана в очакване.
Моят Сид Кампейдор се изправи на крака;
„Хвала вам, кралю Алфонсо, вие сте мой сеньор!
Благодарен съм на Създателя,
3405 щом от Навара и Арагон искат дъщерите ми.
Вие някога ги бяхте задомили, не аз,
ето сега аз ги предавам във вашите ръце:
без вашата заповед, аз не ще сторя нищо.“
Кралят стана и наложи мълчание на двора:
3410 „Аз ви моля, Сиде, благородни Кампейдоре,
да бъде вам угодно и аз ще се съглася,
нека този брак се реши днес в този двор;
с него вие ще спечелите почит, земи и ленни
владения.“
Моят Сид стана и целуна ръце на краля.
3415 „Щом това е ваше желание, аз съм съгласен,
сеньор.“
Тогава кралят каза: „Бог добре да ви възнагради за
това!
Вам Охара, и вам Иниго Хименес,
аз давам съгласието си за този брак
на дъщерите на Сид, доня Елвира и доня Сол,
3420 за инфантите на Навара и Арагон
аз ви ги давам с всяка чест и благословия.“
Изправиха се Охара и Иниго Хименес,
целунаха ръце на краля дон Алфонсо,
а после и на моя Сид Кампейдор;
3425 те дадоха обещание и положиха клетва,
че всичко ще се извърши, както е казано или дори по-
добре.
Това се хареса на мнозина от този двор,
но не и на инфантите от Карион.
Миная Алвар Анес стана на крака:
3430 „Прося една милост от моя крал и господар,
и нека това не обиди Сид Кампейдор:
аз ви оставих доста време да говорите в този двор,*

сега бих желал и аз на свой ред да кажа няколко думи.“

Кралят каза: „Съгласен съм на драго сърце.

3435 Кажете, Миная, каквото желаете.“

— „Аз ви моля цялото събрание да ме изслуша,

защото имам голяма жалба срещу инфантите на Карион.

Аз им дадох братовчедките си от името на крал Алфонсо,

и те ги приеха с почит и благослов;

3440 моят Сид Кампейдор им даде големи богатства,

те изоставиха съпругите си за наша голяма скръб.

Аз ги предизвиквам лично тях като подли изменници.

По рождение сте от рода Ванигомес,

от който са произлезли славни и доблестни графове;

3445 но добре ни са известни днешните им коварства.

Отдавам хвала на Създателя,

че са поискали за жени моите братовчедки доня Елвира и доня Сол;

инфантите на Навара и Арагон

по-рано ги имахте като ваши съпруги, за да ги държите в обятията си,

3450 сега ще им целувате ръцете и ще ги наричате господарки,

ще им служите, колкото и да ви е неприятно.

Хвала на Бога в небето и на нашия крал Алфонсо,

така расте славата на моя Сид Кампейдор!

Вие все пак сте такива, каквите казах;

3455 ако някой го оспори или отрече,

аз съм Алвар Анес, във всичко най-храбрият.“

Гомес Пелайес се изправи тогава на крака:

„Зашо са, Миная, всички тези речи?

В този двор има толкова и повече, които са на вашето мнение;

3460 и ако някой каже противното, то ще бъде в негова вреда.

Ако Бог пожелае да излезем щастливо от тази работа,

вие ще видите после, дали сте казали истината или не.“

*Кралят каза: „Край на този спор;
никой вече да не каже дума по въпроса.*

*3465 Утре да стане борбата, когато слънцето изгрее,
на трима срещу трима от тези, които се предизвикаха в двора.“*

*Веднага заговориха инфантите на Карион:
„Дайте ни срок, кралю, защото това не може да стане утре.*

*3470 Ние дадохме оръжията и конете си на Кампейдора;
трябва преди това да отидем в земите на Карион.“*

*Кралят каза, като се обърна към Кампейдора:
„Боят да стане там, където вие пожелаете.“*

*Моят Сид отговори веднага: „Аз не ще сторя това,
сензор;*

*3475 предпочитам Валенсия пред земите на Карион.“
Тозчас кралят каза: „Бъдете спокоен, Кампейдоре.
Оставете ми рицарите си с цялото им въоръжение;
нека те дойдат с мен, аз ще им бъда покровител;
давам ви дума, както сензор я дава на своя васал,
че тях не ще обиди нито граф, нито инфансон.*

*3480 Тук пред моя двор аз им давам срок,
след три седмици в долината на Карион
те трябва да се срещнат в бой в мое присъствие;
който не дойде в определения срок, ще загуби делото
и ще бъде обявен за победен и сметнат за
изменник.“*

*3485 Инфантите на Карион се подчиниха на това
решение.*

*Моят Сид целуна ръце на краля:
„Моите трима рицари са във вашите ръце,
от този момент аз ви ги поверявам като на крал и
сензор.*

Te са въоръжени, за да изпълнят своя дълг;

*3490 върнете ни ги с чест във Валенсия, от любов към.
Създателя!“*

Тогава кралят отговори: „Нека Бог пожелае това.“

*Тогава Сид Кампейдор си сне шлема,
и подплатата от тънко платно, бяла като
слънцето,*

откри брадата си, като я освободи от лентата.

*3495 Не могат да му се нагледат всички, колкото са в
двора.*

Той се приближи към граф дон Анрик и граф дон Реймонд,

*прегърна ги силно и ги помоли от все сърце
да вземат колкото обичат от богатствата му.*

На тях и на другите, които са от добрата страна,

*3500 на всички той предложи да вземат, колкото обичат;
едни приемат, други не приемат.*

Двестата марки той ги отпусна на краля;

а от другите неща кралят взе, каквото му хареса.

Прося една милост, кралю, от любов към Създателя!

Понеже всички тези работи са така уредени,

целувам ви ръцете, с ваше позволение, сеньор,

*и желая да се върна във Валенсия, която завладях с
труд.»^[1]*

Тогава Сид заповяда да се дадат на пратениците на инфантите от Навара и Арагон животни и всичко друго, от което имаха нужда, и ги отпрати.

После кралят дон Алфонсо се качи на коня с всичките благородници от двора, за да придружи Сид, който напушташе града. И когато пристигнаха в Сокодовер и Сид яздеше на своя кон, който се казваше Бабиека, кралят му каза: «Дон Родриго, наистина вие трябва да пуснете в галоп този ваш кон, за който съм чувал толкова хубави неща.» Сид се усмихна и каза: «Тук във вашата свита има много благородни рицари, готови да го направят: заповядайте им да покажат умението си на кон.» Кралят му

каза: «Сиде, аз съм доволен от това, което казвате; но все пак желая вие да препуснете с коня, за да ми направите удоволствие.»

КРАЛЯТ СЕ ВЪЗХИЩАВА ОТ БАБИЕКА, НО НЕ ГО ПРИЕМА В ДАР. ПОСЛЕДНИ ЗАРЪКИ НА СИД КЪМ ТРИМАТА МУ БОЙЦИ. СИД СЕ ВРЪЩА ВЪВ ВАЛЕНСИЯ. КРАЛЯТ ОТИВА В КАРИОН. ДЕНЯТ НА ДВУБОЯ НАСТЬПВА. ИНФАНТИТЕ НА КАРИОН ИСКАТ ДА ИЗКЛЮЧАТ ОТ БОРБАТА КОЛАДА И ТИСОН. БОЙЦИТЕ НА СИД ТЪРСЯТ ПОКРОВИТЕЛСТВОТО НА КРАЛЯ И ОТИВАТ НА МЯСТОТО НА ДВУБОЯ. КРАЛЯТ ОПРЕДЕЛЯ СЪДИИТЕ И ОТПРАВЯ СВОИТЕ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ НА ТЕЗИ ОТ КАРИОН. СЪДИИТЕ ПОДГОТВЯТ ДВУБОЯ. ПЪРВА СРЕЩА. ПЕДРО БЕРМУДОС ПОБЕЖДАВА ФЕРНАНДО. И ТОГАВА СИД ПУСНА КОНИЯ И ТЪЙ СИЛНО ПРЕПУСНА С НЕГО, ЧЕ ВСИЧКИ СЕ ЗАЧУДИХА НА ТОЗИ БЯГ

*Кралят дигна ръка и се прекръсти:
«Кълна се в свети Исидор, този от Леон,
3510 че във всичките наши земи няма друг такъв добър
барон.»*

*Моят Сид излезе напред с коня
и отиде да целуна ръка на своя сеньор Алфонсо:
«Вие ми заповядахте да препусна с Бабиека, този
бърз кон,
нито у маврите, нито у християните той няма днес
равен на себе си,
3515 аз ви го давам в дар, приемете го господарю!»
Тогава кралят каза: Аз не го приемам;
ако го вземех от вас, конят не би имал такъв добър
господар.*

*Но такъв кон, като този, е тъкмо за човек като вас,
за да биете маврите и да ги преследвате:
3520 който поиска да ви го отнеме, да бъде изоставен от
Създателя,
зашото нас ни почитат заради вас и Бабиека.»*

После те се сбогуваха и веднага дворът се разотиде.

Кампейдорът съветва много добре тези, които ще се бият;

„О, Мартин Антолинес, и вие, Пер Бермудос,

3525 и вие, Муньо Густиос, мой славни васале,

3525 (б) бъдете твърди в борбата като истински мъже;

нека добри вести ми дойдат за вас във Валенсия!“

Мартин Антолинес каза: „Защо казвате това, господарю?

Ние поехме задължението и ще го изпълним;

вие можете да чуете за мъртви, но не за победени.“

3530 От тези думи се зарадва този, който се роди в добър час;

той се сбогува с всички свои приятели.

Моят Сид тръгна за Валенсия, а кралят за Карион.

Но трите седмици на срока вече напълно изтекоха.

Ето ги на срещата бойците на Кампейдора,

3535 искат да изпълнят задължението, което им е възложил техният сеньор;

намират се под закрилата на Алфонсо, този от Леон;

два дена чакаха инфантите на Карион.

Те пристигат най-после добре въоръжени с коне и брони;

и всичките им роднини са се споразумели с тях,

3540 че ако могат да отдалечат бойците на Кампейдора, те ще ги убият насред полето за позор на техния сеньор.

Намерението беше лошо, но не се и опитаха да го изпълнят,

понеже много се страхуваха от Алфонсо, този от Леон.

През нощта извършиха бдение над оръжията и се помолиха на Създателя.

*3545 Нощта е минала и вече се пуква зората;
събраха се много знатни велможи там,
за да видят този двубой, понеже имаха голямо
желание;*

*освен другите и над всички там присъствува и
кралят дон Алфонсо,
за да поддържа правото и никога неправдата.*

*3550 Бойците на добрия Кампейдор се вече въоръжават;
те и тримата се разбират, понеже един е техният
сензор.*

*На друго място се въоръжават инфантите на
Карион*

и Граф Гарсия им даваше съвети.

Те влязоха в преговори и помолиха краля Алфонсо

*3555 да не участвуват в борбата Колада и Тисон
и бойците на Кампейдора да не се бият с тях;
инфантите много съжаяват, че са ги върнали.*

Те помолиха краля за това, но той не се съгласи:

*„Вие не изключихте никой меч по време на
кортесите.*

*3560 Ако вашите са добри, вие ще имате предимство;
същото ще бъде и с бойците на Кампейдора.*

*Вървете и излезте на полето, инфанти на Карион;
необходимо е да се сражавате като мъже,
зашото бойците на Кампейдора не ще отстъпят.*

*3565 Ако излезете с чест от двубоя, вие ще спечелите
голяма слава;*

*и ако бъдете победени, не обвинявайте нас,
зашото всички знаят, че вие търсехте това.“*

*Сега инфантите на Карион се разкайват
и много съжаяват за това, което са сторили;*

*3570 биха желали да не са го извършили за цялото си
богатство в Карион.*

*И тримата бойци на Кампейдора са се
въоръжили;*

кралят дон Алфонсо отиде да ги види.

Тогава воините на Кампейдора му казаха:

*„Целуваме ви ръце, като на наш крал и сеньор,
3575 (и ви молим) да бъдете съдник между тях и нас;
помогнете ни в правото, а не в неправдата.*

*Тук инфантите на Карион имат многобройни
съмишленици,*

*ние не знаем замислят ли те нещо срещу нас или не;
нашият сеньор ни повери във вашите ръце;
3580 поддържайте ни в правото, от любов към
Създателя!“*

*Тогава кралят отговори: „(Ще го сторя) от душа и
сърце.“*

*Довеждат им силните и бързи коне;
те прекръстиха седлата и бързо се качват;
щитовете със шип в средата са на врата им;
3585 в ръцете си вземат пиките с режещото острие;
всяко от тези три копия носи едно знаменце;
заобикалят ги много храбри воини.*

*Te вече излязоха на полето, където са граничните
стълбове.*

*И тримата бойци на Кампеадора се уговориха,
3590 че ще ударят здраво всеки своя противник.*

*Ето от другата страна инфантите на Карион
с голяма свита, понеже там са много техни
роднини.*

*Кралят им определи съди, за да отсъдят правото,
а не друго нещо;*

за да не спорят помежду си за едно да или не.

*3595 Когато бяха на полето, кралят дон Алфонсо
заговори:*

*„Чуйте, какво ще ви кажа, инфанти на Карион:
вие бихте могли да се сражавате в Толедо, но не
пожелахте.*

*Тези трима рицари на моя Сид Кампеадор
аз ги доведох под своя охрана в Карион;
3600 поддържайте правото си, но не търсете неправда,
зашото който поиска да действува несправедливо,
ще го накажа жестоко*

и в цялото мое кралство той не ще намери спокойствие.“

Това нахали инфантите на Карион.

Съдиите и кралят установиха граничните знаци,
3605 и всички наоколо се оттеглиха от мястото на двубоя.

На всичките шестима добре им обясниха,
че който прескочи границата, ще се смята за победен.

Всички освободиха мястото около терена

На шест дължини от копие, за да не се приближат до границата.

3610 Теглиха жребие за полето и им поделиха слънцето,

съдиите излязоха от оградата, бойците са едни срещу други;

веднага бойците на моя Сид се впуснаха срещу инфантите на Карион,

и инфантите на Карион срещу воините на Кампейдора;

всеки от тях следи зорко своя противник.

3615 Те обръчват щитовете пред гърдите си,
навеждат копията, обвити в своите знаменца,
наклониха лицата си към стремената,
удариха конете със шпорите,
земята като че затрепера, когато те се устремиха.

3620 Всеки от тях следи своя противник;
всички, трима срещу трима се срещнаха:
стоящите наоколо мислят, че те веднага ще паднат мъртви.

Пер Бермудос, който пръв предизвика,
се срещна лице с лице с Фернант Гонсалвес;
3625 те без страх си нанесоха удари по щитовете.
Феран Гонсалвес проби щита на дон Перо,
но удари напразно и не засегна месото,
на две места поне дръжската на копието му се строши.

*Пер Бермудос остана твърд и не се наклони;
3630 той бе получил един удар, но сам нанесе друг;
строши шипа на щита и го изби настрана,
проби изцяло щита, който вече не го предпазваше.
Той му заби копието в гърдите, близо до сърцето;
Фернандо носеше тройно подплатена ризница и
това го спаси:*

*3635 на двата пласта брънките се скъсаха, третият
издържа:*

*подплатената дреха с ризата и ризницата
се забиха в месото на дълбочина една длан;
кръвта бликна от устата му;
коланите на коня се скъсаха и не го удържаха;*

*3640 той го изхвърли на земята през задницата на коня.
Присъствуващите помислиха, че той е смъртно
ранен.*

*Остави копието, забито в тялото му, и се хвана за
меча;*

*щом го видя Феран Гонсалвес, той позна Тисона;
без да дочека удара, той извика: „Победен съм!“*

3645 Съдиите го потвърдиха и Пер Бермудос го оставил.

МАРТИН АНТОЛИНЕС ПОБЕЖДАВА ДИЕГО

*Дон Мартино и Диаг Гонсалвес си нанесоха
удари с копията,*

те бяха такива, че и двете се строшиха.

*Мартин Антолинес се хвана за меча,
той е толкова блестящ и лъскав, че цялото поле се
озари;*

*3650 удар му нанесе, който го засегна отстрани,
изби му далеч шлема от главата,
целите ремъци на шлема му ги разряза,
3655 разкъса надгърленника, достигна до подплатата;
подплатата и надгърленника той разкъса всичко
това,*

остърга му косите от главата и дори засегна месото;

една част падна на полето, другата остана на него.

Когато превъзходната Колада нанесе този удар,

Диаг Гонсалвес разбра, че не ще остане жив;

той дръпна поводите на коня, за да обърне лице,

3662 и макар че държи меч в ръка, не си послужи с него.

3660 Тогава Мартин Антолинес го нападна с меча

и му нанесе удар с опаките, не с острието.

3664 Тогава инфантът нададе силни викове:

3665 „Помогни ми, славни Боже, Господи, спаси ме от този меч!“

Той дръпва поводите на коня и като го отдалечи от меча,

прескочи с него границата; дон Мартин остана в ограденото поле.

*Тогава кралят му каза: „Елате в моята свита;
с това, което извършихте, вие спечелихте битката.“*

3670 Съдиите потвърждават правдивостта на неговите думи.

МУНЬО ГУСТИОС ПОБЕЖДАВА АСУР ГОНСАЛЕС. БАЩАТА НА ИНФАНТИТЕ ПРИЗНАВА, ЧЕ БОРБАТА Е СПЕЧЕЛЕНА. ВОИННИТЕ НА СИД ПРЕДПАЗЛИВО СЕ ЗАВРЪЩАТ ВЪВ ВАЛЕНСИЯ. РАДОСТТА НА СИД. ВТОРИЯТ БРАК НА НЕГОВИТЕ ДЪЩЕРИ. ЖОНГЛЬОРЪТ ЗАВЪРШВА СВОЯТА ПОЕМА

Двамината победиха; (сега) ще ви кажа за Муньо Густиос,

как се бори с Ансуор Гонсалвес.

Те си нанесоха няколко тежки удара по щитовете.

Ансуор Гонсалвес е силен и храбър.

*3675 той удари по щита на Муньо Густиос,
зад щита му проби бронята;*

но копието се плъзна на празно и не му засегна месото.

След този удар Муньо Густиос нанесе друг удар:
3680 по средата на шипа той му строши щита,
който не можа да го опази, проби му ризницата;
засегна го отстрани, но не близо до сърцето;
той му заби в месото копието си със знаменцето,
изкара го от другата страна на разстояние един
разтег,
3685 с този удар го разтърси, накара го да се наведе върху
седлото,
и като изтегли копието, го повали на земята;
дръжката, копието и знаменцето се обагриха с
кръв.

Всички го мислят за смъртно ранен.
Муньо прихваща копието и застана над падналия;
3690 Асуор Гонсалво каза: „Не нанасяйте (друг) удар, за
Бога!

Ние сме победени, понеже всичко свърши така!“
Съдиите казаха: „Това чухме ние.“
Добрият крал дон Алфонсо заповяда да разчистят
мястото;
оръжията, които бяха останали там, той ги взе за
себе си.

3695 Воините на добрия Кампейдор си отиват
прославени;
те победиха в тази борба, благодарение на
Създателя.

Голяма е скръбта по земите на Карион.
Кралят отпрати през нощта воините на Сид,
за да не бъдат нападнати и да не изпитват страх.

3700 Като хора разсъдливи те пътуват денем и нощем,
ето ги във Валенсия при моя Сид Кампейдор:
те оставиха инфантите на Карион признати за
вероломни;
те изпълниха поръчението, което им бе дал техният
господар;
моят Сид Кампейдор се зарадва от тези новини.

3705 Голям е позорът на инфантите от Карион.

*Който обижда почтена жена и после я остави,
нека да го постигне такава или още по-лоша участ.
Но да оставим работите на инфантите от Карион;
много ги насърби наказанието, което получиха;
да кажем за този, който се роди в добър час.
Голяма е радостта във великата Валенсия,
че Сидовите воини се толкова прославиха.
Техният сеньор Руи Диас хвана брадата си:
„Отдавам хвала на небесния цар, моите дъщери са
отмъстени!*

*Карионските владения ще са вече чисти от позора!
С открыто чело ще ги задомя, без да гледам дали
някому е мъчно или не.“*

*Инфантите на Навара и Арагон влязоха в
преговори;*

те се срещнаха с Алфонс, този от Леон.

*Дона Елвира и доня Сол отпразнуваха своите
сватби;*

първите бяха блестящи, но тези са още повече;

*Сид задомява дъщерите си с по-голяма чест от
първия път.*

*Вижте как расте славата на този, който се роди в
добър час,*

*понеже дъщерите му са владетелки на Навара и на
Арагон.*

*Днес испанските крале са негови роднини,
всички придобиват чест от този, който се роди в
добър час.*

*Напуснал е този свят моят Сид, владетелят на
Валенсия,*

в деня на Петдесетница; Христос да го прости!

Да бъде с всички нас същото, праведни и грешници!

Тези са подвизите на моя Сид Кампейдор;

на това място свършива този разказ.

КРАЙ ОТ ПЕР АБАТ

*На този, който написа тази книга, Бог да му даде
рая, амин!*

*Пер Абат я написа в месец май в 1345 година на
тази ера*

КРАЙ, ПРИБАВЕН ДОПЪЛНИТЕЛНО (XIV в.) КЪМ РЪКОПИСА МОЯ СИД

*Поемата е прочетена,
дайте ни вино;
ако нямате пари,
хвърлете ни някой залог,
понеже за него ще ви дадат нещо.*

[1] Тук липсва един лист от ръкописа, т.е. петдесет стиха и неговото съдържание се замества с прозата от *Хроника на Двадесетте крале*. [↑]

ПОКАЗАЛЕЦ НА СОБСТВЕНИТЕ ЛИЧНИ И МЕСТНИ ИМЕНА

Alamos Аламос 2694^[1]; основател на Гриса; лице, непознато в историята.

Álbar Álbaroz (и Alvarez) Алвар Алварос (и Алварес), васал на Сид 1719; придружава Миная в нападението срещу Алкала 442 и срещу Юсуф 1719; воюва срещу Фарис и Галве 739 и отива със Сид в двора в Толедо 3067. В брачния контракт на Сид и Химена фигурира като племенник на Сид.

Álbar Díaz Алвар Диас, противник на Сид в кралския двор 2042. Историческо лице: фигурира в двора на Санчо II, Алфонсо VI и Доня Урака от 1068 до 1111 г., когато умира. Управител на гр. Ока; зет на Диего Ордонес.

Álbar Fáñez Алвар Анес^[2], племенник на Сид 2858, 3438. Придружава Сид в заточението му 14 и укрепва духа му при неговата раздяла с Химена 378, 382; взема главно участие във военните набези срещу различните мавърски градове 1251, 1256; 438, 1127, 1693; 1144, 1719–1720. Той е дясната ръка на Сид; споменава се в грамотата за брачния дар на Сид в 1074 г.; пратеник е на Алфонсо VI във Валенсия с особено поръчение. Неговото име е едно от най-често споменаваните в поемата.

Álbar Salvadórez Алвар Салвадорес 1994, 1999, васал на Сид, участва в нападението срещу Алкала 442, сражава се срещу арабския емир Фарис 739, присъствува на кортесите в Толедо 3067. Фигурира заедно с по-големия си брат Гонсалво Салвадорес в брачния договор на Сид; бил е на служба при двора на Фернандо I, Санчо II и Алфонсо VI; последвал Сид в неговото изгнаничество.

Alcalá Алкала, град (при започване действието в поемата се намира в ръцете на маврите 446, 477, после бива освободен).

Alcáñiz Алканис 936; град от мавърското кралство Сарагоса.

Alearías Алкариас 543; територия обхващаща по-голямата част от сегашната провинция Гуадалахара.

Alcobiella Алкобиеля 399; селище, сега Alcubilla del Marqués в провинцията Сория.

Alcocer Алкосер 569; мавърски укрепен замък на брега на р. Халон, сега неотъждествен.

Alcoceva Алкосева 2875; сега ненаселено място, близо до замъка Гормас. Alfonsso Alfonso, Alfons, Алфонсо VI, крал на Леон (от декември 1065 г.) и на Кастилия (1072–1109 г.). Заточава Сид 22, 308. Сид не иска да се сражава срещу своя крал 528, 532, 538 и му изпраща подаръци 815, 872. След дълги отлагания Алфонсо VI прощава на Сид при тържествена среща с него 2034. Омъжва дъщерите на Сид за инфантите на Карион 2075 и му дава удовлетворение за обидата, която инфантите нанасят на Кампеадора 2960, 3133, 3478. Омъжва повторно дъщерите на Сид 3418, 3718.

Almenar Алменар 1092, 1109, 1328; сега Almenara, град близо до морето в провинцията Кастельон; на 10 км северно от Мурвиедро и на 39 км от Валенсия. Сид го е превзел доста време след овладяването на Валенсия, а не преди, както е казано в поемата, навярно в началото на 1098 г.

Alucat Алукат; puerto de Alucat 951, 1087; Alucad 1108; непознато място.

Alvarrazín Алваразин 2645, вж. Santa María de Alvarrazín

Andria остров Андрия 1971 (един от Цикладските острови, прочут със своите платове и брокати).

(Cuevas d') **Anquita** Анкита 544; сега Anguita, в провинцията Гуадалахара.

Anrric Анрик, един от съдиите в двора на Толедо; той е comde don Anrric 3002; 3109, 3135; Arrie 3037; Anric 3496 (< нем. HEINRICH); един от синовете на Henri de Bourgogne; племенник на кастилската кралица Констанс дъщеря на херцога Роберт, жена на Алфонсо VI от 1080 до 1092 г. Умира в 1114 г.

(el) Anssarera Ансарера 2657, 2689; селище близо до Мединасели.

Antolinez вж. Martín Antolínez.

Arabia Аравия 336; страната, от която според легендата са тръгнали тримата мъдреци да се поклонят пред новородения младенец

във Витлеем; в поемата са наречени *tres reyes* 'тримата крале', *de Arabia*, понеже към тях са отнасяли псалом LXXII: *reges Arabum et Saba dona adducent* (царете на Арабите и Сава ще поднесат дарове); в евангелието от Матея II, 1 се казва: „И ето мъдреци от Изток пристигнаха в Ерусалим...“.

Aragón Арагон 1186, 3399, 3405, 3717; християнско кралство по времето на Сид. Било е част от някогашната римска провинция Таракона, завладяна от вестготите в VI в., от маврите в 714 г., освободена в северната си част от Карл Велики в 778 г., след което влиза в състава на Франската империя (до средата на IX в.) а след това става част от Навара. След поделянето на земите на Санчо III между синовете му Рамиро получил Арагон с титлата крал и столица Хака (1035–1063 г.); след него по времето на Сид са управлявали още Санчо Рамирес (1063–1094 г.), противник на Сид, разбит от него в 1084 г., и Педро I, съюзник на Сид в борбата му с алморавидите (1097 г.). По време на съставянето на *Поема за моя Сид*, в 1137 г. Арагон се обединил с Барселона под скиптьра на Реймунд Беренгарий IV, доведен син на дъщерята на Сид Мария, и оттук неправилното твърдение на поемата, че уж дъщерята на Сид се омъжила за инфантата на Арагон.

Arbuxuelo Арбухуело 1543; долина близо до Мединасели.

Arlancón Арлансол 55, 209, 290; река, която минава през Бургос.

Ans(s)uor Goncálvez Ансуор Гонсалвес (Асур Гонсалес, в новия език) 2172, 3373, 3672; навярно по-голям брат на инфантите от Карион.

Atienca Атиенса 398, 2691; крепост, днес руини в провинцията Гуадалахара.

Avengalbón Абенгалбон 1464, 1545; мавър, управител на гр. Молина, наречен за това *alcayaz* 1502, 2669. Васал и приятел на Сид 1464, 1528, 2636. Според последните изследвания на Менендес Пидал (отбелязани в *Adiciones* към Т.3 на *Cantar de Mió Cid*, с. 1210–1213) това е историческо лице; по времето на Сид е имало един прочут управител Абенгалбон, за когото ни дава сведение един пасаж от хрониката на *Aben Alathir*, отнасящ се до неуспешната обсада на Кордова в 1150 г. от Алфонсо VII. Защитник на обсадения град е бил Абдулгамар ал Саиб, един от синовете на управителя *Aben Galbún*.

Bado de Rey Бадо де Рей (Кралски брод) 2876; сега Vadorrey. Днес безлюдно място в ляво от р. Дуero между Агилера и Моралес, по времето на Сид там е имало крепост.

Baltasar Балтасар 337; име на един от царете вълхви.

Barçiona **Барсилона**, Барселона 957, 3195; столица на графството, носещо същото име. След завладяването ѝ от франките в 801 г. Барселона става административен център на испанската гранична област. Образувалото се в 864 г. самостоятелно Барселонско графство е било васално на франкския император, а после на френския крал. В 1469 г. Барселона е била присъединена към Испания. В поемата барселонците се наричат франки, като се подчертават по този начин връзките им с французите.

Bavieca Бабиека 1573, 1585, 1589, 1591; 1714, 1732, 1745 и т.н.; конят, който язди Сид. Самото име означава 'глупак', 'дебелак', 'дръвник'. Конят преследва и застига този на крал Букар 2419. Частната хроника за Сид, гл. 2, разправя един анекдот, според който, като момче Сид е бил наречен babieca 'глупак', понеже изbral за себе си един слаб, мършав и крастав жребец, на който дал това име.

Belleem Белен (Витлеем) 334; градът, в който се е родил Христос.

Berlanga Берланга 2877; селище с укрепен замък.

Birbón Бирбон 3004; граф, който участва в кралското съвещание в Толедо. Това име е било поставено от Менендес Пидал вместо Beltrán, понеже противоречи на асонансата (която е на —ó). Съответното място в Хрониката на двадесетте крале дава името Birbón. Ясно е, че тази хроника е използвала един по-стар (и по-изправен) ръкопис от този на Пер Абат. Както предполага Пидал, името Белтран е попаднало в текста на Пер Абат поради известността на това лице. Белтран, граф Карионски, от 1176 г., старинен велможа от времето на доня Урака и Алфонсо VII, е заменил малко известния Бирбон.

Bivar Бивар 11, 1376, 1268; родното място на Сид (един от епитетите му е el de Bivar 'този от Бивар'. Сега Бивар е малко селище на 10 км северно от Бургос, в долината на р. Убиерна, където и досега работят няколко мелници.

Borriana, (сега Burriana) Буриана 1093, 1110, на брега на Кастельон наоколо 60 км северно от Валенсия.

Bovierca Бобиерка 552; селище на р. Халон.

Búcar Букар, емир на Мароко, който идва да нападне Сид във Валенсия 2314, но е сразен и убит от Сид, който завладява меча му Тисона 2402, 2418–2425, 2446, 2458. Епископът на Туй нарича със същото име този емир: „Rodericus Didaci... vicit barbarorum regem Buchar“. Според хроникьора от Толедо Родриго „Buchar, rex Arabum“ дошъл да помогне на обсадената от Сид Валенсия. Пидал мисли, че това трябва да е прочутият алморавидски военачалник Абу-Бекер, но той е надживял Сид и за него не се казва, че е нападал Валенсия. Този, който е нападнал Валенсия по времето на Сид, е алморавидският каид ‘управител’ Мохамед бек Айша, но и той е надживял Сид.

Burgos Бургос 12, 15, 23, 51, 90, 98, 151, 232 и т.н.; град в Стара Кастилия, който не подслонява заточения Сид. Катедралата Santa María de Burgos е била построена от Алфонсо VI в 1075 г.

Calvarie Калварие, Голгота 347. Лобното място, където е бил разпънат Христос.

Campeador Кампеадор 69, 236, 241, 285, 559, 565, 594, 706, 889; 34, 41, 79, 109, 117, 206 и т.н., прозвище на Сид; името отначало е значело ‘борец’, ‘храбър воин’, но от XIV в. става епитет и второ име на Сид.

Canal de Celfa вж. *Celfa*.

Carrión Карион, град в кралство Леон 2979, където крал Алфонсо VI казва, че е свикал двора 3130. Родно място на инфантите, зетове на Сид 2322, 2334, 2480, 2540, 2680, 2889, 3570, 3715; земите на Карион 2526, 2590, 2597 и т.н.

Castejón Кастежон (сега Кастехон) 435 до 531 (10 пъти); днес Castejón de Henares, първата крепост в кралство Толедо, която е завладял Сид при излизането си от Кастилия. В ст. 1329 Миная изброява пред краля победите на Сид и завзет от него, градове в царство Валенсия, Пидал мисли, че с Кастехон се означава Castellón de la Plana или Castellón del Duc, който Сид е завладял заедно с гр. Мурвиедро.

Castiella Кастиела, Кастилия 176, 219, 287, 2923 и т.н. (споменава се 24 пъти). Името означава страна на укрепени замъци (CASTELLA), понеже по време на борбата с маврите там са се строели крепости. Отначало е била управлявана от графове от името на астурийско-леонските крале, но в 923 г. граф Фернан Гонсалес е

утвърдил нейната независимост. В 1026 г. след смъртта на граф Гарсия Кастилия преминава към неговия зет крал на Навара, Санчо, който я оставил в наследство на своя син Фернандо I, като отделно кралство. От този момент Кастилия ту се обединявала под един скиптир с Леон, ту се отделяла от него, но оставала все пак кралство. При възкачването на престола на Алфонсо VI тя се простирала само от Астурия до р. Ебро, граничеща на запад с Леон, а на изток с Навара и Арагон. Алфонсо силно разширил нейните граници и на юг, като положил със своите завоевания началото на днешна Нова Кастилия, Придружаващите Сид в неговото изгнаничество наричат Кастилия *la gentil* 'милата' 672, 829.

Cebolla Себоля 1150, 1329; селище разположено по крайбрежието на 18 км северно от Валенсия. Получило е името си, дошло от PÓDÍUM, от това, че се намира близо до един хълм, където има развалини от замък, господствуващ над Валенсианска huerta. Маврите превели на арабски името Podium и го нарекли Jubaila 'джубайла'. Християните възприели на свой ред това име, променяйки го по народна етимология в Cebolla. Според „Historia Roderici“ Сид превзел тази крепост и построил там град в 1093 г. Себоля става опорна точка на Сид за действията му срещу Валенсия.

Çelfa Селфа 646 или Çéifa la de Canal, Селфа ла де Канал, и заради асонансата Canal de (Jelfa, Канал де Селфа 1194; селище, разположено на по един ден път от Segorbe и от Calatayud 644–651. Сега се казва Celia или Celda, на 3 левги от Teruel.

Cetina Сетина 547; селище на брега на р. Халон в провинция Сарагоса.

Çid Сид 47, 50 и т.н. (20 пъти); Mió Cid Мио Сид 'Моят Сид' 6, 7, 30, 35, 37, 61, 78 (73 пъти); Mió Çid Ruy Díaz 15, 25, 58 и т.н. (16 пъти); Mió Çid Ruy Díaz de Bivar 628; Mió Çid Ruy Díaz el Castellano 748. Сид на арабски значи 'господар', на испански се употребява с притежателното *mío* 'мой'. Тази титла се е давала на испански сеньори, които са имали мавърски васали или данъкоплатци.

Colada Колада 3657; меч, принадлежащ на Барселонския граф, и по-късно спечелен от Сид в бой 1010; с него Сид убива емира Букар 2421, като завладява меча му Тисон 2426. Colada означава 'леяна'. Двата меча чрез дъщерята на Сид, Мария Родригес, преминали във владение на кралете на Арагон. Колада в 1286 г. попада в ръцете на

Санчо IV Кастилски. В XV в. двата меча се намират в Мадрид. В 1503 г. те са описани в инвентара на Алкасар на Сеговия. След тази дата Колада не се появява вече никъде. В XVII и XVIII в. са били показвани различни мечове за Колада, но истинската Колада е изчезнала.

Corita Сорита 735; селище управлявано от Алвар Анес.

Corpes Корпес; robredo de Corpes 'робредо де Корпес' 2697, 2748, 2754, 2809, 2945, 3156, 3266; селце с гора на 10 км южно от Atienza. Дъбова гора съществувала на югозапад от San Esteban de Gormaz.

Crespo de Grañón Креспо де Граньон 3112, вж. Garcí Ordóñez.

Cristus Христос 2074, 2477, 2830.

Daniel Даниел (Данаил) 340; пророк Danaил. Тук се загатва за чудото в рова на лъвовете, много познато в средновековната литература.

Daroca Дарока 866; едно от селата в мюсюлманския емират Сарагоса.

Denia Дения, 1161; град в кралство Валенсия. По времето на Сид е било във владета на Моктадир емир на Сарагоса, а после на сина му Алкаджиб, който сключил мир със Сид, когато този бил в Онда.

Díaz Диас 15, 25, 58, 628, 748, 1674, 2753; бащино име на Сид.

Didago Диаго 1901 и Díago, Диаго 2168; един от инфантите на Карион.

Díag Téllez Диаг Телес 2814; васал на Алвар Анес в Сан Естебан де Гормас.

Elpha Елфа 2695; женско име, често срещано в Средните векове. В поемата фигурира като принадлежащо към някоя местна традиция, днес непозната.

Elvira Елвира; име на една от дъщерите на Сид, споменавана винаги в поемата наред със сестра си Sol (Сол) 2075, 2088, 2197, 2592, 2714, 2865, 3419 и т.н. (24 пъти) Документите я наричат María (Мария); била омъжена за дон Рамира инфант на Навара.

Esidro Есидро 1342, 1867, 3028, 3140, 3509; свети Исидор, епископ на Севиля (599–636). Алфонсо VI се кълне в името на този светия 1342, 3028, 3140, който му бил патрон.

España Еспания, Испания 453, 1021, 1591, 3271, 3724.

Fáriz и **Galve** Фарис и Галве 654, 769; двама мавърски емири, подвластни на Тамин, които отиват да обсадят Сид в Алкосер. Фарис ранен от Сид се спасява и се скрива в Терер 760, 773, 841; Галве, ранен от Мартин Антолинес, също така се спасява и избягва в Калатаюд 765, 774. Измислени лица, както и емирът Тамин Менендес Пидал е намерил в *Първата обща хроника* някой си Харис, победен в двубой и убит от Сид, но това става в 1066 г.

Fariza Фариса 547; селище на брега на р. Халон.

Félez Muñoz Фелес Муньос 741, 2618, 2634, 3069; племенник на Сид; спасява своите братовчедки доня Елвира и доня Сол в дъбовата гора Корпес 2623, 2764-2813; участва в свикването на двора в Толедо 3069. Освен *Хрониката на двадесетте крале* всички останали анонимни автори в сцената на Корпес заместват Фелес Муньос с лицето Ордоњо, непознато на поемата.

Fenares Фенарес 435, 479, 542; днес реката Henares (Енарес).

Fernando Фернандо 3634, 2440 и Ferrando Ферандо 2340; Ferrant Goncálvez Ферант Гонсалвес 2286; don Fernando 2168; един от инфантите на Карион.

Figueruela Фигеруела 402; непознато селище близо до Навапалос.

Fita Фита 446, 518, сега Hita 'Ита', селище северно от Гуадалахара, около р. Бадиел.

Fróila Фроила 3004; граф, който присъствува на свикването на двора в Толедо. Граф Фроила Диас, споменаван често в дипломите между 1077 и 1140, брат на доня Химена, жената на Сид и син на Диего Родригес, граф на Астурия, и на Химена, дъщеря на крал Алфонсо V.

Fronchales Фрончалес 1475; сега Bronchales, селище в провинцията Теруел.

Gabriel Габриел 406; архангел, който предрича победи на Сид.

Galín Garcíz Галин Гарсиас 443, 740; Galind Garciez 3071; Galind Garcjaz 1996, 1999 и т.н.; арагонец, непознато лице.

Gallizia Галисия 2579; съставна част от римската провинция Таракона; в V-VI в била завладяна от Суевите, а после от готите. Маврите не са я владеели. Присъединена била към Леон от Фроила I в

VIII в. В 1065 г. Фернандо I я завещава на сина си Гарсия като отделно кралство, но Санчо II я присъединява към Кастилия.

Galve Галве 654, 769; мавърски емир, победен от Сид в Алкосер.

García или Garci Ordóñez Гарсия или Гарси Ордонес, наречен el conde don García 1836, 1859, 2997, 3007, 3160, 3270; Garci Ordóñez 1345, 2042 и веднаж el conde Gargi Ordóñez 3553. В загубената част на поемата се е разправяло как, когато Сид бил изпратен от краля да прибере данъците от маврите, превзел крепостта Кабра, граничеща с кралство Гранада, и там хванал по много обиден начин за брадата графа Гарси Ордонес (срв. ст. 3288). Оттогава графът е върл противник на Сид 1836, 2988 (срв. ст. 9), който злостно мърмори за победите на изгнаника Сид 1346, 1861. В двора на Толедо и в съдебния двубой именно граф дон Гарсия Ордонес съветва и ръководи инфантите на Карион. По време на царуването на Санчо, II, в 1067 г., той е сеньор на Панкорво, а в 1074 г. и алферес знаменосец и пръв военачалник на Алфонсо VI. Още тогава е бил приятел на Сид. В 1076 г. кралят го назначава за управител на Нахера, отнета от краля на Навара и го оженва за Урака, дъщеря на Наварския крал и братовчедка на самия Алфонсо. Наричали са го Señor de Cabra y de Grañón или с прозвището el Crespo de Grañón ‘Къдравият от Граньон’ 3112. Умира в 1108 в битката при Уклес, прикривайки с щита си инфANTA Санчо.

Garciaz или **Garcjez** Гарсиас или Гарсиес 443, 740, 3071; бащино име на Галинд.

Gaspar Гаспар 337; един от тримата мъдреци.

Golgota Голгота 348; лобното място на Христа.

Gómez Pelayet Гомес Пелайет 3457; лице от лагера на инфантите от Карион, което отговаря на предизвикателството на Алвар Анес. Среща се в дипломи от края на XI и началото на XII в.

Gonçálvez Гонсалвес 3008; бащино име на инфантите от Карион (Асур, Диего или Диаго, Диаго и Ферандо или Фернандо).

Gonçalvo или Goncalvo Assúrez Гонсалво или Гонсалво Асурес 2268, 2441, 3008, 3690.

Gormaz Гормас 2843, 2875; укрепен замък на брега на р. Дуero. Grañón Граньон 3112; селище, разположено на 3 левги от Нахера и на 3 левги от Панкорво.

Griza Гриса 2694; селище на юг от р. Дуero и на запад от Сан Естеван де Гормас, днес неидентифицирано.

Guadalfajara Гуадалфажара 446, 479, 518, сега Guadalajara, Гуадалахара, град на р. Енарес.

Gujera Гужера 1160, 1165, 1727. Това е градът Cultera, Кулера (според тогавашното кастилско произношение).

Huesa Уеса 952, 1089; селище в провинцията Теруел, на 25 км от Монталбан.

Huesca Уеска 940; град, принадлежащ до 1096 г. на маврите, и намиращ се почти на границата на тогавашния Арагон.

Jerome Жероме (фр. Jérôme, Жером) 1288, 1501, 1546, 1702, 2238 и т.н.; дон Йероним от гр. Перигор, Франция, монах от Клюни, около 1096 г.; епископ на Валенсия, а после на Саламанка и Самора. В поемата той е представен не само като учен, но и като много войнствен; неговият портрет е бил силно повлиян от този на Тюрпин в Песента за Роланда.

Jesu Cristo Иисус Христос 1624.

Jonas Жонас, Йона 339, пророк често споменаван в средновековните молитви.

Lázaro Лазаро, Лазар 346; става дума за Лазар от Новия Завет (Йоанна, XI, 43), брат на Мария и Марта от Витания, когото Иисус възкресява.

León Леон 2579, 2923, 2977; отначало част от кралство Астурия, обособила се в кралство през 910 г., което в 925 г. наново се е съединило с Астурия и Галисия под общото име Леон. В 1037 г. Фернандо I, син на краля на Навара Санчо Велики, отнема Леон от своя шурей Бермудо III и оттогава Леон ту се отделял от Кастилия, ту се обединявал с нея, докато в 1230 г. при Фернандо Свети става окончателното им сливане. По времето на Сид кралство Леон се е смятало за най-старото в Испания и неговите крале си присвоявали дори титлата императори на Испания.

Longinos Лонгин 352; апокрифно име на римския войник, който е пробил Исусовото ребро на кръста (според Йоанна, XIV, 34).

Luzón Лусон 2653; селце, принадлежащо към Сигуенската епархия, наследило името на древните Lusones, келтиберски народ, заселил се около изворите на р. Тахо, споменат от Страбон.

Mal Anda Мал Анда (букв. ‘лоша работа’) 3070; един от тези ‘учени’ (по правото), които Сид взема със себе си в Толедо. Пидал предполага, че той е историческо лице: намерил е името му в една грамота от 1440 г. като притежател на мелница в земите на Педро Бермудос.

María Мария 273, 282, 822, 1668; майката на Иисуса.

Marruecos Маруекос (бълг. Мароко) 1798; страна в Африка, където царуват най-напред Юсуф 1621, а после Букар 2312; първият е наречен *el rey de Maruecos* 1181, 1622, 1625 и т.н., а вторият — *el rey de alien mar* (емирът отвъд морето) 2425.

Martín Martín 904; река, приток на Ебро, в провинцията Теруел, на чийто бряг се намира Монталван.

Martín Antolínez Мартин Антолинес или *don Martín*, дон Мартин 65, 79, 736, 1459, 1500, 1992 и т.н.; неизвестна личност. Придружава Сид в изгнаничеството му 228, 293; успява да вземе пари от евреите Рахил и Видас 100–202, присъствува на свикването на двора в Толедо 3066, където Сид му връчва меча Колада 3191 и където предизвиква на двубой Диего Гонсалес 3361, 3524, 3527, когото побеждава в Карион.

Martín Múños Мартин Муньос, сражава се заедно със Сид в първата битка; която Кампейдорът печели след изгнаничеството си срещу Фарис и Галве 738, за него се казва, че управлявал Монт Майор (град в Португалия), където е бил алгуасил ‘губернатор’ при един мосарабски вожд Сиснанди ибн Дауде, когото Фернандо I направил граф на цяла Португалия. Бил женен за дъщерята на Сиснанди и след неговата смърт станал граф (губернатор) на Коимбра; бил заместен в този си пост от граф Реймонд, зет на краля. В 1094 г. Мартин Муньос взел мястото на губернатора. Менендес Пидал мисли, че в тази година той отишъл при Сид, понеже бил обиден от Реймонд и от краля. Името му после се загубва и само в 1110 г. то се появява наново като противник на вдовицата на граф Реймонд, доня Урака и съмишленник на Алфонсо Войнствения. В същата година го вземат в плен.

Medina Медина 1466, 1484, 1494, 1451, 1534, 1542, 2640 и т.н.; съкратено име на града *Medinaceli*, Мединасели, по времето на Сид граница на кралството на Алфонсо откъм изток.

Melchior Мелкиор 337; един от царете влъхви, отишли да се поклонят на детето Исус.

Miedes Миедес 415; планина между провинциите Гуадалахара и Сория.

Minaya Миная 444, 1418, 1565, 1483, 2864; прозвище на Алвар Анес. Поемата употребява цялото име Minaya Álbar Fáñez 39 пъти и само един път Albar Fáñez Minaya 871. Според Менендес Пидал самото име е от баскски произход и означава 'възпитател'.

Molina Молина 867: град близо до Мединасели, управляван от мавъра Абенгалбон, голям приятел на Сид 1463, 1545, 1550, 2635, 2688, 2880.

Moncón Монсон 940; селище и замък, северно от Уеска.

Mont Alván Монталван 952, 1089; селище на р. Мартин в провинцията Териул.

Mont Mayor Монт Майор 732, селище в Португалия.

Mont Real Монт Реал 863, 1186, сега Montreal del Campo, Монреал дел Кампо на р. Хилока.

Montes Claros Монтес Кларос 2603; планинска верига на югозапад от Сан Естеван, откъдето извира р. Харама; област в Африка на юг от Атлас 1182.

Muño Gustioz Муньо Густиос 737, 2901, 1458, 1481, 1499; васал и родственик на Сид. Историческият Муньо Густиос е придружил доня Химена в нейното вдовство.

Murviédro Мурвиедро 1095, 1101, 1153, 1185 и т.н.; селище с укрепен замък на 29 км северно от Валенсия. В поемата Мурвиедро е превзето от Сид преди Валенсия, докато в същност Сид го е завладял в 1098 г., 4 години след превземането на Валенсия.

Navarra Навара 1187, 3399; страна с баскско население, разположена по двата склона на западните Пиренеи. Карл Велики я освобождава от арабското владичество в 778 г. и образува Наварската гранична област със столица Памплона. В 831 г. Навара става самостоятелно графство, а в 857 г. граф Гарсия Хименес, приема титлата крал. Санcho III Велики (1000–1035 г.), крал на Навара завладява Арагон и Кастилия. След завоюването на Леон от дон Фернандо наварската династия се възцарила над цялата християнска Испания. По време на Реконкистата се разширяват Кастилия и Арагон.

Постепенно (от XIII в. нататък) Навара почва да клони към Франция и в нея царуват една след друга френски династии.

Navas de Palos Навас де Палос; сър Navapalos, Навапалос 401; селце на брега на р. Дуero в провинцията Сория.

Ojarra Охара 3394, 3427; неизвестна в историята личност, пратеник на Наварския инфант. Според Менендес Пидал името му е от баскски произход.

Onda Онда 1092, 1109, 1327; селище, западно от Буриана в провинцията Кастельон.

Ordóñez Ордонес 1345, 2042, 3553; бащино име на Garcίa.

Ovirma Овирна (сър Ubierna, Увиерна) 3379; р. Увиерна, която минава през Бивар и се влива в р. Арлансон.

Peydro Педро 363; апостол Петър.

Peláyet (вм. Peláyez) Пелайет 3457; бащино име на Gómez.

Peña Cadiella Пеня Кадиеля (сега Benicadell, Беникадел) 1163, 1164; планина на юг от Валенсия, близо до Дения. Според „Historia Roderici“ Сид, като изпаднал повторно в немилост, възстановил разрушената от маврите крепост и оттам правел набези към околните селища.

Per Abbat Пер Абат 3732; в първия Explicit, преписван на единствения ръкопис на Поемата за Моя Сид.

Per Ansúrez Пер Ансурес 3008; чичо на инфантите от Карион.

Per Vermudoz Пер Бермудос 2351 или don Pedro, дон Педро 2177, 2340; племенник на Сид 2351, негов знаменосец 611, 689, 705; участва в разни сражения 704, 710, 722, 2340, 3316. Това родство не е напълно засвидетелствано исторически.

Pero Перо 1394; апостол Петър, покровител на манастира Карденя.

Poyo de mió Cid Пойо де мио Сид 'хълм на моя Сид' 864, 902; макар и хугларът да твърди, че това име ще се помни за дълго между маври и християни, то се е забравило дотолкова, че сега не се знае къде се намира. Менендес Пидал го е намерил споменато във Fuero de Molina. Днес то се нарича просто El Poyo и се намира на левия бряг на р. Силока.

Quarto Куарто 1711, 2312; поле, което започва приблизително на 5 км западно от Валенсия при излизането от портата Беб-ал-Ханеш ‘Змийски порти’, които народът може би е наричал Куарто. Според „Historia Roderici“ и „Crónica de Veinte Reyes“ тук е станала битката между Сид и алморавидите (1094 г.).

Quinea Кинея 400; римски път от Ухама до Термансия.

Raquel Рахил 98, 100, 106, 122, 136 и т.н.; женско еврейско име, взето за мъжко, споменавано винаги заедно с *Vidas*.

Remond Реймонд 3036, 3109, 3155, 3496; един от главните съдии при процеса на инфантите от Карион. Граф Реймонд е четвърти син на граф Гийом Бургундски (1057–1087 г.), брат на папа Каликст II (1119–1124 г.), съпруг на доня Урака, дъщеря на Алфонсо VI, баща на Алфонсо VII (императора). Неговият тъст го провъзгласява за граф на Галисия и Португалия, пост, от който е бил изместен от другия зет на Алфонсо VI, Анрик (Анри). Кралят имал намерение да остави короната си на Реймонд, който обаче умрял по-рано (в 1107 г.). Жена му Урака се омъжила за краля на Арагон Алфонсо Войнствения. Тя воювала отначало с мъжа си, после със сина си от първия брак (Алфонсо VII, императора) и умряла в 1126 г.

Remont Verenguel Реймонд Беренгел (Реймонд Беренгарий) 998, 3195; el conde don Remont 975, 987, 1009, 1018 и т.н.; el conde de Barcelona 957, победен и взет в плен в Тевар от Сид, който му връща свободата, но задържа меча Колада и плячката, взета в битката. Барселонският граф, победен и пленен от Сид, е Беренгер Рамон II, братоубиец (който отначало управявал с брата си Реймонд, а после го убил). Той е бил два пъти пленяван от Сид: в 1081 и 1090 г. Племенникът му Реймонд Беренгер III се оженил за една от дъщерите на Сид.

Río d'amor Рио д'амор 2871; река на изток от Sánt Estévan de Gorroaz, днес непозната.

Río d'Ovirma Рио д'Овирна 3379; р. Увиерна, която минава през Бивар.

Río Martín Рио Мартин 904; приток на р. Ебро (в провинцията Теруел), на която се намира Монталван.

Rodrigo Родриго 467, 556, 911, 973, 1706; име на Сид.

Roma Рим 341.

Ruy Díaz Руи Диас (<RODÉRÍCUS DIDÁCUS) 15, 25, 58 и т.н., лично и бащино име на Сид.

Sabastián Сабастиян, свети Севастиян (мъченик) 341.

Salvadórez Салвадорес 1994, 1999; бащино име на Алвар.

San Salvador Сан Салвадор 2924; това е катедралата в Овиедо, посветена на Спасителя.

San Fagunt Сан Фагунт (сега гр. Sahagún, Саагун) 1312; селище в Леон. Манастирът св. Фагунт е бил първото убежище на Алфонсо VI, когато Санчо II е отнел короната. Върнал се на власт, Алфонсо взел манастира от светската юрисдикция, обсипал го с дарове и завещал да бъде погребано там тялото му.

San Pero de Cárdeña Сан Перо де Карденя 209, 233 и т.н. или само San Pero, Сан Перо 236, 286, 294, 318 и т.н.; убежище на доня Химена. Стар кастилски манастир близо до Бургос още от времето на вестготите. Историята не казва нищо за престоя на Химена и нейните дъщери в Карденя, но известно е, че самата тя е погребана в този манастир.

San Servan Сан Серван, Сан Сервандо 3047, 3054, 3102; църквата, в която Сид извършва бдение през нощта преди свикването на двора в Толедо. Това е базилика посветена на испанските мъченици Сервандо и Германо. Алфонсо VI я намира разрушена от маврите при превземането на Толедо в 1085 г. и по-късно я възстановява.

Sancho Санчо 237, 243, 256, 383, 387, 1286; абат на Сан Перо де Карденя. Измислено име. По времето на Сид абат е бил Сисибуто.

Sant Estevan de Gormaz Сант Естеван де Гормас 397, 2696, 2845, 2847 и т.н.; град на р. Дуero, в който Алвар Анес е имал свои васали.

Santa María d'Alvarrazín Санта Мария д'Альварасин 2645; село, което плаща данък на Сид, сега само Albarracín. Още много отдавна в това селище е живял мюсюлманският род на Абен Расин'овци, който в XI в. е плащал данък на Сид.

Santa María de Burgos Санта Мария де Бургос 822 или само Santa María 52; Катедрала в Бургос; Santa María 1668 катедралата на Валенсия.

Santi Yague Санти Яге (Свети Яков) 731, 1138, 1690) военен вик на християните, воини на Сид, които призовават на помощ свети Яков Компостелски, покровител на Испания. Засвидетелствуван е в средата

на XIII в. в хрониката на Родриго Толедски (*De Rebus Hispaniae* IV, 13), който пише, че по време на битката при Клавихо се бил явил свети Яков и оттогава бил възприет военният вик: *Deus adiuva et sánete Jacobe* ('Помогни, Боже, и ти, свети Якове'). Тук става дума за апостол Яков (старши), според преданието убит от Ирод Агрипа в 44 г. Едно съвсем апокрифно испанско предание, съществувало до VII в., говори, че уж неговият прах по чудодеен начин бил пренесен в Галисия, където се бил пазел и до този ден.

Santi Yaguo Сантияго 2925, 2977; град в Галисия.

Saragoça Сарагоса 905, 914, 1088 (сега Zaragoza), столица по времето на Сид на едно Сарагоско мюсюлманско царство, където управлявала династията на Бени-Худ'овци.

Sevilla Севиля 1222, 1230; град в Южна Испания, превзет от Сир Абу-Бекер в 1091 г.; в 1094 г. той е управител на този град.

Siloca Силока 635; сега р. Хилока, приток на р. Хилон.

Simenones Семенонес 3394; бащино име на Yéñegr

Sogorve Согорве (сега Segorbe) 644. Согорве и Теруел са били на римския път, който съединявал Сагунто с Калатаюд (Bilbilis) и от ст. 644–651 на поемата се вижда, че той е бил използван по времето на Сид.

Sol Сол; име на една от дъщерите на Сид 2724, 2796; полустихът *don Elvira e doña Sol* се повтаря 21 пъти (2075, 2088, 2097, 2163, 2520 и т.н.). Името Sol е било много употребявано; Sol, сестра на Алвар Диас, и *doña Sol*, жена на Доминго Гутierrez, фигурират в Кастилия в 1065 и 1082 г.; в Леонското кралство са живели Sol Velásquez в 1105 г. и Sol Sarracíniz между 1111 и 1130 г. и т.н. В историческите документи никоя от дъщерите на Сид не носи това име, а María (Мария) и Cristina (Кристина); но жените са носели две имена, едното кръщелното име, а другото различно. И понеже името Sol не е било позволено от календара на светиите, то е било като прозвище и твърде е възможно да е било употребено и за дъщерята на Сид, Мария, понеже в 1044 г. една María cognomento Sol прави дарение на манастира в Оня. Тази Мария (по прякор Sol) се е омъжила за Барселонския граф Реймонд Беренгер III.

Spinaz de Can Спинас де Кан 393; място на юг от Силос, непознато днес.

Susanna Сузана 342, загатва се за пасажа в книгата *Данаил*, гл. XIII (в католическата библия).

Tajo Тажо 1954, 1973, 3044; р. Тахо.

Tamín Тамин 636; измислен емир на Валенсия.

Taranz Таранс 1492, 1564; днес campo Taranz, поле, простиращо се в горната част на Арбухуелската долина, между провинциите Сория и Гуадалахара.

Teca Тека 552, 571, 625 и, т.н.; днес Ateca, на брега на р. Халон, на 14 км от Калатаюд.

Téllez Телес 2814; бащино име на Диего.

Terrer Терер 571, 585, 625, 632, 773, 840, 860; селище на р. Халон, между Атека и Калатаюд.

Teruel Теруел 868, 911; селище на 13 ч. път от Монреал.

Tévar Тевар 971; селище с борова гора, име познато още в XIII в., но сега загубено; намирало се е между Тортоса и Мореля, които по времето на Сид са принадлежали на Алхаджиб.

Tizón Тисон (< TITIÓNE 'главня') 2426; меч на емира на Мароко, спечелен от Сид. В 1233 г. Хайме I, крал на Арагон се е сражавал с него при обсадата на Буриана. От XV в. се разпространява формата Tizona (с едно крайно *a*, по аналогия с Colada). Той се е пазел през XV в. в оръжейната на Изабела Католичката, откъдето е изчезнал завинаги.

Toledo Толедо 2963, 2970, 2980, 2986 и т.н.; някога столица на вестготските крале, после (от 712 г.) столица на мюсюлманското царство, в което по времето на Сид е управлявал Мамун, който е плащал данък на кастилските крале. В 1085 г. Алфонсо VI превзема Толедо и градът става столица на Кастилия.

Torre de doña Urraca Торе де доня Урака 'Кула на доня Урака' 2812; място близо до Сан Естеван де Гормас.

Trinidad Тринидад 'Света Троица'. Missa de santa Trinidad 319, 2370; една от предпочитаните литургии в Испания; отслужва се при излизането на Сид от Кардена в заточение и преди битката с Букар.

Urraca Урака, в местното име на Torre de don Urraca 2812.

Valladolid Валядолид 1827; столица на провинцията със същото име при съединението на реките Писуерга и Есгева.

Valençia Валенсия 1099, 1119, 1148, 1155, 1166, 1712, 1191 и т.н.; столица на царството със същото име, разположена сред една плодородна долина. В поемата се нарича Valençia la casa 'град Валенси' 1606; Valençia la clara 'славната Валенсия' 2611; Valengia la mayor 'великата Валенсия' 2105, 2161, 2588, 2626; Valençia la grand 'голямата Валенсия' 3316.

Vanigómez Ванигомес 3443; изкривено име от ар. Beni-Gómez, Бени-Гомес (т.е. синове на Гомес); това е могъщият род на графовете, на Карион, както са го наричали арабските историци. Основателят на този род е Gómez Díaz, чието име срещаме в грамотите от времето на Рамиро III и Бермудо И Леонски; той фигурира там (още от 967 г.) като граф или управител на Салданя и Лиебана и тази титла се е свела до неговите приемници до тази на „графове на Карион“ (Гомес Диас е бил син на Салданския граф Диего Муньос, съратник на прославения кастилски граф Фернан Гонсалес, както в бунта срещу Рамиро II, така и в тъмницата, в която кралят ги бил поставил и двамата). В младостта си Гомес Диас става знаменосец на Фернан Гонсалес и се оженва за неговата дъщеря. Така влиза в историята родът на Бени-Гомес'оци, въвлечен дейно в борбите на Кастилия срещу Леон, обезсмъртени в епопеята. Графството Карион е тяхно наследствено владение. Бени-Гомес'овци са владеели земите между Самора и Кастилия, до Границата и тяхната столица се е наричала Santa María de Carrión. Младите членове на този род са били „инфантти на Карион“. Това име се среща много често в поемата и се дава на двамата зетъвое на Сид, Диего и Фернандо. Да видим техния произход: в средата на XI в. двама братя Гомес и Асур (внуци от брат на Гомес Диас) управлявали заедно, както изглежда, графството Карион. По времето на Сид граф на Карион е бил Педро Асурес, а неговият брат Гонсало Асурес е бил в 1071 г. 'алферес' (знаменосец) на краля на леон Алфонсо. След битката при Голпехера (1072 г.) кралят отишъл в изгнание, братята Педро, Гонсало и Фернандо Асурес отишли заедно с него в Толедо при маврите и помогнали за неговото възцаряване. В това време Сид заемал важно място в двора на Санчо II и приближените на Алфонсо са могли да го смятат за враг. Така че посочената в поемата вражда между Сид и рода Ванигомес може действително да е съществувала. Според Менендес Пидал, Диего и Фернандо Гонсалес, деца на графски синове, са съществували действително и са могли да бъдат синове на

Гонсало Асурес, т.е. да произхождат от рода на Вани-Гомес'овци и на графовете на Карион.

Verenguel Беренгер 998, 345; вж. Remont.

Vidas Видас, споменаван винаги заедно с Raquel, 89, 97, 99, 100, 103, 106, 122, 149 и т.н.; един от двамата евреи от Бургос, излъгани с ковчезите, пълни с пясък.

Xativa Шатива, сега Хатива 1160, 1165, 1227; селище в провинцията Валенсия.

Xérica Шерика, сега Херика 1092, 1908, 1327; селище в провинцията Кастельон.

Ximena Химена, сега Химена 239 253, 262, 278, 327 и т.н.; жена на Сид: докато трае изгнанието му остава с дъщерите си в Кардения, а след превземането на Валенсия от Сид с позволението на краля, отива при съпруга си 1276, 1352, 1396, 1404, 1424 1594. Историческата Химена Диас е дъщеря на граф Диего Родригес де Астуриас, братовчедка на Алфонсо VI, сестра на граф Фруела. В 1074 г. се омъжва за Сид. Според „*Historia Roderici*“ в 1084 г. е била затворена в тъмница от братовчеда си Алфонсо VI, но скоро освободена, след което е последвала мъжа си в изгнание. Това не се съгласува с казаното в *Поемата за Моя Сид*, където Химена отива в мавърска земя след превземането на Валенсия от Сид (в 1094 г.). Управлява Валенсия след смъртта на Сид (от 1099 г. до завладяването ѝ от маврите в 1102 г.). Според историята, Сид и Химена са имали синове, за които нищо не се казва в поемата, и дъщери. Известен е исторически само един син, Диего Родригес, паднал в битката при Консуегре в 1097 г. на 22 години. Имали са и други синове, защото в един неин дарителен документ в 1101 г., в полза на катедралата във Валенсия се казва, че той е съставен „със съгласието на синовете ѝ дъщерите, а също и на моите добри васали“.

Yague Яге, виж Sant Yague.

Yéñego Simenones Йенего Сименонес 3394 или Yéñego Ximenones, Йенего Шименонес 3417, 3422 (в новия език: Иниго Хименес); Именно той поисква от името на инфантата на Арагон ръката на една от дъщерите на Сид 3396–3398. Той е знатен велможа при двора на Алфонсо Войнствения крал на Арагон.

Yucef Юцеф, Юсуф 1621, 1850; емир на Мароко, искал да завладее наново Валенсия от християните, но е разбит в градините на града, получава три удара от меча на Сид 1725 и избягва в Кулера 1727. Става дума за първия алморавидски император Yúguf ben Texufin, Юсуф бен Тешуфин (1059–1106 г.), макар че той лично не се е сражавал при Валенсия, а е изпратил своя племенник Mohámed ben Ayixa. Мохамед бен Айша. Юсуф е воювал четири пъти в Испания (1086, 1089, 1090 и 1097 г.). Удържал е две големи победи над Алфонсо VI при Sagradas, Саграхас (1086 г.) и при Consuegre, Консуегре (1097 г.), но неговите войски са били на два пъти разбити от Сид. След смъртта на Сид алморавидите наново завладяват Валенсия.

[1] Цифрите след имената и вътре в текста препращат към съответните стихове в поемата. ↑

[2] R. Menéndez Pida 1. *La España del Cid*. Т. 1, р. 212, н. 2, възприема формата Háñez, а не Fáñez, като чисто кастилска. Ние го следваме в българската транскрипция на това име. В поемата пълното му име е Minaya Álbar Fáñez. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.